

DPN 6073

Title : वाजसनेय संहिता / VĀJASANEYA SANHITA

Run. No. 6764

Cat. No.

Micro. No.

Subject Ritual

Religion : Hindu / Bauddha

Language : Skt. / New. / Nep. / Skt.- New. / Maith.- New. / New.- Nep. /

Size in cms. 13.0 x 27.7

Folios 130 Lines (in a page) 6

Compl. / Incompl.

Chapt. / act / 40

Author / translator

Scribe / donor पशुपति मान प. माय् Pasupati mān

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Pahmay.

Script : New. / Dev. / Bhuj. / Ran. /

Illus. :

Material : palmleaf / paper / thyasaphu /

Condition : fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

* ॐ स्वस्ति ब्रह्मसो नमः ॥ ॥ इमं मे । इमं मे वरुणा श्रुधी हवमग्राच मृडय ॥ त्वामस्म्यु राच न्मे ॥
= ॐ इम् ॥ स्व ब्रह्म ॥ ॥ इति वाजसनेय संहितायान्दीगर्ध पाठे चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ॥

संहि

ॐ स्वस्ति ब्रह्मणे नमः ॥ इमं मे । इमं मे वरुण शुधी हवमद्याचमृड
य ॥ त्वामं सुरांचके ॥ १ ॥ तत्त्वाया मिद्वत्समाणा वदमानुत्तदाशास्ते यज
मानो हविर्भिः ॥ अद्देडमानो वरुणे हवो ह्युहंशः सुमानः आयुः प्र
मोषीः ॥ २ ॥ त्वन्नः । तन्नोऽअग्ने वरुण स्पष्टिद्वान्देवस्पहेडोऽअवया
सि सीष्ठाः ॥ यजिष्ठो वद्वितमुः शोशुशानो विश्वा देवांश्च सिप्रमुमु श्रीः
गध्युस्मत् ॥ ३ ॥ सत्वम् । सत्वम् । अग्ने वमो भवोतीनेदिष्टोऽअस्पाऽउ १

यसो ह्युष्टो ॥ अवयत्वणे वरुण रिराणे बीहि मृडीक सुहवो न
अधि ॥ ४ ॥ मही मूषु । मही मूषु मातरं सुब्रुतानां मृतस्य पत्नी मर्वसे
हुवेम ॥ तुविद्वत्तामजरती मुदुची सुशर्माणमदितिं सुप्रणी
तिम् ॥ ५ ॥ सुत्रामाणमृथिवीम् । सुत्रामाणमृथिवीन्धामने हसं
सुशर्माणमदितिं सुप्रणीतिम् ॥ देवी नारुणं स्वरित्रामनागस
मस्रवतीमारुहेमा स्वरुये ॥ ६ ॥ सुनावमारुहेयम् । सुनावमारुहे

सं०
२

युमस्रवतीमनागसम्॥ शानारिञ्चास्त्रये॥१॥ आनः। आनोमि
आबरुणाद्युतेर्गाधूतिमुत्तम॥ मद्धारजास्त्रिभुक्त॥१॥ प्रवा
हव। प्रवाहवोसिस्तस्त्रीवसेनु। आनोगधूतिमुत्तमद्युतेन॥ आमाज
नेश्रवयतंयुवानाश्रुतमोमित्रावरुणाहवेमा॥१॥ शानः। शानो
भवन्नुवाजिनोहवेसुदेवतातामितद्वःस्वर्कः॥ जुम्नयतोहिहक् श्रीः
रक्षास्त्रिभुक्तनेम्पस्मद्युयवन्मीवाः॥१॥ धाजेधजेवत। धा २

जेधजेवतधजिनो नोधनेषुविष्णाऽअमृताऽजतताः॥ अस्पमद्धः पि
वतमादयधहृप्पायातपथिभिर्देवयानैः॥१॥ समिद्धोऽग्निः। स
मिधासुसमिद्धोवरेण्यः॥ गायत्रीछदः। इन्द्रियअविर्गोर्वयोदधुः॥
१॥ तनुनपाछुविब्रतः। तनुनपाछुविब्रतस्तनुपाश्चसरस्वती॥ न
सिहाछदः। इन्द्रियदित्युवाजोर्वयोदधुः॥१॥ इडाभिरग्निः। इडा
भिरग्निरीडः। सोमोदेवोऽअमर्त्यः॥ अनुवृष्टदः। इन्द्रियमपचावि

सं० गौर्वयोदधुः॥१४॥सुवर्हिरग्निः।सुसर्वांस्तीर्णवर्हिरमर्त्यः॥बृह
 तीछदः।इन्द्रियविवत्सोगौर्वयोदधुः॥१५॥दुरोदेवीः।दुरोदेवीर्हि
 शोमहीर्ब्रह्मादेवोब्रह्मस्पतिः॥पुङ्क्तिश्छदः।इहेन्द्रियतुर्यवाङ्मोर्व
 योदधुः॥१६॥उषेयुह्वी।सुपेशासुविश्वेदेवाः।अमर्त्याः॥विष्टुमंश्छ
 दः।इन्द्रियमपृष्टवाङ्मोर्वयोदधुः॥१७॥देव्याहोतारा।मिषजेदेणसु श्रीः
 युजायुजा॥जगतीछदः।इन्द्रियमनज्ञानोर्वयोदधुः॥१८॥तिस्रः ३

इडा।तिस्रः।इडासरस्वतीभारतीमरुतोविशः॥धिराङ्कदः।इहेन्द्रियन्धे
 नुर्गोर्नवयोदधुः॥१९॥त्वष्टातुरीपः॥त्वष्टातुरीपोऽअङ्कतः।इडाग्रीष्
 द्विवर्धना॥द्विपदाछदः।इन्द्रियमुक्तागोर्नवयोदधुः॥२०॥शमितानः।
 शमितानोबनस्पतिः।सविताप्रसुवन्नगम॥ककुप्छदः।इहेन्द्रियं
 ब्राह्महृदयोदधुः॥२१॥स्वाहायज्ञम।वरुणः।सुहृवोभेयुजङ्कृत॥
 अतिछदाः।इन्द्रियं बृहदृषभोगोर्वयोदधुः॥२२॥वसन्तेनः।अतुना।

सै० देवावसवस्त्रिहतास्तुताः॥स्थत्तरेणतेजसाहविरिद्वेद्योदधुः॥२३॥
 ४ ग्रीष्मेणऽऽतुतादेवारुद्राःपञ्चदशेस्तुताः॥ब्रह्मतायशसाचलेहवि
 रिद्वेद्योदधुः॥२४॥वर्षाभिर्जतुना।वर्षाभिर्जतुनादिह्यास्तोसप्तद
 शेस्तुताः॥द्वैरूपेणविशो जसाहविरिद्वेद्योदधुः॥२५॥शारदेनऽ
 ऽतुतादेवाऽएकविंशऽऽभवस्तुताः॥द्वैरुजेनश्चिन्त्याश्चिन्त्यऽ श्रीः
 हविरिद्वेद्योदधुः॥२६॥हेमन्तेनऽऽतुतादेवास्त्रिणवेमरुतस्तुताः ४

चलेनराक्षसीःसहोहविरिद्वेद्योदधुः॥२७॥शेतिरेणऽऽतुता॥
 वा देवयस्त्रिंशोस्तुताः॥सुत्येनरेवतीःतत्रहविरिद्वेद्योदधुः॥
 ॥२८॥होतायज्ञत।समिधाग्निमिदस्यदेश्चिन्नेद्वैसरस्वतीमजो
 धूम्रो नगोधूमेःकुवलेर्ज्ञेयजमधुशक्तेर्नतेजऽइन्द्रियमयःसोमः
 परितुताद्यतमधुव्याख्यात्पस्यहोतय्यज॥२९॥होतायज्ञतनूनपा
 त।होतायज्ञतनूनपात्सरस्वतीमविर्मेघोनभेषजमप्यामधुमता
 सरस्वतीम्॥

सं०

५

भरुनश्चिनेद्वायवीर्यम्वदेरूपवाकाभिर्ब्रह्मजज्ञोक्तमभिःपयःसोमः
परिस्रुताघृतममधुघ्राज्जपस्यहोतव्यज॥३०॥होतायज्ञत्रराशिस
त्रानुमदुम्पतिःसुरयाभेषजमेघःसरस्वतीमिषगप्रथोनचदुश्चि
नोर्ध्वपाऽइद्वस्यवीर्यम्वदेरूपवाकाभिर्ब्रह्मजज्ञोक्तमभिःपयःसोमः
परिस्रुताघृतममधुघ्राज्जपस्यहोतव्यज॥३१॥होतायज्ञद्विदेडितः श्रीः
होतायज्ञद्विदेडितऽआनुक्तानःसरस्वतीमिदुम्बलेनवर्द्धयन्नृष

श्रीः

५

भेणुगवेद्वियमश्चिनेद्वायभेषजंयवैःकर्कन्धुभिर्मधुलाजेर्नमास
रुमयुःसोमःपरिस्रुताघृतममधुघ्राज्जपस्यहोतव्यज॥३२॥होता
यज्ञद्विदेडितःसरस्वतीमिषगदुहऽइद्वायभेषजमयुःसोमःपरिस्रुताघृत
ममधुघ्राज्जपस्यहोतव्यज॥३३॥होतायज्ञद्विदेडितःकवस्मो
नव्यचस्वतीरुश्चिद्वा नद्विदेडितऽइद्वोनरोदसीदुघेद्वेधेनुःस

सं०

६

रस्वतीश्चिनेद्याय भेषजं शुक्रं न ज्योतिरिद्वियम्ययः सोमः परि
सुता दृतममधुघ्नत्वाज्ज्यस्य होतव्यं ज॥ ३४ ॥ होता यज्ञत्सु पेश सोम
नक्ता दिवाश्चिना समं आते सरस्वत्या त्रिषि मिद्वे ए भेषजं ज्ये नो
न रजसा हृदाश्चिद्यानमा सरम्ययः सोमः परि सुता दृतममधुघ्न
त्वाज्ज्यस्य होतव्यं ज॥ ३५ ॥ होता यज्ञं देव्या होता रा॥ भिषजाश्चिने श्रीः
दुन्नजाष्टविद्वानक्नुन्न भेषजेः शूषं सरस्वती भिषक्सीसे न दुहः ३६

श्रीः

६

द्वियम्ययः सोमः परि सुता दृतममधुघ्नत्वाज्ज्यस्य होतव्यं ज॥ ३६ ॥ हो
ता यज्ञत्सु देवीः होता यज्ञत्सु देवीर्न भेषजं त्रयं त्रिधा तवो प
सो नृप मिद्वे हिरण्यमश्चिनेद्यानभा रती वाचा सरस्वती महः ३७
यः दुहः ३८ द्वियम्ययः सोमः परि सुता दृतममधुघ्नत्वाज्ज्यस्य होतव्यं
ज॥ ३९ ॥ होता यज्ञत्सु रेतस मृषभम॥ होता यज्ञत्सु रेतस मृषभ नर्घा
पत्वं ह्यारु मिद्वं मश्चिना भिषजं न सरस्वती मोजोन नृतिरिद्वियत्वं को

सं० नरभुसोमिषगयशःसुरयाभेषजं श्रियानमासरम्पयःसोमःपरि
१ सुताद्युतममधुघ्राज्जपस्यहोतव्यज॥३६॥होतायक्षद्वनस्पति
शमितारम्होतायक्षद्वनस्पतिशमितारशुतक्रतुमीमन्नम
नुराजानंघ्रागघ्नमसाश्रित्वाभामसरस्वतीभिषगिद्रायडु
हऽइन्द्रियम्पयःसोमःपरिसुताद्युतममधुघ्राज्जपस्यहोतव्यज
॥३७॥होतायक्षदग्निंस्वाहाहोतायक्षदग्निंस्वाहाज्जपस्यहो

श्रीः
१

कानांस्वाहामेदसामृथक्वाहाछागमश्चिद्वास्वाहामेष
सरस्वत्येस्वाहाअथममिद्रायसिंहायसहसऽइन्द्रियस्वाहाग्नि
नभेषजस्वाहोसोममिन्द्रियंस्वाहेइंसुत्रामाणसरितारश्चर
णान्निषजाम्यतिस्वाहावनस्पतिमिन्द्रियमाथोनभेषजंस्वाहादे
वाऽआज्जपपात्रंषाणोऽग्निर्जेषजम्पयःसोमःपरिसुताद्युतममधु
घ्राज्जपस्यहोतव्यज॥३८॥होतायक्षदग्निंस्वाहाछागमश्चिद्वा

सं०

८

मेदसो जुषेतां हविर्होतव्यं ॥ होता यज्ञस्य सरस्वती मेघस्य वृषाया
मेदसो जुषतां हविर्होतव्यं ॥ होता यज्ञदिदृष्टुमस्य वृषाया मेद
सो जुषतां हविर्होतव्यं ॥ ४१ ॥ होता यज्ञदश्विनो सरस्वतीम् । होता
यज्ञदश्विनो सरस्वतीमिदृष्टुमामाणमिमे सोमाः सुरामाणश्छागे
न मेघैर्जसुभैः सुताः शष्पे न तोक्नन्मिह्वीजे स्म हस्वतो मदामासरेण
परिहृताः शुक्राः पयस्वतो मृताः स्थिता वो मधुश्चुतस्तानुश्चिना सर

श्रीः

८

स्वतीङ्गः सुत्रामाह ब्रह्म जुषतां सोम्यमधुषिवतु मदनुष्यतु होतव्यं
॥ ४२ ॥ होता यज्ञदश्विनो छागस्य । हविषः आतामद्यमद्यतो मेद
उद्धृतपुरादेषो ब्रह्मः पुराणो रूषे म्यायुमो घत्ना नूनं द्यासेऽवज्जाणा
स्वयं स प्रथमानां सुमंहराणां शतहृदियाणामग्निष्वुक्ता
नाम्नीवोपवसतानाम्पाश्रुतः श्रोणितः शितामनः उन्मादतो ऊद
ऊदवतानां करतः एवाश्चिना जुषेतां हविर्होतव्यं ॥ ४३ ॥ हो

सं० तां यक्षत्सरस्वतीमेषस्य। हविषः। आवयदद्यमद्युतो मेदः। उद्धतमुराधे
७ सोमः। पुरापोरुषेय्यागृभोद्यसन्नूनद्युतो मेदः। अज्जाणां यवसप्रथमानाणं
सुमक्षराणाणं। शतरुद्वियाणामग्निष्वात्तानाम्पीवोपवसनानाम्पा
श्रुतः। श्रोणितः। शितामृतः। उक्तादतोऽज्ञादज्ञादवतानाः। कुरदेवः। सर
स्वतीनुषताणं। हविर्होतर्प्यजः॥४४॥ होतायक्षद्विद्वमृषभस्य। हविषः
। आवयदद्यमद्युतो मेदः। उद्धतमुराधे सोमः। पुरापोरुषेय्यागृभोद्य

श्रीः
७

सन्नूनद्युतो मेदः। अज्जाणां यवसप्रथमानाणं सुमक्षराणाणं। शतरुद्वि
याणामग्निष्वात्तानाम्पीवोपवसनानाम्पाश्रुतः। श्रोणितः। शिता
मृतः। उक्तादतोऽज्ञादज्ञादवतानाः। कुरदेवमिद्वोनुषताणं। हविर्होत
र्प्यजः॥४५॥ होतायक्षद्विद्वमृषभस्य। हविषः। आवयदद्यमद्युतो मेदः। उद्धतमुराधे
सोमः। पुरापोरुषेय्यागृभोद्य

२५
 २०
 १५
 १०
 ५
 ०

से० इन्द्रस्यऽअपुमस्य हविषः प्रियाधामानियत्राग्नेः प्रियाधामानियत्र सोम
 १० स्य प्रियाधामानियत्रे इन्द्रस्य सुत्रास्तः प्रियाधामानियत्र सवितुः प्रिया
 धामानियत्र रुणस्य प्रियाधामानियत्र वनस्पतेः प्रियापाथाणं सि
 यत्र देवानां माज्यपानां प्रियाधामानियत्राग्नेर्होतुः प्रियाधामानियत्रे
 तात्परस्तुत्येवोपस्तुत्येवोपावस्तु इभीयसऽ इव कृत्वीकर देव देवो वन
 स्पतिर्जुषतां हविर्होतस्य ज॥४६॥ होता यज्ञदग्निर्हविर्होत॥ १०

इन्द्रस्यऽअपुमस्य हविषः प्रियाधामानियत्रा २

मया इन्द्रस्य हविषः प्रियाधामानियत्राग्नेः प्रियाधामानियत्र सोम
 स्य हविषः प्रियाधामानियत्रे इन्द्रस्य सुत्रास्तः प्रियाधामानियत्र सवितुः प्रियाधामानिय
 त्र रुणस्य प्रियाधामानियत्र वनस्पतेः प्रियापाथाणं स्याद्देवानां
 माज्यपानां प्रियाधामानियत्राग्नेर्होतुः प्रियाधामानियत्रे
 तात्परस्तुत्येवोपस्तुत्येवोपावस्तु इभीयसऽ इव कृत्वीकर देव देवो वन
 स्पतिर्जुषतां हविर्होतस्य ज॥४६॥ होता यज्ञदग्निर्हविर्होत॥ १०

सं० हविर्होतुर्ध्वजः॥४३॥देवम्बुर्हिः।देवम्बुर्हिसरस्वतीसुदेवमिद्वेऽश्वि
 ११ ना॥तेजो न चक्षुरत्पोरर्वाहिसा दधुरिद्वियं वसुवने वधु सुधेयस्य व
 नुयज॥४४॥देवीर्द्वारः।देवीर्द्वारोऽश्विना भिषजे देसरस्वती॥प्राण
 नवीर्यं नुसिद्धारो दधुरिद्वियं वसुवने वसुधेयस्य वानुयज॥४५॥दे
 वीऽउषासो।देवीऽउषातावश्विना सुत्रामे देसरस्वती॥बलन्नवावमा श्रीः
 स्यऽउषाया दधुरिद्वियं वसुवने वसुधेयस्य वानुयज॥४६॥देवीजोष्टी ११

देवीजोष्टीसरस्वत्याश्विने इमवर्द्धयन्॥श्रोत्रन्नकार्णयोर्ध्वशो जोष्टी त्र
 दधुरिद्वियं वसुवने वसुधेयस्य वानुयज॥४७॥देवीऽकूर्त्ता हुती।देवी
 ऽकूर्त्ता हुती दुधे सुदुधे देसरस्वत्याश्विना भिषजावत॥शुक्ल न म्पोति
 स्तनयो राहुती धत्तऽइद्वियं वसुवने वसुधेयस्य वानुयज॥४८॥देवा देवा
 नाम।भिषजा होता राविद्वमश्विना॥वसुक्कारेः सरस्वती त्विषिन्न हृदये
 मतिर्होतृत्वा दधुरिद्वियं वसुवने वसुधेयस्य वानुयज॥४९॥देवीसि

सं० १२ सः देवीस्त्रिस्तुतिस्तो देवीरुश्विनेडा सरस्वती ॥ श्रुमन्नमद्येनाञ्जामि
 द्वायदधुरिद्वियं वसुवने वसुधेयस्य स्वातु यज ॥ ५४ ॥ देवऽइन्द्रः देव
 ऽइन्द्रो नराणां सखिवत्स्यः सरस्वत्याश्चिञ्जामी यते रयः ॥ रेतो न
 रूपममृतं जनिवृमिज्ञायत्स ह्यदधद्विद्याणि वसुवने वसुधेयस्य स्वा
 यज ॥ ५५ ॥ देवो देवेः देवो देवेर्वनस्पतिर्हिरण्यपर्णेऽश्विश्चिञ्जामी श्रीः
 णं सरस्वत्या सुपिप्पलऽइन्द्राय पच्यते मधु ॥ ५६ ॥ जो न नृतिर्जघमोन १२

भामं वनस्पतिर्नेदधद्विद्याणि वसुवने वसुधेयस्य स्वातु यज ॥ ५७ ॥
 देवम्वर्हि ॥ देवम्वर्हि र्त्विरीनामद्ये रस्तीर्णमश्चिञ्जामी मूर्त्तम्यदाः सरस्व
 त्या स्योनमिदं ते सदः ॥ इन्द्रायै मन्त्रुर्गिराज्ञानम्वर्हिषा दधुरिद्वियं वसुध
 वने वसुधेयस्य स्वातु यज ॥ ५८ ॥ देवोऽश्विः ॥ स्विष्टकृद्देवा न्यक्षद्य
 धायथ होतारु विद्वमश्चिना द्वाचा द्वाचर्त्त सरस्वती मग्निर्ऽसोम
 ऽस्विष्टकृत्स्विष्टऽइन्द्रः सुत्रामा सविता वरुणो भिषगिष्टा देवो वन

सं० स्पतिः सिष्टा देवाः आज्यपाः सिष्टोऽग्निरग्निना होता होत्रे स्वि
 १३ वृक्षद्युशो नदधदिद्वियमूर्जमपचिति एं स्वधां वसुवने वसुधे
 यस्य ह्यनुसत ॥ ५८ ॥ अग्निमह्य होता रमहणीतायं यजमानः
 पवत्र्यक्तीः पवत्र्युरोडाशा न्नद्धनश्चिञ्चा गच्छागः स्वरस्वत्ये मेध
 मिद्धायः कषमः सुचनश्चिञ्चा एं सरस्वत्याऽइद्धाय सुत्रास्त्रेषु श्रीः
 रासो मान्स्वपत्याऽअह्य ॥ ५९ ॥ सूपत्याऽअह्य देवो वनस्पतिरभ १३

वदश्चिञ्चा गच्छागेन सरस्वत्ये मेधे रोद्धायः कषमेणा द्वां स्त्रां मे
 दुक्षः प्रतिपचतां भीषतावी वधत्त पुरोडाशै रपुरश्चिना सरस्व
 ती द्वः सुत्रा मासुरा सोमो रत्वां मद्य ॥ ६० ॥ त्वामह्यः कषः आर्ध
 यः कषीणा न्यपाद हणीतायं यजमानो वृद्धयः आसङ्गते च
 एष मे देवेषु वसुधा र्याय ह्यतः इति ताया देवा देवदाना न्यदुक्ता
 न्यस्माऽआचरा स्वावगुरस्वेषिश्च होतरसि मद्वाच्या यषेधि

सं० तोमानुषःसूक्तवाकायसूक्ताबृहि॥६१॥ ॥इतिवाजसनेयसं
 १४ हितापाठेएकविंशाध्यायः॥ ॥तेजोसि।शुक्रममृतमायुष्याः
 आयुर्मेपाहि॥देवस्यत्वासवितुःप्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्यामपूतो
 हस्ताभ्यामाददे॥१॥इमामगृह्णन्।त्रशनामृतस्यपूर्वः।आसु
 सिद्विदथेषुकुच्या॥सानोऽशुस्मिन्मृतः।आवध्वः।मृतस्यसामं श्रीः
 त्सरमारपती॥१॥अभिधाः।असि।अभिधाः।असिभुवनमसियत्तासि १४

भुती॥सत्त्वमुग्निंघैश्चानुरसिप्रथङ्गच्छुस्वाहाकृतः॥३॥त्वगाह्या।
 देवेभ्यः।पुजापतयेवृक्ष्मन्श्चमृत्स्यामिदेवेभ्यः।पुजापतयेतेन
 राह्यसम।तस्रधातदेवेभ्यः।पुजापतयेतेनराबृहि॥४॥पुजाप
 तयेत्या।पुजापतयेत्यागुहृम्योक्षामीशुग्निभ्याम्यागुहृम्योक्षामि
 वायवंत्यागुहृम्योक्षामिविश्वेभ्यस्त्वादेवेभ्योऽगुहृम्योक्षामिस
 र्वेभ्यस्त्वादेवेभ्योऽगुहृम्योक्षामि॥५॥योऽअर्धतुन्निघां॥सतितम

सं० नायुखाहाविधतायुखाहाश्रुश्रुषमाणायुखाहाश्रुएवतेस्वाहेहमा
 १६ णायुखाहेहितायुखाहावीरहितायुखाहानिमेषायुखाहायदत्तित
 स्मेखाहायत्पिवंतितस्मेखाहायन्मूत्रंकरेति तस्मेखाहाकुर्वते
 स्वाहाकृतायुखाहा॥८॥तत्सवितुःतत्सवितुर्वरेण्यमृगोदेवस्यधी
 महि॥धियो यो नः प्रचोदयात्॥९॥हिरण्यपाणिमृतये।सवितार श्रीः
 मुपह्वये॥सचेत्तादेवतापदम॥१०॥देवस्यचेततः।देवस्यचेततोमही १६

असुवितुर्हवामहे॥सुमतिर्ऽसुत्पराधसम॥११॥सुष्टुतिर्ऽसुमतीवधः
 सुष्टुतिर्ऽसुमतीवधोरुतिर्ऽसवितुरीमहे॥अदेवार्थमतीविदे॥१२॥रा
 तिर्ऽसत्यतिम्।रुतिर्ऽसत्यतिम्मुहेसवितारमुपह्वये॥आसुवदेवपी
 तये॥१३॥देवस्यसवितुः।देवस्यसवितुर्मतिमासवंविश्वदेवाम॥धि
 याभागमनामहे॥१४॥अग्निर्ऽस्तोमेन।बोधयसमिधानोऽअमर्त्यम्
 दृष्ट्वादेवेषुनोदधत्॥१५॥सहस्रवाद्।सहस्रमर्त्यऽनुशिगदुतश्चनो
 वाड

सं० ११ हितः॥ अग्निर्दिया सप्तस्वति॥ १६॥ अग्निद्रुतम॥ अग्निद्रुतसुरेदधे
 हव्यवाहुमुपब्रुवे॥ देवांश्च॥ आसादयादिह॥ १७॥ अजीतनोहि॥ पव
 मानसस्यैविधारेण कर्मनापयः॥ गोजीरघोरं॥ हमाणपुरं॥ ॥
 १८॥ विधुर्मात्रा॥ प्रभूः पित्राश्चो॥ सिंहयोस्पत्यो॥ सिमयोस्पद्यो॥ सिम
 पिरसिष्वा॥ हज्जपसिहवा॥ सिनुमणा॥ अशि॥ ययुर्नामा॥ सिगिशुर्नामा॥ स्या श्री
 दिव्यानामपत्वान्विहिदेवा॥ आशापाला॥ एतदेवेज्जो॥ अशुमेधायुषो १९

क्षितिरित्तनेहरति॥ रिहरमतामिहधति॥ रिहस्वधतिः॥ स्वाहा॥ १७॥ का
 यस्वाहा॥ कायस्वाहा॥ कस्मेस्वाहा॥ कतुमस्मेस्वाहा॥ स्वाहा॥ विमाधीता
 यस्वाहा॥ मनः॥ पुजापंतयेस्वाहा॥ चित्तं॥ विज्ञातायादि॥ त्वेस्वाहा॥ दि॥ त्वे॥ म॥ स्मे
 स्वाहा॥ दि॥ त्वे॥ सु॥ मृ॥ डी॥ का॥ ये॥ स्वाहा॥ सर॥ स्व॥ त्वे॥ स्वाहा॥ सर॥ स्व॥ त्वे॥ पा॥ व॥ का॥ ये॥ स्वाहा॥
 सर॥ स्व॥ त्वे॥ व॥ ह॥ त्वे॥ स्वाहा॥ पु॥ स्त्रे॥ स्वाहा॥ पु॥ स्त्रे॥ अ॥ पु॥ त्या॥ त्य॥ स्वाहा॥ पु॥ स्त्रे॥ न॥ र॥ न्धि
 पा॥ य॥ स्वाहा॥ अ॥ धृ॥ स्वाहा॥ अ॥ धृ॥ न॥ री॥ य॥ पा॥ य॥ स्वाहा॥ अ॥ धृ॥ न॥ री॥ य॥ पा॥ य॥ स्वाहा॥ वि

सं० छंदे स्वाहा विष्णवे निभूय पायु स्वाहा विष्णवे शिपिविष्टाय स्वाहा ॥२०॥

१८ विष्णो देवस्य नेतुर्मर्तैर्वरीत सकलम् ॥ विष्णो रायः इषु ह्यतिष्ठुं
वृणीत पुष्पसे स्वाहा ॥२१॥ आ ब्रह्मना आ ब्रह्मन्वा स्मृणो ब्रह्मवधु
सीतायता माराष्ट्रे राज्ञः शूरः इषु ह्योतिष्ठाधीमहारथो जायता हो
गध्रीधेनुर्घोटा नृद्वानाश्रुः पुरेधिर्जोषा निहृरथे ह्योः सुभेयो युवा
स्य यजमानस्य वीरो जायता निका मे निका मेनः पुर्ज न्यो वर्षतु बलं वृत्त्यो

श्रीः

१८

नउर्जेषधयः पञ्चतांध्योगहेमोनः कल्पताम् ॥२२॥ आ एणायु स्वाहा

पा नायु स्वाहा ध्यानायु स्वाहा चक्षुषे स्वाहा श्रोत्रायु स्वाहा घ्राणे स्वाहा म

नसे स्वाहा ॥२३॥ आ च्यौ दिशे स्वाहा च्यौ दिशे स्वाहा दक्षिणाये दि

शे स्वाहा च्यौ दिशे स्वाहा प्रती च्यौ दिशे स्वाहा च्यौ दिशे स्वाहा दी च्यौ

दिशे स्वाहा च्यौ दिशे स्वाहा ऋषी च्यौ दिशे स्वाहा च्यौ दिशे स्वाहा च्यौ

दिशे स्वाहा च्यौ दिशे स्वाहा ॥२४॥ अद्भ्यः स्वाहा वाङ्मयः स्वाहा दुका

सं० गुह्यनिष्ठनीञ्चः स्वाहा सवनीञ्चः स्वाहा स्पृहमानाञ्चः स्वाहा कृष्णाञ्चः
 १९ स्वाहा सूक्षाञ्चः स्वाहा धार्याञ्चः स्वाहा एवायुस्वाहा समुद्रायुस्वाहा सरि
 रायुस्वाहा ॥ २५ ॥ वातायुस्वाहा धूमायुस्वाहा ज्ञायुस्वाहा मेघायुस्वाहा
 विद्योतमानायुस्वाहा स्वनयते स्वाहा वस्फूर्जते स्वाहा वर्धते स्वाहा वव
 र्धते स्वाहा ग्वं वर्धते स्वाहा शीगघ्नं वर्धते स्वाहा कृहते स्वाहा कृहीतायु
 स्वाहा पुष्पते स्वाहा शीकायते स्वाहा पुष्पाञ्चः स्वाहा क्रादुनीञ्चः

श्रीः
 १९

स्वाहा नीहारायुस्वाहा ॥ २६ ॥ अग्नये स्वाहा अग्नये स्वाहा सोमायुस्वा
 हेन्द्रायुस्वाहा पृथिव्ये स्वाहा त्रिदायुस्वाहा दिवे स्वाहा दिग्भ्यः स्वाहा
 स्वाहा ध्ये रदितो स्वाहा ध्या ध्ये रदितो स्वाहा ॥ २७ ॥ नक्षत्रे स्वाहा नक्ष
 त्रिये स्वाहा होरात्रे स्वाहा र्द्धमासे स्वाहा मनु स्वाहा त
 वे स्वाहा संवत्सरायुस्वाहा धावां पृथिवी स्वाहा चन्द्रायु
 स्वाहा सूर्यायुस्वाहा रुश्मि स्वाहा वसु स्वाहा रुद्र स्वाहा

मासे स्वाहा ३

सं० दिवेऽङ्गुः स्वाहा मरुद्गुः स्वाहा विष्णवेऽङ्गुः देवेऽङ्गुः स्वाहा मूलेऽङ्गुः स्वा
 २० हाशाखाऽङ्गुः स्वाहा वनस्पतिऽङ्गुः स्वाहा पुष्पेऽङ्गुः स्वाहा फलेऽङ्गुः
 स्वाहो घधीऽङ्गुः स्वाहा ॥ २८ ॥ पृथिव्ये स्वाहा । पृथिव्ये स्वाहा तस्मिन्
 यस्वाहा दिवेऽङ्गुः स्वाहा सूर्याय स्वाहा चन्द्राय स्वाहा नक्षत्रेऽङ्गुः स्वाहा
 ङ्गुः स्वाहो घधीऽङ्गुः स्वाहा वनस्पतिऽङ्गुः स्वाहा परिश्रमेऽङ्गुः स्वाहा श्रीः
 चराचरेऽङ्गुः स्वाहा सरीसृपेऽङ्गुः स्वाहा ॥ २९ ॥ असवे स्वाहा । असवे २९

स्वाहा च सवे स्वाहा विभुवे स्वाहा चित्तस्वते स्वाहा गणेश्वर्ये स्वाहा
 गणपतये स्वाहा मिभुवे स्वाहा धिपतये स्वाहा श्रुषाय स्वाहा स
 सूर्याय स्वाहा चन्द्राय स्वाहा ज्योतिषे स्वाहा मलिमुखाय स्वाहा दि
 वापतये स्वाहा ॥ ३० ॥ मध्वे स्वाहा । मध्वे स्वाहा माधवाय स्वाहा
 शुक्राय स्वाहा भुवये स्वाहा नभसे स्वाहा नभस्यात्य स्वाहा हिषाय स्वा
 हो ज्ञाय स्वाहा सहसे स्वाहा सहस्यात्य स्वाहा तपसे स्वाहा तपस्या

सै० युखाहा० हसस्पतयेखाहा॥३॥ वाजायुखाहा॥ अमवायुखाहा॥
२१ जायुखाहा॥ कतवेखाहा॥ स्वःखाहा॥ मुखेखाहा॥ अश्रुविनेखाहा॥
युखाहा॥ यखाहा॥ यभोवतायुखाहा॥ भवनस्पतयेखाहा॥ धिपत
येखाहा॥ प्रजापतयेखाहा॥३॥ आयुर्धुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ प्रा
णोयुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ पानोयुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ ध्यानोयु श्रीः
जेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ दानोयुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ समानोयुजेन २१

कल्पता०॥ खाहा॥ चतुर्धुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ श्रोत्रंयुजेन॥ क
ल्पता०॥ खाहा॥ वागयुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ मनोयुजेन॥ कल्पता
ता०॥ खाहा॥ त्वमायुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ बुद्ध्यायुजेन॥ कल्पता
०॥ खाहा॥ ज्योतिर्धुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ स्वर्धुजेन॥ कल्पता०॥
खाहा॥ पृथ्व्युजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥ यज्ञोयुजेन॥ कल्पता०॥ खाहा॥
३३॥ एकस्मैखाहा॥ एकस्मैखाहा॥ द्वाभ्या०॥ खाहा॥ रातायुखाहे

सं०

२२

३
कंतायुखाह्युस्मेस्वाहास्वर्गायुखाहा॥३४॥ ॥इतिवाजस
नेयसंहितापाठेद्वाविंशतितमोध्यायः॥ ॥हिरण्यगर्जःसम॥हिर
ण्यगर्जःसमवर्तताग्रेभूतस्यजातःपतिरेकऽआसीत्॥सदाधारदृ
थिवीन्द्रामुतेमाक्लस्मेदेवायहविषाविधेम॥१॥उपयामगृहीतो
सि॥पुजापतयेत्वागृहंगृहाम्पेषतेयोनिःसूर्यस्तेमहिमा॥यस्तेह
त्संवत्सुरेमहिमासंवभ्रवयस्तेवायावंतरिह्येमहिमासंवभ्रवयस्ते

श्रीः

२२

दिविसूर्यमहिमासंवभ्रवतस्मेतेमहिम्नेपुजापतयेत्वाहादेवेभ्यः॥
२॥यःप्राणतः॥यःप्राणतोनिमिषतोमहित्वेकुऽइद्वाजाजगतोवभ्र
व॥यऽईशोऽअस्यद्विपदश्चतुष्पदःकस्मेदेवायहविषाविधेम॥३॥
उपयामगृहीतोसि॥पुजापतयेत्वागृहंगृहाम्पेषतेयोनिश्चुद्रमा
स्तेमहिमा॥यस्तेरात्रोसंवत्सुरेमहिमाससंवभ्रवयस्तेपृथिव्याम
ग्नेमहिमासंवभ्रवयस्तेनक्षत्रेषुचंद्रमसिमहिमासंवभ्रवतस्मेते

सं०

२३

तरेमो महिम्नेषु जापतये देवेभ्यः स्वाहा ॥४॥ युञ्जति बुद्धमा युञ्जति
बुद्धमहमश्चरन्मपरितुल्यधः ॥ रोचते रोचनादिवि ॥५॥ युञ्जत्यस्य
काम्पाहरी विपद्साराथे ॥ शोणाधुनूतवाहसा ॥६॥ यद्वातः ॥ य
द्वातोऽनुपोऽगतीगन्धिया मिन्दस्पतुन्वत् ॥ एतः स्तोतुर्येनप
था पुनरश्चुमावर्तयासिनः ॥७॥ वसवस्त्वा अनुगायत्रेण छन्दसा श्रीः
रुद्रास्त्वा अनुत्रैष्टुभेन छन्दसा दित्यास्त्वा अनुजागतेन छन्दसा ॥८॥

श्रीः

२३

जुवः स्वर्णाजीश्वराची नद्युगध्या एतदन्नमत्तदेवा एतदन्नमद्धि
प्रजापते ॥९॥ एकः स्विता कः स्विदेवा कीचरतिकः उस्विज्जायते पु
नः ॥ कि एण् स्विद्धिमस्य भेषजं क्षिप्त्वा वमनं मुहत् ॥१०॥ सूर्यः ए
काकी ॥ चरति बुद्धमा जायते पुनः ॥ अग्निर्हिमस्य भेषजं मृमिरावपन
मुहत् ॥११॥ कास्वित् ॥ कास्विदासीत्सुर्ववितिः कि एण् स्विदासी हृ
हृयः ॥ कास्विदासीत्पिलिपिला कास्विदासीत्पिराङ्गिला ॥१२॥ द्या

सं० रासीत॥ द्यौरासीत्पूर्वचित्तेऽश्च॥ आसीद्दृढद्वयः॥ अविरासीत्पिलि
 २४ पिलाराविरासीत्पिराङ्गुला॥ ११॥ वायुस्त्वा॥ पवतेरवत्त्वसितग्री
 वश्चागौर्नृगो धश्चमंसैः शल्मुलिर्बृहदा॥ एष स्य राथ्यो दृषा पट्टि
 श्वत्तुर्विरेदगन्धुत्मा क्लृप्तश्चनो वतु नमो ग्नये॥ १२॥ सः शितो रुश्मि
 ना॥ रथः सः शितो रुश्मि नाहयः॥ सः शितोऽब्रह्मस्वत्पुजाच्च श्रीः
 त्मा सोमपुरोगवः॥ १४॥ स्वयंवाजिनः स्वयंवाजिस्त्वन्यत्कल्पय २४

स्वस्वयंयजस्वस्वयञ्जुषत्वा॥ महिमातेन्येन न सन्नवो॥ १५॥ नवे। नवा
 ५३॥ एतन्मिथसेनरिष्यसि देवां॥ ५३॥ इदं विपुथिभिः सुगेभिः॥ यत्रा
 सते सुकृतोयुजते ययत्तत्रत्वा देवः सविता दधानु॥ १६॥ अग्निः पशुः
 अग्निः पशुरासीत्तेनायजत्तसः॥ एतल्लोकमजयद्वास्मिन्वाग्निः सते लो
 को भविष्यति तत्रैष्यसि पिबेता॥ अपः॥ वायुः पशुरासीत्तेनायजत्तसः
 ५३॥ एतल्लोकमजयद्वास्मिन्वायुः सते लोको भविष्यति तत्रैष्यसि पि

सं० २५ वेताऽत्रुपः॥ सूर्यः पशुरासीत्तेनायजतुसऽएतल्लोकमजयद्यस्मिन्सूर्यः सतेलोको भविष्यति तत्रैष्यसिपिवेताऽत्रुपः॥ १९॥ प्राणाय स्वाहापानाय स्वाहाघ्नानाय स्वाहा॥ अम्बेऽअम्बिके म्बालिके नमानयतिकश्चुन॥ सप्तसप्तश्वकः सुभाद्रिकां कामीलवासिनीम्॥ २०॥ गुणानां ह्यगुणपतिर्हवामहे प्रियाणां ह्यप्रियपतिर्हवामहे निधीनां ह्यनिधिपतिर्हवामहे वसो मम॥ आहमजानिगर्जधमा

श्रीः

२५

ह्वमजानिगर्जधमा॥ २१॥ ताऽउभो॥ चतुरः पदः सप्तसारयावत्तुर्गोलोके प्रोक्तवाथां वृषां वाजीरैर्तो धारे तो दधातु॥ २०॥ उत्सङ्ग्याऽअव॥ गुदन्धे हि समञ्जिश्चरया वृषन॥ यस्वीणाञ्जीवभोजनः॥ २१॥ युकास्तुको॥ शकुत्तिका हलुगिति वञ्चति॥ आहन्ति गुभेपसो निगलालीति धारका॥ २२॥ युकोरुको॥ शकुत्तकऽआहलुगिति वञ्चति॥ विवदतऽइवते मुखमर्ध्वे मानुस्त्वमभिभाषथाः॥ २३॥ माता च॥ ते पिता च॥

सं० ते ग्रं वृक्षस्य रोहतः॥ अतिलामीति ते पिता गुभे मुहिमतः स यत् ॥ २४ ॥

२६ माता च। ते पिता च ते ग्रं वृक्षस्य क्रीडताः॥ विवक्षतः इव ते मुखं स्वस्मन्मा

त्वं वदो वदुः॥ २५ ॥ ऊर्ध्वमेतान्। ऊर्ध्वमेतान् मुखं पयगिरो भारः हरे नि

व॥ अथास्ये मध्यमे धता ए० शीते चाते पुनर्निव॥ २६ ॥ ऊर्ध्वमेतान्। ऊर्ध्व

मेन मुखं यता हिरो भारः हरे निव॥ अथास्ये मध्यमे जतु शीते चाते पुनर्नि

व॥ २७ ॥ यदस्याः अर्धुमेद्याः कृधस्थूलमुपातसत्॥ मुक्ता विदस्याः ए

ए

२६

जर्तगोशफे शकुला विव॥ २८ ॥ यद्देवासः। यद्देवा सोललामंगुम्प्रविष्टीमि

नमा विषः॥ सङ्क्रादे दिश्यते नारी सत्यस्याः सिधुवो यथा॥ २९ ॥ यद्धरिणः

यद्धरिणो यवमति न पुष्टं मुनं मन्यते॥ श्रुद्वा यदर्थं जारु न पोषो यधना य

नि॥ ३० ॥ यद्धरिणः। यद्धरिणो यवमति न पुष्टं मुदुमन्यते॥ श्रुद्वा यदर्थं

ये जारो न पोषुमनुमन्यते॥ ३१ ॥ दधिक्रावो॥ अकारिषम। त्रिस्तोरश्च

स्पष्टाजिनः॥ सुरभि नो मुखो करत्सराः आयुः॥ पितारि सत्॥ ३२ ॥ गाय

हो

सं० श्रीविष्णुजगत्पुत्रपुष्पासह। ब्रह्मसुखिहांककुम्भुचीभिः शम्प
 २९ नुत्वा॥३३॥ द्विपदायाः। द्विपदायाश्चतुष्पदस्त्रिपदायाश्चतुष्पददाः।
 विच्छंदायाश्चसच्छंदाः सुचीभिः शम्पनुत्वा॥३४॥ महानाम्भोरेवत्यः।
 महानाम्भोरेवत्यो विष्णुः। आशाः। पुभूवः। मेघी विद्युतो वाचः। सुची
 भिः शम्पनुत्वा॥३५॥ नार्यसे। नार्यसेपत्न्यो लोमविचिन्वतुमनी श्रीः
 षया॥ देवानाम्पत्न्यो दिशः सुचीभिः शम्पनुत्वा॥३६॥ रजता हरिणीः॥ ३७

रजता हरिणीः सीसायुजो युत्पन्ने कर्ममिता अश्वस्यवा जिनं ह्यविसि
 माः शम्पनु शम्पतीः॥३८॥ कुविदङ्गा यवं मतो यवे श्रीघृथादात्पुष्प
 र्वम्विद्युय॥ इहेहैषाङ्गा एहि भोजनानिये बहिषो नमः। उक्तिं यजति॥
 ३९॥ कस्वा। कस्वाछंति। कस्वा विशांस्तिकस्ते गात्राणि शम्पति॥ कः
 उते शमिता कुविः॥३९॥ अतवस्ते। अतवस्ते। अतुथापर्वशमितारे
 विशांसतु॥ संवत्सरस्य ते जसाशमीभिः शम्पनुत्वा॥४०॥ अर्द्धमासाः

सं० प० ॐ हिते मासाऽऽद्यं तु शम्भुः॥ अहोरात्राणि म० ह० वि० वि०
 २८ ॐ ह० दयते॥ ४१॥ देव्याऽऽद्यं तु शम्भुः॥ देव्याऽऽद्यं तु शम्भुः॥
 वंशासतु॥ गात्राणि पर्वरासे सिमाः क० व० तु शम्भुः॥ ४२॥ द्यो० ह०
 पृथिव्यन्तरितं वायुच्छिद्रमृणातते॥ सूर्यस्तेन ह० त्रैः सह लोकं
 एतु साधुया॥ ४३॥ श० त्रैः श० त्रैः परे ज्योगात्रे ज्योः श० म० स्ववरे ज्योः॥ श०
 मुख्यज्यो म० ज्योः श० म० स्ववरे ज्योः॥ ४४॥ कः स्वित॥ कः स्वित॥ कः स्वित॥

श्रीः
 २८

चरति कऽऽत्तिजायते पुनः॥ कि० ॐ स्वित्ति म० स० मे सुज० ह० म० व० प० न० म०
 ह०॥ ४५॥ सूर्यऽऽत्तिजायते पुनः॥ अग्निर्हि म० स०
 मे सुज० म० म० व० प० न० म० ह०॥ ४६॥ कि० ॐ स्वित्ति॥ कि० ॐ स्वित्ति सूर्यति म०
 स० ज्योतिः कि० स० मुद्रस० म० सरः॥ कि० ॐ स्वित्ति पृथिव्ये व० धीयुः क० स०
 मात्रान विद्यते॥ ४७॥ ब्रह्म सूर्यसमम॥ ब्रह्म सूर्यसमम० ज्योतिर्द्योः
 समुद्रसमम० सरः॥ इन्द्रः पृथिव्ये व० धीयुः नोक्तमात्रान विद्यते॥ ४८॥

सं० २५
 २५
 २०
 १५
 १०
 ५
 ०

पृच्छामित्वा ॥ वितये देव सख्यदित्त्वमुत्र मनसा जुगन्ध ॥ येषु विष्णु
 त्रिषु पदेष्वास्मिन्नेषु विष्णुमुवनमा विवेश ॥ सद्यः पर्यमि पृथिवी
 मुत द्यामे केनाङ्गे न दिवोऽस्य पृष्ठम् ॥ ५० ॥ केच्युतः ॥ पुरुषः आवि
 वेशकान्युतः पुरुषेऽर्पितानि ॥ एतद्ब्रह्म नृपवल्हामसित्वा किं
 खिनः प्रतिवोवास्पत्र ॥ ५१ ॥ पञ्चसुतः ॥ पुरुषः आविवेशकान्युतः पुरु
 षेऽर्पितानि ॥ एतत्त्वाञ्च प्रतिमन्या नोऽस्मिन्मायया भवसु २५

तेरोमत् ॥ ५२ ॥ काखित्वा काखिदासीत्पुर्वचित्तिः किं खिदासीद्ब्रह्म
 यः ॥ काखिदासीत्पिलिपिला काखिदासीत्पिशङ्गिला ॥ ५३ ॥ द्यौरा
 सीत् ॥ द्यौरासीत्पुर्वचित्तिरश्च आसीद्ब्रह्म यः ॥ अविदासीत्पिलि
 पिलारात्रिरासीत्पिशङ्गिला ॥ ५४ ॥ काईम् ॥ काईमरेपिशङ्गिला
 काईङ्कुरुपिशङ्गिला ॥ काईमास्कादमर्षतिकऽङ्कन्यां चिसर्प
 ति ॥ ५५ ॥ अजारे ॥ पिशङ्गिलाश्चावित्कुरुपिशङ्गिला ॥ शराऽआ

सै० आस्कादं मर्षत्य हिः पन्थां वि संप्रति ॥ ५६ ॥ कत्तस्य विष्टोः कत्तु
 ३० राणिकति होमासः कतिधा समिद्धः ॥ यत्तस्येत्वा विदथा एष्टु मत्रक
 ति होतारः अतु शो यं जति ॥ ५७ ॥ षडस्य विष्टोः शतमुत्तरा एपशी ति
 होमाः समिधो हति स्त्रे ॥ यत्तस्येत्वा विदथा एष्टु वीमिसुप्त होतारः अतु
 शो यं जति ॥ ५८ ॥ कोऽस्य कोऽस्य वेदभुवनस्य नाभिः को द्यावा एष्टु श्रीः
 वीऽअनरिक्तम् ॥ कः सूर्यस्य वेदवृद्धो जनित्रुक् को वेदवृद्धमसंयतो ३०

जाः ॥ ५९ ॥ वेदाहम् ॥ मस्य भुवनस्य नाभिः वेदद्यावा एष्टु वीऽअनरिक्तम्
 वेदसूर्यस्य वृद्धो जनित्रु मयो वेदवृद्धमसंयतो जाः ॥ ६० ॥ एष्टु मित्रा
 परमन्मथिद्याः एष्टु मित्रा भुवनस्य नाभिः ॥ एष्टु मित्रा वृद्धोऽअश्व
 सुरेतः एष्टु मित्रा वः परमं द्यौम ॥ ६१ ॥ इयं वेदिः ॥ इयं वेदिः परोऽअतः
 एष्टु द्याः ॥ अयं स्यतो भुवनस्य नाभिः ॥ अयं सोमो वृद्धोऽअश्व सुरेतो
 वृद्धमायं द्यावः परमं द्यौम ॥ ६२ ॥ सुभूः स्वयं द्यौः अथ सोमं हत्यरम्

सं० वे॥ दुर्धेहगर्जपृथ्वियं व्यतो जातेः प्रजापतिः॥ ६३॥ होताग्रहस्य प्रजा
 पतिः सोमस्य महिम्नः॥ नृपतो विवृतु सोमः होतव्यं ज॥ ६४॥ प्रजा
 पतेन॥ त्वं देता न्यून्यो विश्वा रूपाणि पारिता वधूव॥ यत्कामास्ते सुदु
 मस्तन्नोऽत्राक्तव्ययस्मिन्मपतयोरयीणाम॥ ६५॥ ॥ इति वाजस
 नेयसंहितायाद्दीर्घपाठे त्रयोविंशोऽध्यायः॥ ॥ अश्वरूपः॥ अ श्रीः
 श्वरूपो गोमृगक्षेप्राणापत्याः कृत्स्नग्रीवः॥ आग्नेयोरगदे पुरस्ता ३१

त्सारस्वती मेष्वाधस्ताद्ध न्वोरश्विना त्वधोरामो वाह्वोरसो मापो ह्यः॥
 मोता ब्रा० सोम्यया मोश्चेतश्च कृत्स्नश्च पाश्चर्यो ह्यो लोमसश्चो
 सुहृत्पोर्वीयव्यः॥ श्वेतं प्रच्छऽद्वितीयस्वपस्यात्यवेह ह्ये ह्युवो वा मनः
 ॥ २॥ रोहितो धुम्भरोहितः॥ कर्कश्च रोहितस्तसौ म्पावच्चरुणवच्चुः
 शुक्रवच्चुः क्षेवा ह्यणाः॥ शितिरश्मो न्यतः॥ शितिरद्भुः समन्त शितिरद्भु
 स्तसो विवाः॥ शितिवाहुरन्यतः॥ शितिवाहुरसमन्त शितिवाहुरक्षेवा ह

सं० निवाहः शितिपृष्ठस्य ऐश्वर्यस्यार्थाः भुक्त्वा वा निनोः कुलमायाः आ
 ३३ शिमारुताः श्यामोष्णः ॥ १० ॥ एताः ऐन्द्राग्नाः ॥ एताः ऐन्द्राग्ना हि रुपा
 अग्नीषोमीया वामनाः अतद्वाहः आग्नेयैस्त्रिवाचशो मे वाचराशिः न्य
 तः एव्यो मे च ॥ ११ ॥ कुक्ष्यग्नीवाः आग्नेयाः ॥ कुक्ष्यग्नीवाः आग्नेया व
 अवः सोम्याः श्वेता वायुघ्नाः अविताताः अदिन्ये सत्पाधा वैवस्वतर्व्यः श्रीः
 देवानाम्पत्नी ज्ञाः ॥ १२ ॥ कुक्ष्यभोमाः ॥ कुक्ष्यभोमा धुष्वाः आंतरिक्षा बृह

त्वादिष्वाः शवलो वेद्युताः सिध्मास्तारुकाः ॥ १३ ॥ धुष्वा न्वसत्तायः ॥ धुष्वा न्व
 सत्ताया लभते श्वेतान्ग्रीष्मा यं कुक्ष्या न्वर्षा ज्योत्सुणा च्छुरदेष्टुर्षतो हेमना
 यं पिशङ्गा ज्छि शिराय ॥ १४ ॥ अवयोगायुत्रे पञ्चावयवसिद्धिर्भेदित्यवा
 होजाग्नौ विवस्वाः अनुष्टुभे गृध्रवाहः उक्षिहः ॥ १५ ॥ पृष्टवा हो विराजः ।
 पृष्टवा हो विराजः पुश्याणो बृहत्याः संयुभाः कुक्कभेन द्वाहः पङ्केधेन वो
 तिच्छदैसे ॥ १६ ॥ कुक्ष्यग्नीवाः आग्नेयाः ॥ कुक्ष्यग्नीवाः आग्नेया वव्रुः सो

सं० मया उपलब्धः सो विज्ञावत्ततर्प्यः सारत्वन्यः रणमोः पोलाः पृथ्वी
 ३४ माहता बहदुपावैश्च देवा वराद्यावा पृथिवीयाः ॥ १४ ॥ उक्ताः संचुराः
 उक्ताः संचुराः एताः ऐन्द्राग्नाः कृष्णा बहुरणाः पृथ्वीमाहताः कायास्तु
 पराः ॥ १५ ॥ अग्रयेनी कवते । अथ मुत्ताना लभते मरुद्भ्यः सान्नपनेभ्यः स
 वात्या मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्यो वक्त्रिहान् मरुद्भ्यः क्रीडिभ्यः सः सुहृ
 मरुद्भ्यः स्वतंवद्भ्यो नुहृद्भ्यः ॥ १६ ॥ उक्ताः संचुराः । उक्ताः संचुराः

श्रीः
 ३४

मरुद्भ्यो वक्त्रिहान् मरुद्भ्यः क्रीडिभ्यः सः सुहृद्भ्यः

एताः ऐन्द्राग्नाः प्राशृङ्गामा हेडा वदुपावैश्च कर्मणाः ॥ १७ ॥ धुम्बा वञ्च
 नीकाशाः । पितृणां सोमवता ब्रुवो धुम्बनीकाशाः पितृणां मग्निष्वा
 ताना कृष्णाः एष तस्त्रेयं वृको ॥ १८ ॥ उक्ताः संचुराः । उक्ताः संचुराः एताः
 अनासीरीयाः अमेताद्या यद्याः अमेताः सोय्याः ॥ १९ ॥ वसुताय कपिञ्ज
 नान् । वसुताय कपिञ्जलाना लभते ग्रीष्माय कलुविकान् चूर्षाभ्यः क्षिति
 रीश्वर देवर्तिका हेमताय ककराश्चिश्चिराय चिककरान् ॥ २० ॥ समुद्राय

सै० शिशुमारान्। समुद्राय शिशुमारनालभते पुर्जन्त्राय मण्डकान् इम
 ३५ त्स्यान्मित्राय कुलीपया न्वरुणाय नाक्रान् ॥ २१ ॥ सोमाय हृसान्।
 सोमाय हृसानालभते वायवे वृलाकोऽइन्द्राग्निञ्चां क्रुञ्चां मित्राय
 मङ्गु न्वरुणाय चक्रावुकान् ॥ २२ ॥ अग्नये कुरुक्षन्। अग्नये कुरुक्षन्नाल
 भते वनस्पतिञ्चाऽऽलंकान् ग्रीषोमाञ्चाश्चाषान् श्विञ्चां मधुरान् मि श्रीः
 वावरुणाञ्चाङ्गुपोतान् ॥ २३ ॥ सोमाय लवान्। सोमाय लवानालभते त्व ३५

दूकोलीकान् गोषादीर्देवानाम्पत्नीञ्च। कुलीको देवता मिञ्चो अग्नये गृहप
 तेपा रुक्षान् ॥ २४ ॥ अङ्गेणारवतान्। अङ्गेणारवतानालभते रात्रौ सीचापुर्हो
 रुत्रयोऽसन्धिञ्चां नृत्तर्मासेञ्चादात्यो हात्संघत्सुराय महत्तृषुपर्णान् ॥
 ॥ २५ ॥ भूम्याऽऽराखन्। भूम्याऽऽराखन्नालभते तरिक्षाय पाङ्गादिवैक
 शां हि गभोनकुलान्वञ्चुकानवात्तरदिशाञ्च ॥ २६ ॥ वसुञ्चाऽऽजगणान्।
 वसुञ्चाऽऽजगणानालभते रुद्रेञ्चां रुक्षनादित्येञ्चां न्यङ्गुनिश्च्येञ्चां दे

सै० वेङ्गः पृथुतात्साह्येङ्गः कुलुङ्गान॥२७॥ ईशानाय परस्वतः । ईशानाय
 ३६ परस्वतः । आलभते मित्राय गौरान्वरुणा यमहिषा नृहस्पतये गवय्यां स्व
 पुः उष्ट्रान॥२८॥ प्रजापतये पुरुषान् । प्रजापतये पुरुषान् नृत्तिनः । आ
 लभते वाचे सुषी चर्तये मशकाश्चोत्राय भृङ्गाः॥२९॥ शतम् १४०० ।
 प्रजापतये च । वायवे च गोमृगो वरुणा यारुण्यो मेघो यमा यक्षस्त्रो म श्रीः
 नृष्यराजाय मुर्कटः शाहुलाय रोहिद्वेषुभाय गवयीक्षि प्रश्वेनाय ३६

वर्तिका नीलङ्गः कृत्तिमिः समुद्राय शिशुमारो हिमवतः हस्ती॥३०॥
 मयुः प्रजापत्यः । मयुः प्रजापत्यः । उलोहलिहर्णो वृषदः । शक्षे धात्रे
 दिशाङ्गः । कुङ्कोः । धृष्टाग्नेयी कलुविङ्कोः । लोहिताहिः । पुष्करसादति स्वाष्टा
 वाचे क्रुञ्चः॥३१॥ सोमाय कुलुङ्गः । सोमाय कुलुङ्गः । आरुष्णो यो न
 कुलः । शकाते पोष्ठाः । क्रोष्टा मायो रिन्दस्पगोरमृगः । पिह्वो न्यङ्गः । क
 कारक्षे नुमत्ये प्रतिश्रुत्वाये च क्रवाकः॥३२॥ सोरी वृलाका । शा

सं० गः सृजयः श्यागरे करे मेवाः सरस्वत्यै शारिः पुरुषवाकश्च विद्मो
 ३७ मीशाह्लोचकः पदाकुत्ते मन्पवे सरस्वते शुक्रः पुरुषवाक् ॥ ३३ ॥ पु
 पुर्षः पाञ्चन्यः आतिर्वाहसो दर्विदाते दायवे बृहस्पतये द्यावस्पत
 ये पैरुगुजोलजः आतरेहं श्रुवो मुहुर्मस्पत्ने नदीपतये द्यावापृ
 थिवीयः कुम्भी ॥ ३४ ॥ पुरुषमृगश्चन्द्रमसः पुरुषमृगश्चन्द्रमसो गो
 धाकालकादा र्वाघादस्ते बनुस्पतीनाङ्गुवाकुः सावित्रो हः सो द्या

श्रीः
 ३७

तस्य नुक्कोमर्कः कुलीयस्ते कृपारस्पद्वियै शस्त्र्यः ॥ ३५ ॥ एण्ड्रः ए
 स्पङ्कोमर्कः मुखिकानिति रिस्ते सुपर्णिं लोपाशः आश्विनः क
 क्षीराश्रुः जज्ञो जतः सुखिलीकातः इतरजनाना अहकावे सुवी ॥
 ३६ ॥ अन्यवापो र्द्धमासानाम् अन्यवापो र्द्धमासानामृषो मयू
 रः सुपर्णस्ते गन्धर्वाणां मयामृषो मासाश्चर्यपो रोहिर्त्वा इणदी
 गोलतिकाते र्प्सुरसा मृत्यवे सितः ॥ ३७ ॥ वृषा र्द्धर्त्वा वृषा

सै० हर्षतुना माखुः कशो मा न्यालस्ते पितृणा मलो या जगरो वस्तुना कु
 ३८ पिञ्जलः कुपोतुः उल्कः शशास्ते निर्मत्यै वरुणा यारस्यो मेवः
 ३८ ॥ श्वित्रः आदित्यानां मः श्वित्रः आदित्यानां मुष्टौ घृणीवान्वा
 ळीतुशस्ते मुत्याः अरण्याय सपुरोरुहरो इः कायिः कुराहो त्यो
 हस्ते द्या निना क्कामाय पिकः ॥ ३९ ॥ खड्गो वै श्वदेवः । श्वकृत्स्नः श्रीः
 कुर्को गर्दभस्त्ररक्षुस्ते रत्ने सा मिन्द्राय स करः सिंहे मा हतः कृत्स्नः ३९

लासः पिप्पकाशकु निस्त्रेशरुघ्या ल्ये द्विष्मैषान्देवानां मृषतः ॥ ४० ॥
 इति श्रीवाजसनेयसंहितायां वतुर्विंशोऽध्यायः ॥ ॥ शादन्दुद्भिः ।
 शादन्दुद्भिरवेका दत्तमुले मृदस्वस्वे स्ते गा दण्डं द्वा द्वा णं सरस्वत्या
 ऽअग्रजिह्व जिह्वायाः उत्सा दमवक्त्रु देन तालु घातं हनु द्वा म
 पः आस्ये न वृषण माण्डा द्वा मादित्यां रश्मि रश्मिः पन्था
 नं ब्रूया न्द्यावा पृथिवी वर्तते द्वा विद्युत् कुनी न का द्वा णं शुक्ला

से० यस्वाहो कृष्णाय स्वाहा पाय्याणि पक्ष्मास्य वाय्याऽद्वैतवोद्यात्वाणि प
 ३९ ह्माणि पाय्याऽद्वैतवः॥१॥ घातम्या एना। घातम्या एना पातेन नास्ति
 उपयाममधरेणो ह्वेन सदुत्तरेण प्रकाशेना तैरमनृकाशेन वा ख्ये निवे
 ष्य मूर्द्धास्तेन यिक्तुर्निघाधेनाशानि म्मास्तिष्केण विद्युतं कृनीतका
 व्याकृणा व्याणुश्चोत्रणु श्रोत्रा व्याकृणोते वृत्ती मेधरकाणे नृपः श्रीः
 पुष्ककाणेन विव्रमन्वाभिरदिति ६ श्री ह्वा निर्मेति विज्जर्ज्जल्ये नश्री ३९

ह्वास्तं श्रोत्रेऽप्राणत्रेष्मा ए० क्लृपेता॥१॥ मशका न्के शोः मशका न्के
 शेरिन्दुष्टि स्वपसा दहेन हस्मति ६ शकुनिसादेन कुर्माश्चुपैराक्रमण
 णि स्फुरा व्यामृत्तलाभिकपि जलाश्रवज्जश्या व्यामृत्तानवाह व्या
 ज्ञा घीलेनारस्य मग्निमतिरुगभ्यामृषण हो व्यामृत्तिना व० सो व्या
 णु हुहोरोरा व्याम॥३॥ अग्नेः पत्नतिर्घा यो निपत्तति
 रिन्दस्पृतीया सोमस्य तुर्ध दिव्ये पञ्चमीन्दु स्ये सष्टी मुरुतां णु स

४० प्रमी वृहस्पतेरहस्पत्युमणेन वमी धातुर्दशमीन्दस्यैकादशी चरुण
 ४० द्वादशी च मस्य त्रयोदशी ॥४॥ इन्द्राग्न्योः पत्न्यतिः सरस्वत्यै निषक्षति
 मित्रस्य तृतीया पाञ्चतुर्थी निर्जत्ये पञ्चस्पृग्नीषोमयो मृही सूर्याणां
 णं सप्तमी विलोरहमी सुसोन वमी त्वहर्दशमीन्दस्यैकादशी चरुणस्य
 द्वादशी च मस्य त्रयोदशी द्वावां शथिद्यो दीक्षेण स्यान्ध्वं विश्वे वा देवा श्रीः
 नामुत्तरम् ॥५॥ मरुतां णं रुन्धो विश्वे वा देवा नो म्यथुमा कीर्त्तसा ४०

रुद्राणां द्वितीया दित्यानां तृतीया द्यायोः पुच्छं मुग्नीषोमयोऽञ्च सिद्धोऽक्रु
 श्रोश्चोऽणिञ्चामिन्द्रा वृहस्पतीऽक्रुञ्चामि त्रिचा चरुणा वल्गाञ्चामा
 क्रुमं णि स्मरञ्चा बलुङ्कुष्टाञ्चाम ॥६॥ पुषणं च निहृना । पुषणं च नि
 हृना धाही त्वत्सू लगुदया सूर्या न्नादो भिर्विदुतऽत्रात्रैरपो च स्तिना
 वृषणम्मा एडाञ्चा वाजिनं ऽशोपेन पुता णं रेतं सुवाषा न्नित्रेन प्र
 दुराञ्चा युना कुरम्माञ्च कपि ऐडे ॥७॥ इन्द्रस्य क्रोडः । इन्द्रस्य क्रोडो

सै० दि० नै० पा० न० स० र० दि० शा० न० उ० बो० दि० नै० भ० स० जी० म० ल० न० ह० द० यो० पु० शे० ना० त० र० र० ह०
 ४९ म० री० त० ता० न० भ० उ० द० र्ये० ए० च० क० वा० को० म० त० खा० ज्ञा० दि० वें० ह० का० ज्ञा० कि० री०
 न० म० शि० मि० रु० प० ला० न० म० शि० क० वा० ल० म० मी० का० न० को० म० भि० म० शि० भि० ग० ल० म० न० दि० र०
 मि० स० व० त्नी० दु० दा० न० कु० हि० ज्ञा० ॐ स० मु० इ० मु० द० रे० ए० वे० श्वा० न० र० म० म० ना० ॥
 र॥ वि० धृ० ति० न० ज्ञा० ॥ घृ० त० रि० से० ना० पो० घृ० ला० म० री० ची० वि० पु० द्वि० त्नी० ह० र० म० श्रीः
 म० म० र० ग० शी० न० व० स० ग० पु० ष्वा० अ० श्वा० मि० झ० दु० नी० दु० धी० का० मि० र० खा० र० ला० ४९

ॐ सि० वि० ज्ञा० ए० य० के० न० त० त्र० णि० ह० पे० ए० श्चि० वि० त्वा० च० उ० म० वा० य० खा० हा० ॥ ए०
 हि० स्म० ग० ज्ञ० स० म० हि० स्म० ग० ज्ञ० स० म० व० त्नी० ता० य० भू० त० स० ज्ञा० त० प० ति० रे० क० अ०
 सी० त० ॥ स० दा० धा० र० श्चि० वि० न० द्या० यु० ने० मा० क० स्मे० दे० वा० य० ह० वि० षा० वि० धे० म० ॥ १० ॥
 य० प्र० ए० त० ॥ य० प्र० ए० त० नि० मि० षु० त० म० हि० त्वे० क० इ० द्या० ज० ग० तो० व० भू० वा०
 य० दे० शी० अ० स० प० हि० प० द० श्चि० त० म० प० द० क० स्मे० दे० वा० य० ह० वि० षा० वि० धे० म० ॥ ११ ॥
 य० स्ये० मे० हि० म० व० त्नी० म० हि० त्वा० य० स्ये० स० मु० इ० र० स० या० स० हा० दुः ॥ य० स्ये० मा० पु०

सं० दिशायस्य वाहकस्मै देवाय हुविषा विधेम ॥ १२ ॥ यः आत्मन् दाः । यः आ
 ४२ त्मन् दाश्च लुदायस्य विश्वेऽनुपासते शुशिवं स्य देवाः । यस्य चाया
 मृतं स्य स्य मृत्युः कस्मै देवाय हुविषा विधेम ॥ १३ ॥ आनः । आनो भद्राः
 कृतवो यतु विश्वतो दद्यातोऽपरीतासऽगुडिदः । देवानो यथा सद
 मिह धेऽसु न प्रायुवोरक्षिता रोदिवे दिवे ॥ १४ ॥ देवानां भद्रा । सुम
 तिर्न जूयतां देवानां ॐ गुतिरुमिनो निवर्तताम् ॥ देवानां ॐ सकल्यमु

श्रीः
 ४२

पसेदिमा वयं देवानां आयुः प्रतिरतु जीवसे ॥ १५ ॥ आतामूर्ध्वया । निविदा
 दूमहे वयं मगमि चमदिति दक्षमु विधेम ॥ १६ ॥ अर्युमणं चरुणु सोमम
 ष्विना सरस्वती नः सुभणु मयं स्तारत ॥ १७ ॥ त नः । तन्नो द्यातो मयो भु
 द्यातु भेषु जतन्माता पृथिवी तस्यिता द्यौः ॥ तद्वावाणु सोम सुतो मयो भु
 वस्तदं ष्विना शृणु तन्धिष्ण्या युवम् ॥ १८ ॥ तमीशानम् । तमीशानुञ्ज
 गतस्तुल्यु सुस्पतिं धियञ्जि न्नमवेसेहमहे वयम् ॥ १९ ॥ पूषानो यथा वे

सं० दसानसहस्रेतिताणुपरद्वः सप्तये ॥ १८ ॥ स्वस्तिनः । स्वस्तिनः इन्द्रो
 ४३ वृद्धश्च वाः स्वस्तिनः । सुषा विष्णवे दाः ॥ स्वस्तिनः स्वाहो ॥ अरिष्टनेमिः
 स्वस्तिनो वृहस्पतिर्दधातु ॥ १९ ॥ एषदश्चामरुतः । एषदश्चामरुतः
 पृथ्निमातरः शुभं व्यापानो विदधे पुनर्गमयः ॥ अग्निनिह्नामनवः स
 रक्षसो विष्णवे नो देवाः अवसागमनिह ॥ २० ॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुया श्रीः
 मदेवा भद्रं श्रोत्रेण श्रुत्वा भिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाणं सप्ततृभिर्वा ४३

सिमुहिदेवहितं यदायुः ॥ २१ ॥ शतमित्रा शतमित्रा शरदोऽत्रिदेवा यत्रा
 नश्चक्राजरसंतनुनाम ॥ पुत्रासो यत्र पितरो भवन्ति मानो मुख्या रिरिषता
 युर्गन्तोः ॥ २२ ॥ अदितिर्द्यौः । अदितिर्द्यौः रदिति रत्नरिक्षमादिति ममाता सपि
 ता सपुत्रा ॥ विष्णवे देवाः अदितिः पञ्चतनाः । अदितिर्जातमदितिर्जनि
 त्वम ॥ २३ ॥ मातः । मानो मित्रो वरुणोऽय्यमायुरिन्द्रः अभुक्षामवरु
 तः परिकल्पत ॥ यद्वा जेतो देवजातस्य सप्तेः प्रवक्ष्यामो विदधे वीर्यं

सं० लि॥२४॥ यन्निर्णिजा। यन्निर्णिजोरेकांसाप्रावृत्तस्यरुतिर्ऋभीतासुख
 ४४ तोनयंति॥ सुप्राङ्गुजोमेम्पद्दिम्बद्वयः इन्द्राष्टुक्षोः प्रियमप्येतिपाथः
 ॥२५॥ एषच्छागः। पुरोऽश्वेनद्याजिनाष्टुक्षोभागोनीयतेविश्वदेवः।
 अभिप्रियं यत्पुरोडाशमर्चतात्त्वष्टेदेनः सोऽश्ववसायनिन्वति॥२६॥
 सद्धविष्यत्स। यद्धविष्यत्तुशोदेवयानुविर्मानुषाः पर्यश्वन् श्रीः
 यति॥ अत्राष्टुक्षः प्रथमोभागः। एतिषुतंदेवेभ्यः अतिवेदयन्तजः॥२७॥ ४४

होताहुय्युः। होताहुय्युरावयाऽअग्निमिन्धोप्रावग्रामऽउतवाँस्ति
 सुविप्रः॥ तेनयतेनस्वत्वरङ्गतेनस्वित्तेनवत्तणाऽआष्टंणद्धम्॥२४॥
 उपवृक्षाऽउतयेष्टपवाहाश्चुषालंघ्येऽश्वश्रुपायतत्तंति॥ येचाव
 तेपवनः सुमरत्सुतोतेषामभिष्टतिर्नऽइन्वतु॥२५॥ उपप्राउपप्रागा
 सुमन्मैधायिमन्मदेवानामाशाऽउपवीतष्टष्टः॥ अन्वेनंविष्ठाऽअस्य
 योमदतिदेवानाम्पुष्टेवसमाशुवन्धुम्॥२६॥ यद्वाजिनः। यद्वाजिनो

सै० रामसुन्दानुमर्षतोषाशीर्षुष्पा रशुनारज्जुस्य॥ यद्वायास्यप्रभृतमा
 ४५ स्पेत्तुण्डसर्वातातेऽअपिदेवेष्ट्वरक्त॥ ३१॥ यदश्चस्य। कुविषोमसि
 काशयद्वासरोस्वधितोरिप्तमसि॥ यद्धस्तयोऽत्रामितुर्ग्यन्तुविसुसर्वा
 तातेऽअपिदेवेष्ट्वरक्त॥ ३२॥ यद्वद्वम। यद्वद्वमुदरस्यापुवातियऽआ
 मस्यकुविषोगन्धोऽअसि॥ सुकृतातच्छमितारः कसवत्तुतमेधश्चि श्रीः
 तज्जाकम्पवत्तु॥ ३३॥ यत्ते। यत्तेगात्रादग्निनाप च्यमानादुभिष्टुलनि ४५

हेतस्यावधावति॥ मातङ्गम्यामाश्चिषुन्मावर्णेददेवेष्ट्वरक्तदुशङ्कोरु
 तमरक्त॥ ३४॥ येद्युजिनंम। येद्युजिनंपरिपश्यतिपुक्कंयऽइमादुःख
 रुभिर्निर्हरेति॥ येचावर्तोमाणंमभित्तामुपासतऽउतोतेषामभिर्गति
 त्रऽइत्यतु॥ ३५॥ यन्नीक्षणम्। यन्नीक्षणम्। स्पवन्माऽउपायायापात्रा
 णिष्टुलऽआसेवनानि। उष्मण्यापिधानावत्तुणामङ्काःसूनाःपरि
 भूषत्यश्चम्॥ ३६॥ मात्वा। मात्वाग्निर्धनयीजुगगाधिर्मोखाञ्जान

त
 से० त्वमिविक्लुजगिः॥ इहं वीतमभिर्त्तुं वषट्कतुं देवासुः प्रतिष्ठणत्त्य
 ४६ श्वम॥ ३७॥ निष्कामेण निर्वृदन्म। विवर्तनं व्यचुपड्डीशुमर्धतः॥ यच्च
 पुण्योयचघासिञ्जयासुसर्वातातेऽपि देवेष्वस्तु॥ ३८॥ यदश्वाय। वा
 सऽउपलुणत्त्यधीवा संघाहिरस्यान्यस्मे॥ सुदानुमर्धतुम्पड्डीशुमर्धया
 देवेष्वायामयति॥ ३९॥ यत्ते। सादेमहसाश्रुक्ततस्य पाह्यावाकशयावा श्रीः
 तुतोद॥ सुतेवता हविर्वाऽअहरेषु सर्वाताते ब्रह्मणा सृदयामि॥ ४०॥ ४६

चतुस्त्रिंशद्वाजिनः॥ चतुस्त्रिंशद्वाजिनो देववन्धोर्वक्त्रोरश्चस्पृष्ट
 धितिः समंति॥ अष्टिंशद्वागाश्चतुर्धनां कृणोतु परं च हरेनुधुम्पा वि
 शस्तु॥ ४१॥ एकस्त्वष्टुः। एकस्त्वष्टुश्चस्पृष्टा विशस्ता द्वायतारा भवतु स्त्व
 ष्टऽचतुः॥ यातेगाश्चाण मृनुया कृणोति ताता पिण्डां तुम्भुहोम्भुगो
 ४२॥ माह्या। तपस्त्रियऽआत्मा पियत्तम्मा स्वधितिस्तु न्युऽआतिष्ठि
 पत्ते॥ माते गृध्रं विशस्ताति हाय छिद्वागाश्चास्यसिनामिथूकः॥ ४३॥

सं० नमतामुदऽआपश्चुवरणश्च सन्नतेतेमे सन्नमतामुदः॥ सुप्तसुसिंदो
 ४८ अष्टमीभृतसाधनी॥ सकामाश्च॥ अष्टनस्कुरु सुज्ञानमस्तमेमुना॥
 १॥ यथेमां द्याचं कल्प्याणीमावदो निजनेऽयः॥ ब्रह्मराज
 आत्मा १० शुद्धायुवाय्यायववारणायव॥ प्रियो देवानां दक्षिणाय
 दांतुरिह ध्यासमुयमेकामः सप्तम्यतामुपमादो नमतु॥ २॥ ब्रह्मस्प श्रीः
 तेऽति॥ ब्रह्मस्पतेऽति यदुर्व्याऽअर्हस्यु महिभाति कर्तुं मज्जनेषु॥ ४८
 स्वाय

यद्दीदयच्छवसऽअतप्रजातुतदस्मा सुद्विण्ये हिचित्रम्॥ उपयामगृ
 हीतो सिद्धहस्पतयेत्येषते यो निब्रह्मस्पतयेत्या॥ ३॥ इन्द्रगोमन्तः इन्द्र
 गोमन्निहाया हि पिवा सोमं शतक्रतो॥ विष्टद्विर्ग्यावभिः सुतम्॥ उ
 पयामगृहीतो सीन्दायत्या गोमन्तः एषते यो निरिन्दायत्या गोमन्ते॥ ४॥
 इन्दाया हि ब्रह्महन्त्रिवा सोमं शतक्रतो॥ गोमन्निर्ग्यावभिः सुतम्॥
 उपयामगृहीतो सीन्दायत्या गोमन्तः एषते यो निरिन्दायत्या गोमन्ते॥ ५॥

२५
 २०
 १५
 १०
 ०
 ० CMS 5 10 15 20 25
 सं० अतावानं वैश्वानुरम। अतावानं वैश्वानुरमृतस्य ज्योतिरसुस्प
 ४९ तिम् ॥ अजस्रं शुर्ममीमहे ॥ उपयामगृहीतो सि वैश्वानुराय त्वेष
 ते यो निर्वैश्वानुराय त्वा ॥ ६ ॥ वैश्वानुरस्य सुमंतो। स्यामुराजा हि
 कुशुवतानामभिप्स्री ॥ इतो जातो विश्वमिदं विचष्टे वैश्वानुरे यत
 ते सूर्येण ॥ उपयामगृहीतो सि वैश्वानुराय त्वेष ते यो निर्वैश्वानुर श्रीः
 राय त्वा ॥ ७ ॥ वैश्वानुरे नः। वैश्वानुरे नः। अतयः। आप्रयातु पर ४९

वतः ॥ अग्निहोत्रे नवाहंसा ॥ उपयामगृहीतो सि वैश्वानुराय त्वेष
 ते यो निर्वैश्वानुराय त्वा ॥ ८ ॥ अग्निर्कषिः। अग्निर्कषिः पवमानुः पा
 अजत्यः पुरोहितः ॥ तमीमहे महागुयम् ॥ उपयामगृहीतो स्य ग्रये त्वा
 वृक्षसः। एष ते यो निरुग्रये त्वा वृक्षे ॥ ९ ॥ महाशं। इन्द्रः। महोशं।
 इन्द्रो वज्रं हस्तः। सोऽग्नीशर्म यच्छतु ॥ हसुपापमानं स्योस्मान्देहि
 ॥ उपयामगृहीतो सिमहेन्द्राय त्वेष ते यो निर्महेन्द्राय त्वा ॥ १० ॥ तं वः।

२५
 २०
 १५
 १०
 ५
 ०
 ०
 ५
 १०
 १५
 २०
 २५
 ३०
 ३५
 ४०
 ४५
 ५०
 ५५
 ६०
 ६५
 ७०
 ७५
 ८०
 ८५
 ९०
 ९५
 १००
 १०५
 ११०
 ११५
 १२०
 १२५
 १३०
 १३५
 १४०
 १४५
 १५०
 १५५
 १६०
 १६५
 १७०
 १७५
 १८०
 १८५
 १९०
 १९५
 २००
 २०५
 २१०
 २१५
 २२०
 २२५
 २३०
 २३५
 २४०
 २४५
 २५०
 २५५
 २६०
 २६५
 २७०
 २७५
 २८०
 २८५
 २९०
 २९५
 ३००
 ३०५
 ३१०
 ३१५
 ३२०
 ३२५
 ३३०
 ३३५
 ३४०
 ३४५
 ३५०
 ३५५
 ३६०
 ३६५
 ३७०
 ३७५
 ३८०
 ३८५
 ३९०
 ३९५
 ४००
 ४०५
 ४१०
 ४१५
 ४२०
 ४२५
 ४३०
 ४३५
 ४४०
 ४४५
 ४५०
 ४५५
 ४६०
 ४६५
 ४७०
 ४७५
 ४८०
 ४८५
 ४९०
 ४९५
 ५००
 ५०५
 ५१०
 ५१५
 ५२०
 ५२५
 ५३०
 ५३५
 ५४०
 ५४५
 ५५०
 ५५५
 ५६०
 ५६५
 ५७०
 ५७५
 ५८०
 ५८५
 ५९०
 ५९५
 ६००
 ६०५
 ६१०
 ६१५
 ६२०
 ६२५
 ६३०
 ६३५
 ६४०
 ६४५
 ६५०
 ६५५
 ६६०
 ६६५
 ६७०
 ६७५
 ६८०
 ६८५
 ६९०
 ६९५
 ७००
 ७०५
 ७१०
 ७१५
 ७२०
 ७२५
 ७३०
 ७३५
 ७४०
 ७४५
 ७५०
 ७५५
 ७६०
 ७६५
 ७७०
 ७७५
 ७८०
 ७८५
 ७९०
 ७९५
 ८००
 ८०५
 ८१०
 ८१५
 ८२०
 ८२५
 ८३०
 ८३५
 ८४०
 ८४५
 ८५०
 ८५५
 ८६०
 ८६५
 ८७०
 ८७५
 ८८०
 ८८५
 ८९०
 ८९५
 ९००
 ९०५
 ९१०
 ९१५
 ९२०
 ९२५
 ९३०
 ९३५
 ९४०
 ९४५
 ९५०
 ९५५
 ९६०
 ९६५
 ९७०
 ९७५
 ९८०
 ९८५
 ९९०
 ९९५
 १०००

सं० तं घौदस्म मृती षडं च सोमं न्दानमन्धसः॥ अभिवृत्तं न स्वर्गेषु धेनवः
 इन्द्रेऽङ्गीभिर्नैवामहे॥११॥ यद्वा हि ह्यमः यद्वा हि ह्युत्तदग्नये हृदं च वि
 भावसो॥ महिषी बृत्त इयि रत्यद्वा जाः उदीरते॥१२॥ एहि। एष्युषु ब्र
 वाणि तेऽग्नः इत्येतं रागिरः॥ एभिर्वर्द्धसुः इन्दुभिः॥१३॥ अतवस्ते।
 अतवस्ते षुतं वितन्वतु मासा रत्नते ते हविः॥ संवत्सरस्ते षुतन्दधातु श्रीः
 नः प्रजा उपरिणतु नः॥१४॥ उपहरे गिरीणाम्। उपहरे गिरीणां ५०

सङ्गमेवं नदीनां म॥ धिया विष्णोः अजायत॥१५॥ उच्चाते। ज्ञातमन्धसा
 द्विवि सङ्गमपादद॥ उग्रः शर्म महिष्प्रवः॥१६॥ सनः। सनुः इन्द्राय
 यन्पदे चरणाय मुरद्धः॥ वरिवो वित्यरि स्वव॥१७॥ एना विष्णो नि।
 एना विष्णो न्युर्मः आद्युम्नानि मानुषाणाम्॥ सिषा सत्ता घनामहे॥१८॥
 अनुवीरैः॥ अनुवीरैरनु प्रच्छास्म गोभिरन्वश्चैरनु सर्वेण पुष्टेः॥ अ
 नुहि पदानु चतुष्पदा वु यन्देवानो युतं मृतुथानं यतु॥१९॥ अग्ने पात्रीः।

सै० अग्नेपात्रीरिहावहदेवानामुशतीरुपं॥त्वष्टारुसोमपीतये॥२०॥अ
 ५२ भियुत्तम।अभियुत्तंरुणीहिनीग्नावोनेष्टुपिकंअनुना॥त्वष्टिहिरक्ता
 धाऽअसि॥२१॥इविणेदाऽपिपीषतिनुहोतुअवतिष्टत॥नेष्टुहनुभि
 रिष्मत्॥२२॥तवायम।तवायसोमुखमेष्टुर्वाङ्मश्नुमसुम
 नाऽअस्पृषाहि॥अस्मिन्नुनेवहिष्मन्निषद्यादधिष्तेमअरुऽइदं श्री
 मिन्दु॥२३॥अवावत।सुहवाऽआहिगतनुनिवर्हिषिसदततारुणी ५२

हन॥अथामहस्वजुजुषाणेऽअन्वत्स्वष्टुर्विभिर्जनिभिःसुमङ्गणः॥
 ॥२४॥स्वादिष्ट्यामदिष्ट्या।स्वादिष्ट्यामदिष्ट्यापवत्सोमुधारया॥
 इन्द्रायुपानवेसुतः॥२५॥रुहोहाविश्ववर्षणिः॥रुहोहाविश्ववर्ष
 णिरुभियानिमज्जोहत॥इणंरुधस्यमासहत॥२६॥ ॥इतिवाजस
 नेसंहितापोठेषइविंशतितमोऽध्यायः॥ ॥समास्ता।समास्ताग्नाऽअत
 वोवर्द्धयन्नुसंवत्सराऽअस्योयानिसुत्पन्ना॥सहिद्येनदीदिहिरोवनेनवि

सं० ॐ॥ आभाहिप्रदिशश्चतस्रः॥१॥ सच्च। सच्चैद्यस्वाग्ने प्रचवोधवोधये
 ५२ नमुच्चतिहमहेसोभगाय॥ साचरिषदुपसुतातेऽग्ने बुद्ध्या एते युवा
 सः सनुमान्ये॥२॥ त्वामग्ने। ह्यएते ब्राह्मणाऽइमे शिवोऽग्ने सुस्वर
 रेभवानः॥ सपत्न्या हनोऽभिमातिजिबुस्ते गये नागृष्ट्यप्रयुच्चन॥
 ३॥ इहेव। इहेवाग्नेऽअधिधारयारुयिमात्यानिका नृध्वितो निका श्रीः
 रिणः॥ ह्यत्रमग्ने सुयमसरक्तगुण्यमुपसुतावर्द्धतातेऽअनिष्टतः॥४॥ ५२

ह्यत्रुणाग्ने। ह्यत्रुणाग्ने स्वायुः सः रिमस्वमिब्रुणाग्ने मिब्रधेययतत्त॥
 सुतातानाम्मह्यमुस्याऽएधिरतामग्ने विहुद्योदीदिहीह॥५॥ अति
 निहः। अतिनिहः। अतिविधोत्यचित्तिमत्यरातिमग्ने॥ विष्णुद्यार
 ग्नेदुरितासहखायास्मभ्यः सहवीराणरुविहः॥६॥ अनाधुष्मोता
 तवेदाः। अनाधुष्मोतातवेदाऽअनिष्टतो विरुग्ने ह्यत्रुदीस्तीह॥
 विष्णुऽआशाः प्रमुञ्चन्मानुषीर्जियोः शिवेमिरुद्यपरिपाहिणो

सं० वृधे॥ आबृहस्पते सवितः॥ बृहस्पते सवितर्वोधयेन ६ स ६ शितश्चित्स
 प३ त्तराणं स ६ शिशधि॥ बृहयेन मम हते सो भगायु विष्णवेऽ एनमनु
 मदनु देवाः॥ ८॥ असुवृधया दध॥ असुवृधया दधयद्यमसुवृहस्प
 तेऽ अभिशस्ते रसं चः॥ प्रथो हता मुष्मिना मृत्युमंस्मा देवानां मग्ने
 भिषजा शचीभिः॥ ९॥ उद्वयम्॥ उद्वयतमं सुस्प रिसुः पश्यतुऽ उत्तर श्रीः
 म॥ देवदेवुवा सृष्टु मगन्मज्जोतिरुत्तमम्॥ १०॥ ऊर्ध्वऽ अस्य॥ सुमि प३

धोमवत्पृथुश्चिक्राशचीणं ष्युग्नेः॥ ह्युमत्तमा सुप्रतीकस्य सूनोः॥
 ११॥ तनुनापादसुरः॥ तनुनापादसुरा विष्णवे दा देवो देवेषु देवः॥ पथोऽ अ
 नक्तमह्यं घृतेन॥ १२॥ मद्धा सुतम्॥ मद्धा सुतं नक्षत्रं श्रीणा नो नरा
 श ६ सोऽ अग्ने॥ सुकृदेवः सविता विष्णु वारः॥ १३॥ अद्युयम्॥ अद्या
 यमेति शर्वता घृतेनैतु नो बद्धिर्नमसा॥ अग्निं सुचोऽ अश्वरेषु
 युत्सु॥ १४॥ सव्यं दम्॥ सव्यं दस्य महिमानं मग्ने॥ स ६ ईमन्द्वा सुप्रयतः॥

२५
 २०
 १५
 १०
 ५
 ०

स० देवीधिसरणं धाति देवम् ॥ अधवायुनियुतः सञ्चतुखाऽऽतश्च्युतं वसु
 ५५ धिति निरुके ॥ २४ ॥ आपो ह ॥ आपो ह्य हं हती विष्णुमाय नार्जुन दधा
 ना ज नयंती रग्निम् ॥ ततो देवानां णं समवर्तता सुरतः कस्मे देवाय ह
 विषां विधेम ॥ २५ ॥ यश्चित् ॥ यश्चिदापो महिना पृथ्वि पशु हस्त दधा
 ना ज नयंती र्युतिम् ॥ यो देवश्च धि देवऽएकऽ आसीत् कस्मे देवाय ह वि श्रीः
 षां विधेम ॥ २६ ॥ अयाभिः ॥ अयाभिर्वा सिंहाश्चाणं समध्वानियुद्भिः ५५

२५
 २०
 १५
 १०
 ५
 ०

र्वाय विह्वयं दुरोणे ॥ नितो रयि ऽसि भोजं तं शुवस्व निवीरं गव्य मश्वं च रा
 धः ॥ २७ ॥ आनः ॥ आनो नियुद्भिः ॥ शतनी भिरक्षु रं सहसि ए भिरप
 या हियुतम् ॥ वायो ॥ अस्मिन् सवेने मा दयस्व पूषम्या तत्त्वस्त्रिभिः सदा
 नः ॥ २८ ॥ नियुत्वा न्यायो ॥ नियुत्वा न्यायुवागं स्य य ऽशुक्रो ॥ अयाभि
 ते ॥ गता सिं सुन्वता गृहम् ॥ २९ ॥ वायो शुक्रः ॥ वायो शुक्रः ॥ अयाभि
 तं मक्षो ॥ अग्नौ दिवि हिषु ॥ आया हि सोम पीतये स्या ह देव नियुत्वा

सं०

५६

ता ॥ ३० ॥ वायुरग्रेगाः । वायुरग्रेगायज्ञप्रीः साकक्रुन्ननसायुतम ।
शिवोनियुद्धिः शिवाभिः ॥ ३१ ॥ वायोये । तेसहस्रिणे स्थोशुस्तेभिर
गोहि ॥ नियुत्वात्सोमपीतये ॥ ३२ ॥ एकयाव । द्वाभिश्च स्वभृते द्वाभ्या
मिष्टये विःशतीच ॥ निसृभिश्चुधस्सेचिः शताचनियुद्धिः यवि
हताविमुच्य ॥ ३३ ॥ तववायो । तववायवतस्यते त्वष्टुज्जामातरुः श्रीः
त ॥ अवाणुस्याहणीमहे ॥ ३४ ॥ शुभित्वा । श्वरनोनुमोदुगधाऽश्व ५६

धेनवः ॥ ईशां नमस्यजातः स्वर्हशमीशानमिन्दुतस्युधः ॥ ३५ ॥ नत्वा
वान् । नत्वावांशः ॥ ३६ ॥ अश्वोदिद्यो नपार्थिवोनजातो न जनिष्यते ॥ अश्व
यत्नोमघवनिन्द्यातिनो गृध्रतत्साह्वामहे ॥ ३७ ॥ त्वामित् । त्वामि
द्धिह्वामहे सातोवाजस्यकारवः ॥ त्वाष्टुत्रोष्विन्दुसत्यतिनरत्वाका
ष्टुस्वर्धतः ॥ ३८ ॥ सत्वम । सत्वमश्चिन्नवम्ब्रहरत्तष्टुयामहरत्तवानो
अद्विवः ॥ गामश्चिन्नरुत्थमिन्दुसकिरसुत्रावाजुनजिगुषि ॥ ३९ ॥

सं० कया नश्चिञ्चः आभुवहती सुदा वृधः सखा ॥ कया शविष्ठया हुता ॥ ३९ ॥ क
 ५७ रत्वा ॥ सुत्वा मदानां मम हिंष्टो मस्तु दन्धसः ॥ दृढा विदारुजे वसु ॥ ४० ॥ अ
 भीषणः सखीनाम विना जे रिहृणाम् ॥ श्रुतं प्रवा स्युतये ॥ ४१ ॥ यज्ञायंता
 व ॥ यज्ञायंता वोऽअग्नये गिरा गिरा वदत्से ॥ प्रश्नं यममृतं ज्ञातवै दस
 म्रियमिन्नुन्नशः सिषम ॥ ४२ ॥ पाहि नः ॥ पाहि नोऽअग्नः एकयाण
 स्तु पुन द्वितीयया ॥ पाहि गीर्जिस्तु नैरुर्जा म्यते पाहि वंतु स्तभिर्वसो ॥

श्रीः
 ५७

॥ ४३ ॥ ऊर्जो न पातम् ॥ ऊर्जो न पातुः सहिनायमस्मद्दृशेम हृद्यदात
 ये ॥ भवद्वा जे प्वविता भुवंहृद्यः उत ज्ञाता तृन्नाम ॥ ४४ ॥ संवत्सुरोत्सि
 संवत्सुरोत्सीदावत्सुरोत्सीद्वत्सुरोत्सि वत्सुरोत्सि ॥ उषशे कल्पता
 महोरु ज्ञाते कल्पतामर्द्धमासात्ते कल्पताम्रासात्ते कल्पतामृतवसे
 कल्पता ॥ संवत्सुरोत्ते कल्पताम ॥ प्रेत्वाऽएत्ये सञ्चा शुप्रवसाय ॥ सु
 पूर्णविदसितया देवतया क्रिरुख कुवः सीद ॥ ४५ ॥ ॥ इति वाजसनेय

सं० संठितापाठसप्तविंशतिनमोऽस्तुतः॥ ॥ होताय सत्ता होताय सत्ता मिधे
 ५८ न्दोमिडस्पुदेमाभापृथिव्याऽअधि॥ दिवो घर्म्म समिच्छतुऽउजिष्ठश्च
 र्वणी सहो वेत्वा ज्येष्ठस्य होतुर्गर्जत॥ १॥ होताय सत्ता नूनपातमृतिभिः॥ हो
 १० ताय सत्ता नूनपातमिर्जिता रुमपराजितम्॥ इन्द्रे देवत्वे चिदिम्यथि
 मिर्मधुमत्ते मेर्नराशेऽसेन तेजसा वेत्वा ज्येष्ठस्य होतुर्गर्जत॥ २॥ होताय श्रीः
 १५ त्वादितोभिरिन्द्रे॥ होताय त्वादितोभिरिन्द्रेमीहितमागृह्णानुममन्त्यम्॥ ५८

देवो देवैः सवीर्यो वज्रहस्तः पुरन्दरो वेत्वा ज्येष्ठस्य होतुर्गर्जत॥ ३॥ होता
 १० य सत्ता हृषीन्द्रे॥ होताय सत्ता हृषीन्द्रे निषहुरं च सुभनर्ग्यपसम्॥ व
 सुभीरुन्द्रेण दित्यैः स युगिभर्वा हि रासदुहेत्वा ज्येष्ठस्य होतुर्गर्जत॥ ४॥ हो
 ताय सत्ता दोनो न। वीर्योऽसहो हुरिऽ इन्द्रे मवर्जयन्॥ सुप्रायणाऽअस्मि
 न्युते विश्वेयतामृता वधो हारुऽ इन्द्राय मीदुषे च्या ज्येष्ठस्य होतुर्गर्ज
 १५ त॥ ५॥ होताय सत्ता दुषेऽ इन्द्रे स्या धेनुषु दुषे मातरा मही॥ सवातरो न तेज

सं० साधुत्सामिन्द्रमवर्द्धतां वीतामाज्यं स्पृहोतर्ष्यजं ॥६॥ होताय ह्रदे घ्या
५९ होतारं ॥ भिषता सखायं हविषे इन्मिषज्यतः ॥ कवीदेवो अचेतसा विञ्ज
यधत्तः इन्द्रियं वीतामाज्यं स्पृहोतर्ष्यजं ॥७॥ होताय ह्रतिस्रो देवीः ॥ हो
ताय ह्रतिस्रो देवीर्न भेषजत्रयं विधातवोपसुः इडा सरस्वती भारती मुहीः
इन्द्रपत्नी हविष्मती र्व्याज्यं स्पृहोतर्ष्यजं ॥८॥ होताय ह्रत्वरुमि श्रीः
न्दम ॥ होताय ह्रत्वरुमिन्देवमिषजं सुयज्ञं शृणु श्रियं ॥ पु ५९

हूरूपं सुरेतां समुद्योतुमिन्द्राय ह्रदधदिन्द्रियाणि घेत्याज्यं स्पृहोत
र्ष्यजं ॥९॥ होताय ह्रद्वनस्पतिः शमितारं ॥ होताय ह्रद्वनस्पतिः श
मितारं शतक्रतुभिर्यागो ह्रद्वरुमिन्द्रियम् ॥ मद्धा समुन्नयधिमिः
सुंगमिः स्वदाति यज्ञमभुनाद्युत नवेत्याज्यं स्पृहोतर्ष्यजं ॥१०॥ होताय
ह्रदिन्द्रुं स्वाहा ॥ होताय ह्रदिन्द्रुं स्वाहाज्यं स्पृहोतर्ष्यजं ॥ स्वाहा
रुमावा नां स्वाहा स्वाहा कतीनां स्वाहा ह्रद्वरुं कतीनाम् ॥ स्वा

सं० हा देवाऽ आऽपुपानुषाणाऽ इन्द्रऽ आऽप्यस्य ध्यनु होतर्प्यजे ॥ ११ ॥ देव
 ६० बृहिः । देव बृहिः बृहिरिन्द्रऽ सुदेवन्देवैर्वीरवत्स्नीर्णवैर्धामवर्द्धयन् ॥ व
 र्णोर्ध्वतम्राक्कोऽनुत ॥ १२ ॥ सुया बृहिः समतोत्पगा ह्युवने वसुधेयस्य वेतु
 यत्न ॥ १३ ॥ देवी हृरिः । देवी हृरिऽ इन्द्रऽ स ह्युते घीङ्गीर्ध्यामिन्नमवर्द्धय
 न ॥ आवत्सेन तर्हणेन कुमारेण तमीवता पावर्णीणऽ रोक्ककाटनुदत्ता श्रीः
 वसुवने वसुधेयस्य ध्यनु य्यजे ॥ १४ ॥ देवीऽ उषासानक्ता । देवीऽ उषासा ६०

नक्तान्द्युते प्रयुत्य ल्हेताम् ॥ देवी विवाऽ आयासि ह्य ॥ १५ ॥ सुप्रतीते सु
 धिते वसुवने वसुधेयस्य धीतां य्यजे ॥ १६ ॥ देवी जोष्टी । देवी जोष्टी वसुधि
 ती देवमिन्द्रमवर्द्धताम् ॥ अयाद्युन्याया ह्येसा ॥ १७ ॥ स्यान्वावत्तु ह्युधाय्या
 णियजे मानाय शिहिते वसुवने वसुधेयस्य धीतां य्यजे ॥ १८ ॥ देवीऽ रुक्ता
 हुती । देवीऽ रुक्ता हुती दुर्धे सुदुधेयसेन्द्रमवर्द्धताम् ॥ इषु पूज्यमन्या
 वत्तुत्सगिधुऽ सपीति मन्वा नवेन पृथ्वन्द्यमाने पुराणेन नवमधाता

सै० मूर्त्तिमुज्जाहृतीऽमुज्जयमाने च सुवाग्म्यं णियजमानाया शिहिते च
 ६१ सुवने च सुधेयस्य चोत्तमं यज॥ १६॥ देवा देव्याः । देवा देव्या होता र देव मि
 न्द्रमवर्द्धताम् ॥ हुता यं शः सावाभां सुं च सुवाग्म्यं णियजमानाया शि
 हितो च सुवने च सुधेयस्य चोत्तमं यज॥ १७॥ देवी हित्वोः । देवी हित्व हित्व
 हित्वो देवीः पतिमिन्द्रमवर्द्धयत् ॥ अस्य हित्वोः दिवः रुद्रैः पुत्रैः सरस्व श्रीः
 तीता च सुमती गृहान्वं सुवने च सुधेयस्य चोत्तमं यज॥ १८॥ देवऽइन्द्रः ६१

देवऽइन्द्रो न राशः स हित्व रूपा हित्व भुरो देव मिन्द्रमवर्द्धयत् ॥ श्रुतेन शि
 त्विष्टाना माहितः सहस्रेण प्रवर्तते वित्रावरुणे दस्य होत्रमर्हती च हस्य
 तिलोत्रमश्विना ह्वं च सुवने च सुधेयस्य चोत्तमं यज॥ १९॥ देवो देवैः ।
 देवो देवैर्वनस्पतिरिन्द्रस्य षण्णो मधुशाखः सुपिप्पलो देव मिन्द्रमवर्द्ध
 यत् ॥ दिवमग्रेणास्पृक्षदा त रित्वा मृथिवा महः हीह सुवने च सुधे
 यस्य चोत्तमं यज॥ २०॥ देवम्वर्हिः । देवम्वर्हिर्वारिती नान् देव मिन्द्रम

सै० वद्धयत॥ स्विहृकुर्वस्विहृकस्विहृमह्यकरोतु नोवसुबेवनेवसुधेयस्य
 ६२ वेतुयज॥ २२॥ अग्निमध्वहोतारमहणीतायं यजमानः पचन्त्याग्नीः प
 चन्त्युरोडाशं गवधनिन्दायुच्छागम॥ सूपल्याः शुद्धदेवोऽनस्यतिरभ
 वदिन्दायुच्छागेन॥ अघ्नमेदत्तः प्रतिपचताग्रभीदवीद्वधत्पुण्ड
 राना॥ त्वामध्वः क्रमे॥ २३॥ होताय हत॥ होताय हतसामिधानममहद्य श्रीः
 शुः सुसमिद्धं चरेण्यमग्निमिद्धं च यो धसम॥ गायत्री छन्दः इन्द्रियञ्च ६२

विक्रीवयादधहेत्वाज्यस्य होतर्यज॥ २४॥ होताय हततृणपातमुद्दि
 दम॥ होताय हततृणपातमुद्दिदं यज॥ अग्निमिद्धं च यो धसम॥ गायत्री छन्दः इन्द्रियस्य आविक्रीवयादधहेत्वाज्यस्य होतर्यज
 ज॥ २५॥ होताय हतरीडे न्यमीदितम॥ वृत्रहन्तमभिडाभिरीडुः सहः सो
 मुमिद्धं च यो धसम॥ अगुह्यमच्छन्दः इन्द्रियस्य आविक्रीवयादधहेत्वाज्यस्य होतर्यज
 त्वाज्यस्य होतर्यज॥ २६॥ होताय हतसुवर्हिषस्य सुसुवत्तम॥ होताय ह

[illegible]

मिन्दं वयो धसम् ॥ विष्टमच्छदः इहेन्द्रियम् हुवा ह ऊं वयो दधहीता
माज्यस्य होतव्यज ॥ २९ ॥ होता यज्ञस्य चेतसा देवामास होता यज्ञस्य चे
तसा देवामास मन्त्रमयज्ञो होतारो देव्यां कवी सस्य जेन्द्रं वयो धसम् ॥ जग
तीच्छदः इन्द्रियमनुहुवा ह ऊं वयो दधहीता माज्यस्य होतव्यज ॥ ३० ॥
होता यज्ञस्येशा खती तिस्रः होता यज्ञस्येशा खती तिस्रो देवीर्हिरण्य
यी चरितीर्ब्रह्मणीर्महीः पतिमिन्दं वयो धसम् ॥ विराजच्छदः इहेन्द्रिय

सं० देवीर्होत्रयो धसुष्टुविमिन्दमवर्द्धयत्॥ उषिस्तु छन्दसेन्द्रियम्प्रा
 ६५ णमिन्देवयोदधहसुवनेवसुधेयस्य वानुयज॥ ३६॥ देवीऽउषासान
 क्ता। देवमिन्देवयो धसन्देवी देवमवर्द्धताम्॥ अनुष्टुभा छन्दसेन्द्रि
 यम्वलमिन्देवयोदधहसुवनेवसुधेयस्य वीतां यज॥ ३७॥ देवीजो
 ३८॥ देवीजोष्टीवसुधेयस्य देवमिन्देवयो धसन्देवी देवमवर्द्धताम्॥ श्रीः
 ६५ हस्त्या छन्दसेन्द्रियं॥ ओ३३ मिन्देवयोदधहसुवनेवसुधेयस्य

देवीऽऊर्जाकुतीदुयेसुदुयेपयसेन्द्रयो धसन्देवी देवमवर्द्धताम्॥ यज्ञाकृद्दुहेन्द्रियं सुक्कुमिन्देवयो
 वीतां यज॥ ३८॥ देवादेव्या। देवादेव्या होतार देवमिन्देवयो धस
 न्देवो देवमवर्द्धताम्॥ त्रिष्टुभा छन्दसेन्द्रियस्त्रिष्विमिन्देवयोदधह
 सुवनेवसुधेयस्य वीतां यज॥ ४०॥ देवीस्त्रिस्तो देवीस्त्रिस्तो दे
 वीर्घयो धसम्पतिमिन्दमवर्द्धयत्॥ जगत्या छन्दसेन्द्रियं श्रुषमिन्दे
 वयोदधहसुवनेवसुधेयस्य वानुयज॥ ४१॥ देवो नराशंसः। देवो न
 राशंसो देवमिन्देवयो धसन्देवो देवमवर्द्धयत्॥ विराजा छन्दसेन्द्रि

नक्षत्रसुवनेवसुधेयस्य वीतां यज॥ ३८॥

सं० यत्तुपमिद्वेद्योदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज॥४२॥देवोवनस्य
 ६६ तिः॥देवोवनस्यतिदेवमिद्वेद्योदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज॥४३॥देव
 हसेन्द्रियज्ञगमिन्देद्योदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज॥४३॥देव
 स्बुर्हिः॥देवंबुर्हिर्वारितीनान्देवमिन्देद्योदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज॥
 ककुभाच्छदसैन्द्रियंस्वशाऽदेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज॥ श्रीः
 ॥४४॥देवोऽग्निः॥स्विष्टकृदेवमिन्देद्योदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज॥ ६६

अतिष्ठदसाच्छदसैन्द्रियंस्वमिद्वेद्योदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुय
 ज॥४५॥अग्निमुह्य॥होतारमवृणीतायंयजमानःपवन्पत्नीःपवन्पु
 रोऽशंभुधन्निन्दायुचयोधसेच्छागम॥सूपत्याऽअह्यदेवोवनस्यति
 रभवदिन्दायुचयोधसेच्छागम॥अघ्नमेदसःअतिपवताग्रभीदवीह
 धत्पुण्डरीक॥त्वामह्यऽजमे॥४६॥ ॥इतिवाजसनेयसंहितायां
 अष्टाविंशतिमोऽध्यायः॥ ॥समिद्धोऽअजन्समिद्धोऽअजन्नादर

सं० मतीनां शुतमं मे मधुमत्पि न्वमानः॥ वागी च गन्वा जिने ज्ञातं वेदो
 ६१ देवानां च त्रिप्रियमासु धस्य म॥१॥ घृतेना अन्नं घृतेना अन्नमप्यथो
 देव्यानां अज्ञानं न्याजं पितृदेवानां॥ अनुत्वा सप्तेषु दिशः सचत्ता
 णं स्वधामस्मै यतमानाय धेहि॥२॥ ईशुश्च। ईशुश्चासि चन्द्रश्च
 वाजिनां शुश्चासि मेघाश्च सप्ते॥ अग्निष्वादेवैर्वसुभिः सजोषाः श्री श्रीः
 तं वद्भिर्वहनुनातं वेदाः॥३॥ स्त्री एं बर्हिः। सुहृदीमा जुषाणा रुष्टु

अथ मानमृथि ध्याम॥ देवेभिर्बुक्ता मदितिः सजोषाः स्यो न ह्नु एवाना
 सुविधेदधातु॥४॥ एताऽउवः। सुभगां विश्वं रूपा विपक्षोभिः अयमाणा
 ऽउदातेः॥ कृष्णाः सतीः कुवसुः शुभ्रमाना द्वारो देवीः सुष्मायुणा भवन्तु॥
 ॥५॥ अतुरामिन्ना वरुणा। अतुरामिन्ना वरुणा वरुणी मुखं व्यताना मभि
 संविद्युने॥ उषाशीवाणं सुहिरुस्ये सुशिल्पेऽन्नातस्योना विहसादया
 मि॥६॥ प्रथमा वाम। प्रथमा वामाणं सरथिना सुवर्णा देवी पश्यन्तो भुवं

सं० नानि विश्वा ॥ अपि प्रयश्चोदमावा मिमाना होता रुज्योतिः अदिशा
दिशता ॥ ७ ॥ आदित्ये नः आदित्ये नः भारती वृद्धयत्तः सरस्वती सहस्र
देवः आवीत ॥ इडो पद्मता वसुभिः सजो सा यत्त नो देवी रमते सुधत्त ॥ ८ ॥
त्वष्टा घी रमः त्वष्टा घी रन्देव कामः अज्ञान त्वष्टा रवा जायतः आश्वर
ः ॥ त्वष्टा दक्षिः सुवर्नः अज्ञान वृहोः कर्तार मिहयः द्विहोतः ॥ श्रीः
ए ॥ अश्वाः घृतेन त्मन्वा समक्ताः उपदेवा रं ॥ अं तु राः पाथः एतु ॥ व

नृस्पतिर्देवलो कर्मज्ञानज्ञग्निना हृद्या खदितानि चक्षत् ॥१०॥ प्रजा
पते रत्नपंसा । द्वाहधानेः सुहृद्वाजातो दधिषेयुत्तमं ग्ने ॥ स्वाहा कृते न ह
विषा पुरोगाया हि सा ह्याहा वरदनुदेवाः ॥११॥ यदङ्कतदः । अथ मन्त्रा
यमानः । उद्यत्समुद्रादुत्तरी पुरीषात् ॥ अथेनस्य पक्षा हरिणस्य वाहूः । उ
परक्तस्य मम हि जात तैः । अर्बुनः ॥१२॥ यमेन दत्तम । यमेन दत्तचित्तः । ए
नमा युनगिन्द्रः । एनमप्रथमोऽअर्धगिह्वरः ॥ गन्धर्वोऽअस्य रशना

सं० मंगृङ्गात्तरादश्च सर्वो निरतः ॥ १३ ॥ असिद्यमः असिद्यमोऽत्र
 ६९ स्यादित्योऽर्चुनसिञ्चितो गृह्येन युतेन ॥ असिसोमै न समया विष्टक्त
 ॥ आहुस्त्रिणीदिविवन्धनानि ॥ १४ ॥ वीणिते। वीणितऽआहुर्दिविव
 ॥ न्धनानि वीणपुष्पुत्रीणपतः समुद्धे ॥ उगेवेमेवरुणश्चुत्सर्वन्मज्जात
 ॥ आहुः परमञ्जनित्रमः ॥ १५ ॥ इमाते। वामी नचमार्ज्जनानी माशफाना श्रीः
 ॥ सनिनुनिधाना ॥ अत्राते भद्रारुनाऽअपश्यतस्पयाऽअभिर ६९

बुगेभि
 त्रिगोपाः ॥ १६ ॥ आत्मानं नत्ते। आत्मानं नत्ते मनसारादज्ञानामवोदिया
 पुतयत्तम्यतुङ्गम् ॥ शिरोऽअपश्यम्यथिभिः ररेणभिर्ज्जहमानम्यतुत्रि ॥
 ॥ १७ ॥ अत्राते। रूपमुत्तममंपश्यन्निगीषमाणमिषऽआपदेगोः ॥ यदाते
 मर्तोऽअनुभोगमानं शदिङ्गसिद्धं ऊर्ध्वधीरज्ञातः ॥ १८ ॥ अनुत्त्या। अ
 नुत्त्यारथोऽअनुमर्थोऽअर्चुननुगावोनुभगः कनीनाम् ॥ अनुध्रातां स
 रत्नवसकव्यमीयुरनुदेवाममिरेद्यीव्यत्ते ॥ १९ ॥ हिरण्यशुद्धीयः

सं० हिरस्यशृङ्गोऽस्यपादमनोजवाऽअवरुऽइन्द्रऽआसीत्॥देवा
 १० ॥ इदं स्पृहविरहमायुष्योऽअर्धतमस्यथामोऽअद्यतिष्ठत्॥२०॥ इमा
 ताः शिलिकमह्यमासः॥ इमा ताः शिलिकमह्यमासः सऽश्वर
 णा सो दिद्यासोऽअत्याः॥ हऽसाऽइवश्रोणिशोषततेयदाक्षिषुहि
 म्यमऽममममऽ॥२१॥ तवशरीरम्॥ तवशरीरम्पतयिष्यत्तवचि श्रीः
 नंवाजऽइवज्जीमान्॥ तवशृङ्गाणि विहिताः पुरुचारेणेषुतर्जुणराणा १०

चरन्ति॥२२॥ उपप्राऽउपप्रागाच्छसंनंवाज्यवदिवद्दीक्षामनसादीक्ष्या
 नः॥ अजऽपुरेनीयं नमिरस्यानुपश्चात्तवयोयन्तिरेभाः॥२३॥ उपप्रा
 उपप्रागात्परमं यत्तुधस्यमद्यं॥ अद्यादितरं मातरं॥ अद्यादे
 वाऽनुष्टुतमो हिगम्याऽअथाशस्तेदाशुषेवाय्याणि॥२४॥ समिद्धो
 ॥ अद्यामनुषो दुरोणे देवो देवान्यजसिजातवेदः॥ आचक्ष्वहमित्रमह
 श्वित्यास्वदुतः कविरसि अवेताः॥२५॥ शतम् १६००॥ तनूनपात्य

सै० थं॥ तद्वनपात्यथः कृतस्ययानां नमः स्वास्तु दया सुनिह्व ॥ मन्त्रा
 ७१ निधीभिरुतयुतमृन्धदैववाचकणस्य दुरनः ॥ २६ ॥ नरुशः सस्य
 महिमानम ॥ नरुशः सस्य महिमानमेषामुपलोषामयं नतस्य यैः
 ये सुकृतवः शुभयोधियन्धाः स्वदन्ति देवाः उभयानि हृद्या ॥ २७ ॥ आ
 जुह्वानुः ईशः ॥ आ जुह्वानुः ईशो वन्द्यश्चायात्यग्रे वसुभिः सुजो श्रीः
 याः ॥ त्वन्देवानां मसि यद्वा होता सः एता न्यही विनो यजीयात् ॥ २८ ॥ ७१

शुची नम्रुर्हिः ॥ प्रदिश ॥ पृथिव्या वसो रस्या वृज्यते ॥ अग्नेः अङ्गाम् ॥ धु
 प्रथते वितु रंखरीयो देवेभ्यो ॥ अदितये स्यो नमः ॥ २९ ॥ अथ च स्वती रुविद्या ॥
 विश्वं यन्नाम्यति ॥ न जनयः शुभमानाः ॥ देवीर्होरो ह्वहती विश्वमि
 न्वा देवेभ्यो भवत सुप्रायणाः ॥ ३० ॥ आ सुष्वयंती ॥ यजते ॥ उपोके ॥ उखा
 स्नानं कृतं सदतानियो नौ ॥ दिद्ये यो यणे वृहती सुतुर्कमे ॥ अधिश्चियं
 शुक्रपिश नृधाने ॥ ३१ ॥ देव्या होतार ॥ अथ मा सुवाचा निमाना यत्त

सं० मनुष्यो यजं ह्ये॥ अची द्यत्ता विदथेष कारुष्पावी न श्रौतिः पुदिशा
 ७२ दिशत्ता॥ ३२॥ आनः॥ आनो युतमाराता वृथमे त्विडां मनुष्वदिह वेतय
 ती॥ तिस्रा देवीर्बुर्हिरेदं णि स्योनः सरस्वती स्वपंसः सदनु॥ ३३॥ मः
 इमे। सुवां श्रुतिवी जनित्री रूपे रपिः शुद्धवना निविश्वा॥ तमुद्यहं
 तरिषितो यजीया देवत्वष्टारमिह यक्षि विद्वान्॥ ३४॥ गुणवस्तु त्वत्तन्या॥ श्रीः
 समञ्ज देवाना म्पाथः॥ मनुया हुवीणि वि॥ वनस्पतिः॥ शमिता देवोः॥ ७२

मिः स्वदनु ह्यमधुना घृतेन॥ ३५॥ सुद्यो ज्ञाते। सुद्यो ज्ञातो ध्यामिमीत
 युतमग्निर्देवानां मभवत्पुरोगाः॥ अस्य होतुः पुदिशयुता स्पृष्टा विस्वाहा
 क्ततः हुविरेदनु देवाः॥ ३६॥ केतुः स्वन्। केतुः स्वन् केतवे पेशो मर्षा
 ॥ अपेशो म॥ समुषः इन्द्रजाययाः॥ ३७॥ जीमूतस्येव भवति। जीमूतस्येव
 भवति प्रतीकं व्यहृमीयाति समदा मुपस्ये॥ अना विज्यात न्वार न
 युत्वं सत्यावर्मणो महिमा पिपत्तु॥ ३८॥ धन्वन्तुगाः। धन्वन्ता जिअये
 मधन्तु

आदिशो २

सं०

७३

मध्वनातीच्चाः समदोजयेम ॥ धनुःशत्रोरपकामह्मणोतिधन्वनास
र्वाः समदोजयेम ॥ ३९ ॥ ब्रह्मतीवेत । ब्रह्मतीवेदागनीगतिकर्मस्थि
यः सखायाम्परिषत्तज्जानाः ॥ सोमेवशिक्षुवितताधिधन्वः ॥ इय
ः समनेपास्यती ॥ ४० ॥ तेऽआचरन्ती । तेऽआचरन्ती समनेवयोषामाते
वंपुत्रंविभृतामुपस्ये ॥ अपशत्रुन्विद्धताणं संविदानेऽआत्मी ॥ श्रीः
इमेविष्मन्तीऽअमित्रान् ॥ ४१ ॥ ब्रह्मीनामिता । ब्रह्मरूपपुत्रश्चि ७३

ॐ

आह्मणोतिसमन्तावुगत्य ॥ इषुधिःसङ्क्राःपुतेनाश्चसर्वाःपृष्टेनिनद्धो
जयतिप्रसृतः ॥ ४२ ॥ रथेतिष्ठन् । रथेतिष्ठन्नयतिवाजिनःपुरोयत्रयत्र
कामयतेसुषारुधिः ॥ अमीशूनामहिमानमनायतमनःपञ्चादनुय
च्छतिरुत्तमयः ॥ ४३ ॥ तीच्चान्योषान् । तीच्चान्योषाःकृत्वातेवृषपा
णयोश्चरथेमिःसहस्रजयन्तः ॥ अवक्रामन्तःप्रपदैरुमित्रांस्त्रिणति
शत्रूँःरनयद्ययन्तः ॥ ४४ ॥ रथवाहेणहृदि । रथवाहेणहृदिरस्य

सै० नामुयत्रायुधनिहितमस्पवर्म॥ तत्रास्थसुपशुगमसिंदेमविश्वा
 ७४ हाद्युयसुमनुस्पमानाः॥ ४५॥ स्वादुसुसिंदःपितरः। स्वादुसुसिंदः
 पितरोद्ययोधाःकच्छेष्टितःसक्तोवन्नोगभीरो॥ विवसेनाऽदुसुवला
 अमृद्धाःसतोवीराऽनुरवोद्यातसाहाः॥ ४६॥ द्वास्मेणासुःपितरः।
 सोम्यासःशिवेनोद्यावाष्टयिवीऽअनेहसा॥ पूषानःपातुदुरिता श्रीः
 दृताहधोरक्षामाकिर्नोऽअधशःसिंदः॥ ४७॥ सुपुसंवाते। मृ ७४

गोऽअस्यादत्तो गोभिःसन्नद्धापततिप्रसृती॥ यत्रानरुःसञ्चिविचुड्व
 तितत्रास्मभूमिषवुःशर्मयसिन्॥ ४८॥ अजीतेपरि। वृद्धि नो
 रम्माभवतुनस्तुतः॥ सोमोऽअधिस्रवीतुनोदितिःशर्मयछतु॥ ४९
 आजद्यति। आजद्यतिसान्वेषाअधनार्शः। उपजिगृते॥ अश्वा
 जुनिप्रचंतोश्वात्सुमत्सुचोदय॥ ५०॥ अरिवभोगैः। पर्येतिबाहु
 आयाहेतिम्यारिवाधमानः॥ हस्तगघ्रोविश्वाद्युनानिविहान्य

सै० मा० सुमा० सुमरि० पातु० विश्वतः॥५१॥ वनस्पतेष्वीडुः॥ वन-
 ७५ स्पतेष्वीडुः॥ ऊ० हिभूयाः॥ अस्मत्सखा पुतरणः सुवीरः॥ प० स्मो-
 मिः सनेच्छोः॥ असिघ्नीडय स्वाख्याता ते जयतु जेत्वानि॥५२॥ दिवः
 पृथिव्याः प० र्ष्मोऽनु॥ उ० इतुं वनस्पतिज्ञाः प० र्ष्मभृतः॥ सह॥ अ० पा-
 मो ज्मानुम्यरिगो भिरावतु मिन्दस्पवञ्च॥ हुविषारथं यज॥५३॥ श्रीः
 इदं स्पवञ्चः॥ इदं स्पवञ्चो मरुतामनीकमिदं स्पगञ्चो वरुण- ७५

स्पनाभिः॥ सेमानो ह्यदाति अ० पा० णो देव रथं अति ह्यदा गृभाय॥५४॥
 उप० श्वा सय॥ पृथिवी पुन० द्यामु० सु० द्याते मनुतां विहितु अ० ग० त॥ स० दु० दु०
 मे सु० नृ० रिन्दे ए० दे० वे० हू० रा० हवी० यो॥ अ० प० से० ध० रा० दू० न॥५५॥ आ० क्रा० द० द्या
 आ० क्रा० द० द्यु० वलु० मो० जो० न॥ आ० धा० नि० ह० नि० हि० दु० रि० ता० बा० ध० मा० न॥ अ० प०
 प० य० दु० न्दु० मे० दु० छु० ना॥ इ० त॥ इ० दं० स्प० मु० हिर० सि० घ्नी० ड० य० त्व॥५६॥ आ० मृ०
 आ० मृ० र० न० पु० त्या० व० र्त्त० ये० मा० के० तु० म० दु० दु० मि० र्वा० व० दी० ति॥ स० म० श्वा० प० ण०

सं० ७६ श्वरेति नो नरो रम्मा कं मि डुरथि नो जयतु ॥ ५७ ॥ आग्नेयः कुक्ष्यग्रीवः
 सारस्वती मे षी वृद्धः सोम्यो पोषोः श्यामः शिति पृष्ठो बार्हस्पत्यः शि
 ल्पो धैव्यः देवः ऐन्द्रो रुरुणो मातुतः कल्माषः ऐन्द्राग्नः संहितो धो
 रमः सावित्रो बार्हणः कुक्ष्य एक शिति पात्वे त्वः ॥ ५८ ॥ अग्नेये नीकव
 ते । अग्नेये नीकवते रोहिताञ्जिर नृशानुधोरमो सावित्रो पोषो रजतनां श्रीः
 भीक्ष्वैश्वदेवो विशङ्को त्पुंरो मातुतः कल्माषः आग्नेयः कुक्ष्यो जः सा ७६

रस्वती मे षी वृद्धः पोषः ॥ ५९ ॥ अग्नेये गायत्र्या यः । विष्टे राथं त्रयया हृ
 कं पालः । इन्द्रो यज्ञे धृभाय पञ्चदशा दुर्वा हता ये कादश कपालो विश्वे
 ज्योदेय ज्योता गते ज्यः सप्तदश ज्यो धै रूपे ज्यो ह्वा दश कपालो मित्रा
 वरुणा ज्यो मानुषु भा ज्यो मेकं विष्टा ज्यो धै राजा ज्यो मय युष्मा वृह
 स्पते येषां ज्यो यत्रिण वा दश कृत्वा यचरुः स वित्रः । त्रै हिरा यत्रय
 विष्टा यै रेवता यु ह्वा दश कपालः । प्राजापत्यश्चरु रदित्ये विष्टु पक्षे

सै० चरुहृन्मये वैष्णवानुरागद्वारा कपालो नुमत्याऽश्रुष्टाकंपालः॥६०॥
 इतिवाजसनेयसंहितापाठे एकोनविंशतिमोऽध्यायः॥ देवस
 वितः। देवसवितः प्रसुवयुतं प्रसुवयुतं पतिज्ञगाय॥ दिव्योगन्धर्वः
 केतुः केतनः पुनातु द्वाचस्पतिर्वाचनः स्वदत्तः॥१॥ तत्सवितुः। त
 त्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि॥ धियो यो नः प्रचोदयात्॥२॥ श्रीः
 विष्णोर्निदेव। सवितुर्दुरितानि परासुव॥ यद्भुङ्क्तुः श्रासुव॥३॥ ११

विभुक्तारं हवामहे। विभुक्तारं हवामहे वसोऽस्मिन्नसुराधसः।
 सवितारं नृचक्षसम्॥४॥ ब्रह्मणे ब्राह्मणम्। ब्रह्मणे ब्राह्मण
 इन्द्राय राजन्यम्। रुद्राय वैश्वदेवेऽप नृपसे शूद्रतमसे तस्करनारकाय
 घोरहणम्यामनेऽक्षौ वमां क्रुयायाऽऽयोरुक्तामायपुंश्चलमति
 क्रुष्टाय मागुधम्॥५॥ नृताय सुतम्। नृताय सुतङ्गीताय शैलुव
 धर्माय सभाचरत्रिरिष्टाये भीमलङ्घन्यैरेभं हसं युकारिमा

सं० नृदायस्त्रीषुखम्पदकुमारीपुत्रमेधायैरथकारन्धेय्योयतहा
 एम॥६॥तपसेकोलालम्॥तपसेकोलालम्मायायैकुम्मारं
 रूपायमणिकारंभुमेधुपञ्चोरुव्यास्याऽइषकारंहेतुधनु
 कारंकर्मणोज्जाकारंदिष्टायरत्नसुज्जमृत्पवेमृगयुमतंका
 यश्चुनिनम॥७॥नदीञ्चःपोञ्जिहृम।नदीञ्चःपोञ्जिहृमृक्षीका श्रीः
 ञ्चोनेषादम्पुहवद्याग्रायदुर्मदंनृधर्वाप्सरोञ्चोत्रात्यम्पु

गम्पुऽउन्नातंसिर्पदेवजनेञ्चोप्रतिपदमयेञ्चःकितवमीर्यतायाऽ
 अकितवम्पिशोचिञ्चोविदलकारीव्यानुधानेञ्चःकण्टकीकारीम॥८॥
 सुन्धयेनारम्।सुन्धयेनारंहेहायोपपतिमात्यैपरिवित्तुभिर्मेत्येपरि
 विविदानमराद्याऽएदिधिवःपुतिनिष्कृत्येपेशाकारीणं सुज्ञानायस्म
 रकारीम्प्रकामोद्यायोपसदम्बर्णया नुत्थुम्बलायोपदाम॥९॥उ
 त्सादेञ्चःकुञ्जम्।उत्सादेञ्चःकुञ्जम्पुमुदद्यामनन्दाञ्चःसामणि

सं० स्वप्नायाऽधमधर्मायिवधिरमुवित्रायभिषजंस्वज्ञानायनक्षत्रदर्श
७६ मांशिक्षायेऽपुश्चिनंमुपशिक्षायाऽभिपुश्चिनंमुय्यादियेषश्च
विवाकम्॥१०॥अर्मेऽप्योहस्त्रिषम्।अर्मेऽप्योहस्त्रिपञ्चवायाऽप्यु
पमुष्टुं गोपालवीर्याविराजतेनंसेजपालमिरायेकीनाशङ्की
लालायसुराकारमुद्रायपृष्ठपणंश्रेयसेवितुधमाभ्यांज्ञायानुज्ञता श्रीः
रम्॥११॥भायेदाद्याहारम्।भायेदाद्याहारमुभायाऽअग्नेधम्बुध्न ७७

स्यद्विष्टपायाभिषेक्कारुंवर्षिष्टायुताकायपरिवेष्टारद्वैवल्लोकायपे
शितारम्भनुष्णलोकायप्रकरितारुःसर्वेऽप्योलोकेऽप्युपसेक्ता
रुमवऽअत्येवधायोपमन्युतारुमेधायचासःपल्पुलीम्पका
यंरजयित्रीम्॥१२॥अतयेऽत्तेनहृदयम्।अतयेऽत्तेनहृदयंवेरह
त्यायपिश्रुनंविष्करोत्तारुमोपद्विष्टायानुज्ञतारुवलायानुव
रम्भुम्भपरिष्कृतस्त्रियायप्रियवादिनुमरिष्टुऽअश्वसादणं

वि२

सं० स्वर्गाय लोकाय भागद्वयं च विहाय नाकाय परिवेष्टारम् ॥ १३ ॥ मु
 ण्यवेयस्तपममन्त्रवेयस्तपस्कोधायनिसुरस्योगाय सोक्कारु
 शोकाया भिसर्तारुहेमाय विमोक्कारमुक्कलनिकूले च्छिष्टि
 नं च पुषे मानस्तुत शीलाया अनीकारी निर्जये कोशकारी यमा
 यासुम् ॥ १४ ॥ यमाय यमसुम् यमाय यमसुम् यमसुम् यमसुम् श्रीः
 ॐ संवत्सराय पर्यायिणी परिवत्साराया विजाता मिदावत्सरा

नीचरीनिद्रसुरायी

याति कृद्वरी वत्सराय विजर्जरा ॐ संवत्सराय पलिक्की मुग्धो जि
 नसुन्धसिद्धो ब्रह्मसुम् ॥ १५ ॥ सरो ब्रह्मो धेवुरम् सरो ब्रह्मो धेवर
 मुपस्थावरा ब्रह्मो दाशं वैशुता ब्रह्मो धेवुदनेडुला ब्रह्मो क्लमपाराय
 मागारमं वाराय केवर्ततीर्थे ब्रह्मो ब्रह्मं विषमे ब्रह्मो मैनाल ॐ स्वने ब्रह्म
 पणकुङ्कुहा ब्रह्मो किरान्तानु ब्रह्मो नम्रकम्पधेते ब्रह्मो किम्पुरुषम् ॥ १६ ॥
 श्रीभुत्सायै पोक्कसम् श्रीभुत्सायै पोक्कसं वत्सराय हिरस्पकार तुलायै

सं० वाणिजस्यश्चादोषायंसाविनंविश्वेज्योभूतेज्याभिसिध्मलभूत्येजा
 ८९ गणामभूत्येस्वपुनमात्येजनवादिनंघृद्धाऽअपञ्चसिंशिरायप्र
 छिदम॥ १७॥ अक्षराजायकितुवम। अक्षराजायकितुवहुतायादिनव
 द्वात्रिंशतायेकल्पितेनन्हापरायाधिकल्पितेमास्त्रुदायसभास्थाण
 मृत्यवेगोद्युच्छमत्तकायगोघातदुधेयोगांविहृततन्निहमाणऽउ श्रीः
 पुनिष्टतिडहृतायुवरकाचार्यम्प्राप्तनेशेलुगम॥ १८॥ प्रतिश्रुत्ताया ८९

३ अर्त्तम। प्रतिश्रुत्तायाऽअर्त्तनङ्गोपायभयमन्तायबहुवादिनमनुता
 यमृकऽशदायाडम्बराघातम्महसेवीणावादङ्गीशायतूणवध्मममव
 रस्परायेशहृध्ममवनायवनपमन्त्यतोरस्यायदावपम॥ १९॥ नुर्माष्टं य३
 सुलूम। नुर्मायपुंश्चल्लणहसायकारिण्यादसेरावल्पाङ्गामस्पङ्गण
 कमभिक्तीराकताम्हसेवीणावादम्पाणिगद्यतूणवध्ममताभूताया
 नृदायतलुवम॥ २०॥ अग्रयेपीवांतम। अग्रयेपीवांतमृथिद्येपीठसुर्वि

सं० रां घायवेवाण्डलमन्तरिहायवर्षानुतिनन्दिवेखलुति ६ सूर्याय
८२ हर्म्यत्नत्रलेत्रैश्चः किम्भिरचुन्दमसेकि लासमङ्गेश्वक्काप्पिङ्गाक्षरि
त्रैकृष्णमिङ्गाक्षम् ॥ २१ ॥ अथेतान् । अथेतानुष्टो विस्पानालभतेति
दीर्घ आति कृस्व आति स्थूल आति क्षश आति शुक्ल आति कृष्ण
आति कुह्ल्व आति लोमशश्च । अथूद्वाऽअद्यात्मणास्ते प्राजापत्याः श्रीः
मागधः पुँश्चुली किंतवः क्लीवीशूद्वाऽअद्यात्मणास्ते प्राजापत्याः ८३

२२॥ ॥ इति वाजसनेयसंहितायां पाठे विंशतिमोऽध्यायः ॥ ॥ सहस्र
शीर्षा पुरुषः । सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ सभूमिर्दुःसर्वतस्पृत्वात्यनिष्ठ
शाङ्गुलम् ॥ १॥ पुरुषः एव । पुरुषः एवेदः । सर्वं व्यङ्मृतं व्यञ्चमाच्युतम् ।
उतामृतं व्यस्ये शानोऽयदनेनातिरोहति ॥ २॥ एतावानस्य । महिमातो
ऽपायांश्च पुरुषः ॥ पादोऽस्य द्विष्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतं द्विवि ॥ ३॥
त्रिपादहृद् ॥ त्रिपादहृद् ॥ उदेत्पुरुषः पादोऽस्य हा भवत्युनः ॥ ततो द्विष्वा

सं० अक्रामत्साशनानशनेऽभि॥४॥ततोविराट्।ततोविराट्जायत
 ८३ विराजोऽधिपुरुषः॥सजातोऽत्यरिच्यतपश्चाद्भूमिमथोपुः
 ॥तस्माद्युतात्।तस्माद्युतात्तर्द्धदुतःसमृतमृषदाज्जपम्॥पश्यंस्तौ
 श्वक्नेद्यायद्यानारस्याग्राम्याश्चये॥६॥तस्माद्युतात्।तस्मा
 युतात्तर्द्धदुतः।अचुःसामानिजतिरे॥छद्वाणंतिजतिरेतस्माद्यु श्रीः
 जुत्तस्मादजायत॥७॥तस्मादश्वाः।तस्मादश्वाःअजायतयेकेचो ८३

मयादंतः।गावोहजतिरेतस्मात्तस्माज्जाताऽअजावयः॥८॥तंयुत
 म।तंयुतम्बर्हिषिष्योत्तुमुरुषजातमग्रुतः।तिर्देवाऽअयजतसा
 ऽअययश्चये॥९॥यसुरुषम।यसुरुषंयदधुःकतिथाद्यकल्पयत।
 मुखकिमस्यासीत्किद्याहकिमरूपादाऽउच्यते॥१०॥आत्मणोरस्य।
 आत्मणोरस्यमुखमासीद्वाहराजुन्यः।कृतः।अरुतदेस्ययद्वैशःपद्मा
 णंश्रुद्धोऽअजायत॥११॥चन्द्रमामनंसः।चन्द्रमामनंसोजातश्चहोः

सै० यमानोबहुधा विजायते ॥ तस्य योनि स्परि पति धीरास्तस्मिन् न
 २५ स्युर्भुवनानि विष्वा ॥ १९ ॥ यो देवेभ्यः ॥ यो देवेभ्यः आतपन्ति यो दि
 वानां पुरोहितः ॥ पूर्वो यो देवेभ्यो जातो नमो रुचाय स्वात्मने ॥ २० ॥ रु
 चमद्यात्मनः ॥ रुचमद्यात्मनः यन्नो देवाः ॥ अये तदंशुवनः ॥ यत्त्वेवमद्या
 त्मणो विद्या तस्य देवाः ॥ असु त्वरो ॥ २१ ॥ श्रीश्च ॥ ते लक्ष्मीश्च पञ्चाव श्रीः
 होराश्चैषां नक्षत्राणि रूपमश्चिनो द्या तम् ॥ इत्यत्रिंशत्तमः ॥ २५

इषाण सर्वलोकम् ॥ इषाण ॥ २२ ॥ ॥ इति वाजसनेयसंहितायां दीर्घ
 पाठ एकविंशतिमोऽध्यायः ॥ ॥ तदेवा तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्त
 दुवद्भुमाः ॥ तदेव शुक्रा तद्बुधस्तदाऽपः स प्रजापतिः ॥ २३ ॥ सर्वे निम
 षाः ॥ सर्वे निमेषा जज्ञिरे विधुतः पुरुषा दधि ॥ नेन मुर्धनतिर्यञ्चन
 मद्धोपरि जगाम ॥ २४ ॥ ततस्य ॥ अतिमाऽअस्त्रियस्य नाम महद्यशः
 हिरण्यगर्भः ॥ इत्येषामाहि ॥ सीदित्येषा यस्मान्न जातः ॥ इत्येषः ॥

सं० ॥३॥ एषो ह देवः प्रदिशो नु सर्वाः पूर्वो ह जातः सऽग्रेऽनुतः ॥ सऽण
 व जातः स ज निष्क्यमाणः प्रत्यङ्गना स्तिष्ठति सर्वतो मुखः ॥४॥ यस्मा
 ज्ञातम् यस्मा ज्ञात न पुरा किञ्च नैव यऽआव भव भव नानि विष्ट्या ॥
 प्रजापतिः प्रजया सऽरा ए रत्रीणि ज्योतीं वि सव ते स षोडशी ॥
 ॥५॥ ये न द्यौः ये न द्यौ रग्राष्ट्रि वि व दृढा ये न स्व रस्र भितं ये न ना श्रीः
 कः ॥ येऽनुतरि हरे रज सो विमानः कस्मै देवाय ह विषा विधेम ॥६॥ ८६

यङ्क दंसी ॥ यङ्क दंसी ॥ अवसात स्रभानेऽनुद्यो हेता मम न सारे जमाने ॥
 यत्रा धिष्टुरऽदितो विभाति कस्मै देवाय ह विषा विधेम ॥ आपो ह
 य दृहतीर्य श्रुदापः ॥७॥ वे न स्रतः वे न स्रत्यं रुप नि हितु कु हा सद्य
 त्र विष्ट्य मवत्ये कनीडम् ॥ तस्मि निरुः सऽनु विष्टे निसर्वः सऽर्जितः
 प्रोतंश्च विष्टः प्रजापुः ॥८॥ अतः ॥ अत ह वै वेद मनु नु विद्वान्ध्रवो
 धाम विष्टु कु हा सतः ॥ वीणि पदानि निहिता गृहाः सुय रत्नानि द्येद स

सै० पितुः पितासंत॥ ९॥ सनः॥ सनोवल्धुर्जनितासविधाताधामानि
स्स वेदभुवनानि विष्वा॥ यत्र देवाऽऽश्रुतमानशानास्तृतीये धाम
न ह्येयत्त॥ १०॥ परीत्य भूतानि॥ परीत्य लोकान् परीत्य सर्वेऽपि
दिशो दिशश्च॥ उपस्था यप्रथमजाश्रुतस्यात्कमनात्कमानमुभि
संधिवेश॥ ११॥ परिध्यावा पृथिवी॥ सुहृद् इत्यापरिलोकान्परि श्रीः
दिशः परिस्व॥ ज्ञातस्य तनुं धितं तं विष्टृत्य तदं पश्य तदं भवत्तदा स्स

सीत्॥ १२॥ सदसुस्यतिम्॥ सदसुस्यतिमद्भुतमिदं सुकाम्य
म्॥ सनिमेधामयासि सुखाहा॥ १३॥ याम्मेधाम॥ याम्मेधान्दे
वगुणाः पितरश्चोपासते॥ तयामामह्यमेधयाग्नेमेधा विनङ्कुरुखा
हा॥ १४॥ मेधाम्मे॥ मेधाम्मे चरुणोददत्तमेधामग्निः प्रजापतिः॥
मेधामिदंश्च वायुश्च मेधाधाता ददातु मेखाहा॥ १५॥ इदम्मे॥ इद
मे ब्रह्म वत्तु त्रयोभेऽश्रियमश्रुताम्॥ मयि देवा दधतु श्रिय

सं० मुत्तमात्रस्यैतेस्वाहा॥१६॥ इति संहिता पाठे द्वाविंशतितमो
 ८८ ध्यायः॥ ॥ अस्याजरसः। अस्याजरसोदुमामुरिडा। अर्चद्दुमासोऽ
 अग्नयः पावकाः॥ अश्रुतीवयः। अश्रुतासो भुरणवो वनर्षदो द्यायवो
 नसोमाः॥१॥ हरयो धूमकोतवः। हरयो धूमकोतवो द्यातं द्यूताऽपष्ट
 वि॥ यतते सृथगुग्नयः॥२॥ यजानः। यजानो मित्रावरुणा यता देवा श्रीः
 ३॥॥ अतम्वहत्। अग्नेयसिखदमम॥३॥ युद्वाहि। देवहूतमा३॥ ८८

अश्रुताः। अग्नेरथीरिव॥ निहोता पुर्णः सदः॥४॥ द्वे विरूपाचरतः
 स्वर्णः। अश्रुता न्यावत्समुपधापयते॥ हरिरश्रुता प्रवति सुधावांश्चु
 क्रोऽश्रुता न्यावत्समुपधापयते॥५॥ शतन १०००॥ अयमिह प्रथ
 मो धायिधातुमिहेता यजिष्ठोऽअर्चुरेष्ठी इः॥ यमप्रवानो भृगा
 वो विरूपाचरवनेषु विभ्रं विभ्रं विरो विरो॥६॥ त्रीणि शता॥ त्रीणि
 शता त्रीसहस्रीण्यग्निविः। शच देवानवंचा सपर्यन्त॥ अतम्वहत्

सै० रसुणाम्बुहिरेस्माऽआदिहोता रस्यत्सादयत् ॥७॥ शुद्धीर्नदिवः। मु
 षण् ष्ठीर्नदिवोऽअरुनिमृष्टिष्यावैश्चानरमुतऽआज्ञातमुग्निम् ॥ कवि
 ६ सुम्प्राजमतिथिञ्जनानामासनापात्रञ्जनयत्तदेवाः ॥८॥ अग्निर्वृ
 त्ताणि। जद्युनद्धविणुसुर्विपन्मया ॥ समिद्धः शुक्लऽआहुतः ॥ ए
 विष्ट्वेभिः सोम्यम् ॥ विष्ट्वेभिः सोम्यममह्यम् ॥ इदं एवायुना ॥ पि श्रीः
 वामित्रसुधामभिः ॥९॥ आयत् ॥ आयद्विषे नृपतिनैतुऽआनुकुवि षण्

रतीनिषिक्तन्धोरुभीके ॥ अग्निः शर्द्धमनवद्यं युवानं एखाच्छ्रज
 जनयत्सूदयच्च ॥११॥ अग्ने शर्द्ध। महते सोभगायतवद्युम्प्राज्यन्तमानि
 सन्तु ॥ स आस्पत्यऽसुयममाहं एष्वशत्रूयतामभितिष्ठामहा एं सि ॥
 १२॥ स्वाह हि। मेन्द्रन्तममर्कशोकेर्वहमहे महिनुऽश्रोष्यग्ने ॥ इ
 न इदं द्याशवंसादेवतां वायुमृण निराधंसा नृतमाः ॥१३॥ त्वेऽअग्ने। स्वाहु
 हुतप्रियासः सन्तु सूरयः ॥ यत्तारुये मुधवानो जनानां शुर्वीन्दयन्तु

सं०
२१

रिविष्णोः अध्वरिष्ठो वसानश्चरति त्वरो विः॥ महत्तद्दृष्टोऽसुख
सुनामा विष्णुर्होऽसुता नितरह्यो॥२२॥ प्रवः॥ प्रवो महे मन्दमा
नायान्धसो च विष्णुर्नराय विष्णुर्भवे॥ इन्द्रस्य यस्य सुमखसि
हो महिष्प्रवो नृम्माश्चोदसी सपय्यतः॥२३॥ ब्रह्मन्नि। ब्रह्मन्नि
दिध्मः॥ एषा नूरिशस्त्रमृथुः स्वहः॥ येषा मिन्दो युवा सरवा॥२४॥ श्रीः
इन्द्रहि। इन्दे हि मत्स्यन्धसो विष्णो मिः सो मपर्वभिः॥ महाशं॥२५॥ अमि

श्रीः

२१

द्विरो जसा॥२५॥ इन्द्रो ब्रह्मन्मा इन्द्रो ब्रह्मन्मन्त्रेणो छर्द्धनीतिः प्रमायिना
ममिना दृष्टणीतिः॥ अहन्व्यसि मुशधुगवनेष्वा किर्द्धेनोऽअकणे
द्वा म्पाणाम॥२६॥ कुतस्त्वम। कुतस्त्वमिन्दुमाहिनुः सनेको यासि स
त्यते कित्तः॥ इत्या॥ सम्पृच्छसे समरणः शुभानेर्धो वेरन्ना हस्वो यत्नेऽ
अस्मे॥ महाशं॥२७॥ इन्द्रो यर्जे जसा कुदाचन स्तरीरसि कुदाचन प्रयुच्छसि।
॥२७॥ आतत। आततः॥ इन्द्राय वः पनन्ना धियः कुर्वन्तो मन्तु नितृन्ना

सै० न॥ सुकुलस्यै पुरुषा म्मुही ॥ सुहसंधार म्बहुतीन्दुदंशन ॥ २८ ॥
 ए२ इमांते । इमांते धियु म्प्रभरे मही मही मस्य स्रो वे धिषणा यत्तः । आनृज
 तमुत्सवे च प्रसवे च सा सहि मिन्दे देवा सुः शर्वसा मदन्ननु ॥ २९ ॥ विष्वा
 इह ॥ विष्वा इह त्वि वतु सो म्मा म्मा ह्ययु इध धृत पता व विङ्कतम ।
 धातं मृता योः अभिरक्षति त्वमना प्रजाः पुपोष पुरुषा विरंजति । ३० श्रीः
 उदुत्पम । उदुत्प आत वेद सन्देवं व हति केतवः ॥ हरो विष्वा य सूर्य म् ॥ ए२

३१ ॥ येना पावका येना पावक च क्षसा भुरस्य नृ जना ॥ ३२ ॥ त्वं वर
 ण पश्यसि ॥ ३३ ॥ देव्या व ह्यूर्य । देव्या व ह्यूर्य । आगतं रथे न सूर्य
 त्ववा ॥ म ह्ययु तं सम आये ॥ तस्युत्क्रथा यं येन श्रि वन्देवानां म ।
 ३४ ॥ आनः । आनु । इडां भि विंद्य सुशास्त्रि विष्वा नर सविता देव
 ॥ एतु ॥ अपियथा युवानो मत्सथानो विष्वा अगदभि पित्वे मनीषा
 ३५ ॥ यदु घ्रा कव वृत्र हनु दगाः । अभि सूर्य ॥ सर्वं तदिन्दते वरो ॥

सं ३५॥ तुरणि विष्णु दर्शतः। तुरणि विष्णु दर्शतो ज्योति कृदसि सूर्य
 ए ३ र्य॥॥ विष्णु मा भा सिरोचु नम॥३६॥ तत्सूर्य्यस्य। देवत्व तन्महि
 त्वमिच्छा कर्तुं विंशतुं सञ्जभार॥ सदेदयुक्त हुरितः सुधस्या द्वा
 डात्रिंशो सप्ततुते सिमस्मे॥३७॥ तन्मित्रस्य। तन्मित्रस्य वरुण
 स्या मित्रस्य सूर्य्यो रूपं कृतं एते द्यौ तु पस्थे॥ अनन्तमन्य दुर्गादस्य
 पात्रैः कुक्षमन्य हुरितः सप्त रति॥३८॥ वणमहान्। वणमहान् ॥

श्रीः

३३

असि सूर्य्यवशं दित्य मुहा शं॥ असि॥ मुहस्ते सुतो महिमा पन स्यते द्वा
 देव मुहा शं॥ असि॥३९॥ व ह्यूर्य्य। व ह्यूर्य्य अ वसा मुहा शं॥ असि
 सुत्रा देव मुहा शं॥ असि॥ मज्जा देवाता मसूर्य्यः पुरोहितो विभु रूपो
 तिरदा अम॥४०॥ आ यन्तः इव सूर्य्यम॥ आ यन्तः इव सूर्य्य वि
 ष्ये दिन्द स्य भक्ष्यत॥ घस्र निजा ते जनमानः उजसा अति भाग न
 दी धिम॥४१॥ अद्या देवाः। अद्या देवाः उदिता सूर्य्यस्य निरहंसः

सं० पिता निरवद्यात् ॥ तन्नो मित्रो वरुणो मा महता मदितिः सिन्धुः पृथिवी ॥
 तद्योः ॥ ४२ ॥ आकुक्षेन । आकुक्षेन रजसा धर्तमानो निवेशयन्नमृतम्
 त्वं च ॥ हिरण्ययेन सवितारथेना देवो याति भुवनानि पश्यन् ॥ ४३ ॥ प्र
 वाहजे । सुप्रयावुर्हिरं सामा विश्पती वृवी रितः इयाते ॥ विशामश्कोरु
 वसः पूर्वदूतो द्यायः पुषा स्वस्त्रये नियुत्वा न ॥ ४४ ॥ इन्द्रवायुवृहस्प श्रीः
 तिम । इन्द्रवायुवृहस्प तिमित्राग्निमृषणमगम ॥ आदित्यान्मरु ए४

तक्रुणम ॥ ४५ ॥ वरुणः प्राविता । भुवन्मित्रो विश्वाभिरुतिभिः ॥ कर
 तानः सुराधसः ॥ ४६ ॥ अधिनः । अधिनः इन्द्रोऽसो विष्णोऽसनात्पात्नाम् ॥
 इतामरुतोऽअश्विना ॥ तम्युत्कथायं वेनो ये देवासुऽआनः इडां भिवि
 श्वेभिः सोम्यममहोमांसश्चर्मणीधतः ॥ ४७ ॥ अग्नः इन्द्र । अग्नः इन्द्र
 वरुणमित्रदेवाः शर्द्धः प्रयत्नमारुतो तविष्णो ॥ उभानासत्या रुद्रोऽअ
 गुंधेः पुषा भगः सरस्वती जुषतः ॥ ४८ ॥ इन्द्राग्नी मित्रावरुणा । दितिः

सं० वृत्तवर्द्धन्ये शास्त्रे हरिवो योगविष्टौ ॥ ये त्वानुनमनुमदतिविष्टाः पि
 ९ वेदुसोमसिगणोमरुद्धिः ॥ ६३ ॥ जनिह्वाऽग्न्यः सहसेतुरायमन्दऽर्ज
 जिह्वोवहुलाभिमानः ॥ अर्धनिन्दस्मरुत्तश्चिद्वमातायहीरन्दध
 नद्धनिह्वा ॥ ६४ ॥ आत्मा आत्मानऽइन्द्रवृत्रहन्स्माकं मर्द्धमागं हि
 महात्माहीमिरुतिभिः ॥ ६५ ॥ त्वमिन्द्रा त्वमिन्दुप्रतूर्तिष्वाभिधिष्वा श्रीः
 ९ असिस्पृधः ॥ अशुतिहाजनिता विष्णुतरंसित्वत्तूर्यतरुष्मातः ॥ ६६

६६ ॥ अनुते ॥ अनुते शुष्मं तुरयत्तमीयतुः क्षोणी शिशुनमातराः ॥ विष्वा
 स्तेस्पृधः अथयत्तमुन्यवेवृत्रयदिन्दुर्धसि ॥ ६७ ॥ युतो देवानाम्
 युतो देवानाम् ॥ युतो देवानाम् स्रत्येति सुष्ममादिन्यासो भवता पृडुय
 तः ॥ आवोर्वावी सुमतिर्वहन्पादुहोश्चिद्याव्रिखो वितरासन् ॥ ६८ ॥
 अदेज्वेभिः सवितः ॥ पुयमिष्टुशिवेभिरुद्यपरिपाहिनी गयम् ॥ हि
 रस्यजिह्वः सवितायुनद्यं सेरह्ना माकिर्नोऽअघशंसऽईरात ॥ ६९ ॥

सै० प्रवीरुया। श्रुवयोद रेह्वामहृस्युभिर्मधुमत्तः सुतासः॥ ब्रह्वायो
 ए० न्युतोयाह्यच्छापिवा सुतस्यान्धसोमदाय॥ ७०॥ गावः उप। गावः
 उपावतावतम्मुहीयस्यरुप्सुदा॥ उभाकर्णहिरस्यया॥ ७१॥ काद्य
 योरुजानेषु॥ काद्ययोरुजानेषु कृत्वा दत्तस्यङ्गणे॥ रिशादसास
 धस्यः आ॥ ७२॥ देव्यावहृर्ग्यु॥ देव्यावहृर्ग्यु आगतं रियेन सूर्य श्रीः
 त्वचा॥ मह्योयुतः समं जाये॥ तस्युत्कथायं देवः॥ ७३॥ तिरश्चीने ए०

विततः॥ तिरश्चीनो विततो रुश्मिरेषामुर्धः स्विदासी ३ दुपरिस्विदासी
 ३त॥ रेतोधाः आसन्महिमानः आसत्स्वधाः अवास्तात्ययतिः पुरस्ता
 त॥ ७४॥ आरोदसी॥ आष्टणुदास्वर्म्हज्जातं यदै नमुपसोऽअधार
 यन्॥ सोऽअहृगयपरिणीयते कुविरज्यो नवाजसातयुचनो हि
 तः॥ ७५॥ उक्तेभिर्ब्रह्ममाऽउक्तेभिर्ब्रह्ममाऽयामंशुनाचि
 दागिरा॥ आहुषेणुविवांसतः॥ ७६॥ उपनः। सूनवोगिरः शृण्व

सै० सुमृतस्यये। सुमृडीकाभवनतः॥११॥ अस्मांणिमे। मतयः शः सु
 ए० तासुः शुष्मः इयति प्रभृतो मेऽअद्विः॥ आशां सते प्रतिहर्ष्य सुदृ
 माहरीवहतस्मानोऽअच्छ॥१२॥ अनुत्तमाते। मद्यवन्न किर्त्तनत्वा
 रां॥॥ अस्ति देवता विद्वानः॥ न जायमानो न शतेन जातो यानिक
 रिष्म्या कं एहि प्रहृ॥१३॥ तदित। तदिदा सुभुवनेषु लपेष्टं यतो श्रीः
 जतः॥ उग्रस्तेषु नृमणः॥ सुद्यो जज्ञानो निरिणा तिशत्रु ननु ये वि ए०

श्वे मदुत्तमाः॥१४॥ रुमाऽउत्वा। प्रह्वसो गिरो वज्रं तु यामम॥ पाव
 वकवर्णाः श्वे यो विपुश्चितो भिरत्तो मे रत्नघत॥१५॥ यस्यायम। य
 स्यायं विष्णुः आर्यो दासः शो वधिषाऽत्रुरिः॥ निरश्चिदुष्ये रुशमेप
 वीरवितुष्येत्तोऽअज्जपते रुयिः॥१६॥ अयः सहस्रम। अयः सहस्र
 मृषिभिः सहस्रतः समुद्रऽइव पश्ये॥ सत्याः सोऽअस्य महिमा गृणे
 शवो यज्ञेषु विप्रराज्ये॥१७॥ अदेव्येभिः। सवितः पायुभिश्च ६ शि

सै० वे भिरुष्टपरिपाहिनोगयम॥ हिरस्य जिह्वः सुवितायुनद्यं सैरहा
 २०० माकिन्नोऽयद्यशोऽसऽईशत॥ ८४॥ आनः॥ आनोयुतद्विविष्टशं
 वायोयाहिषुगन्मभिः॥ अतःपवित्रऽउपरिष्प्रीणानोयऽशुक्रो
 अयामिते॥ ८५॥ इन्द्रवायुसुसुन्दरा॥ सुहवेहहवामहे॥ यथानः
 सर्वऽइतज्जनो नमीवः सङ्गमे सुमनाऽअसंत॥ ८६॥ अधगित्या श्रीः
 समर्त्यः शशमेदेवतातये॥ यो नृनमित्रावहणवभिष्टयऽ आ २००

॥ ८७ ॥ आयोः॥ आयोतुमुप॥ १
 वुक्तेहुद्यदातये॥ ८८॥ मित्रावहणवभिष्टयं भूषतुममद्धः पिवत
 मन्विना॥ ८९॥ दुग्धमपयो हवणाजेन्यावसुमानोमर्द्धिषुमागतम्॥ ९०॥
 ऐतु॥ ऐतुस्त्रस्मणस्पतिः अदेद्येत्तुसृष्टा॥ अस्त्रावीरनय्यम्
 क्षिणधसन्देवायुतनयतुनः॥ ९१॥ चन्द्रमाऽअप्सु॥ चन्द्रमाऽअ
 प्सुवत्तरासुपर्णाधावतेदिवि॥ रयिमित्राङ्गम्बहुलम्पुस्तुहहृदि
 रतिकनिक्तादत्॥ ९२॥ देवन्देवं वः॥ देवन्देवं वीवसे देवन्देवमभि

सं० १०९
 सृष्टेः॥ देवदेव इंदुवे मुखात्सातयेष्टुणत्तो देव्याधिया॥ ए१॥ दिविष्टु
 सृष्टेः॥ दिविष्टुष्टोऽश्रोचतामिर्धेष्टुष्टातुरोष्टुहन्॥ स्मयाष्टधानर्त्तिन
 साचनोहितोऽप्योतिषावाधतेतमः॥ ए२॥ इन्द्राग्नीऽअपात्त। इन्द्रा
 ग्नीऽअपादियमूर्ध्वागात्सहृतीभ्यः॥ हिस्वीशिरो सिद्ध्यावावद
 चरंविष्टुशतदाभ्यं क्रीमीत्॥ ए३॥ देवा सोहि। ष्मामनवेसमंभ्य श्रीः
 वोविष्टुसाकऽसरातयः॥ तेनोऽअद्यतेऽअपरत्वेतुनोभवन्तुव १०९

रिवोविदः॥ ए४॥ अपाधमत्। अपाधमदभिशास्त्रीरशान्तिहायेन्द्रो
 शुष्माभवत्॥ देवास्तऽइन्द्रसुकरवायवेमिरेष्टुहृद्धानो महद्गुणः॥
 ॥ ए५॥ प्रवः। प्रवुऽइन्द्रायष्टुहृत्तेमरातोष्टुस्मावत्त॥ वृष्टुष्टुहृत्ते
 वृष्टुहाशान्तिऽकुर्वन्त्येणशानपर्वणा॥ ए६॥ अस्पेत्। अस्पेदिन्द्रो
 वावधेष्टुष्टुशर्वोमदेष्टुतस्पविस्त्ववि॥ अद्यातमस्यमहिमानं
 मायवोनुष्टुवन्तिष्टुष्टुया॥ इमाऽउह्यायस्यायमुयऽसुहृत्सुष्टुष्टु

सं० १०२ ॥ १॥ इति संहिता पाठे त्रयस्त्रिंशतितमोऽध्यायः ॥ ॥

यज्ञाग्रतः। यज्ञाग्रतो दूरमुदेति देव तदुषु स्युतयेवेति ॥ दूरं

मञ्जोतिषाञ्जोतिरेकतन्मेमनः शिवसंकल्पमरुत ॥ १॥ येन कर्मा

णि। येन कर्माण्यपसोमनी विणो घृते कृण्वति विदये सुधीरः ॥ यद

पूर्वम्यत्नमतेः प्रज्ञानात्तन्मेमनः शिवसंकल्पमरुत ॥ २॥ यत्पुता श्रीः

नमः। यत्पुतानमुतवेतो धृतिश्च यत्पोतिरुत्तरमृतमृतासु ॥ यस्मान् १०२

॥ अते किञ्च न कर्म क्रियते तन्मेमनः शिवसंकल्पमरुत ॥ ३॥ येनेदमयि
नेदमृतमुवनमविष्मत्परिगृहीतमुष्टेनुसर्वम् ॥ येन वृत्तस्त्रायते सप्रहो
तात्तन्मेमनः शिवसंकल्पमरुत ॥ ४॥ यस्मिन्नुवः। यस्मिन्नुवः सामुयनू
एषियस्मिन्नुतिष्ठितास्थनाभाविवारः ॥ यस्मिन्नुतिष्ठितसर्वमोतमृता
नात्तन्मेमनः शिवसंकल्पमरुत ॥ ५॥ सुषारुथिरश्वा निव। सुषारुथिरश्वा
निवयन्मनुष्यान्नेनीयते भीष्मभिर्घातिने इव ॥ तुत्पतिष्ठं यदतिरंय

सं० सुद्यः प्रवीता हवर्ण अमाना ॥ अरुषस्तपो त्वांदस्पपातुः इडायास्पु
 २०४ त्रोद्युनेन निवृ ॥ १४ ॥ इडायास्त्वा ॥ पुदेद्युना भांपृथिव्याः अधि ॥ जा
 तवेदो निधीमुत्स्रग्ने हृद्या युवो ऽवे ॥ १५ ॥ प्रमन्महे ॥ शवसु नायं शुष
 मा ऊषस्त्रिर्वणसेऽ अङ्गिरस्वतः ॥ सुहृक्किमिक्तवतः अङ्गिमया या च्वा
 मार्कनरे विष्णुताय ॥ १६ ॥ प्रवः ॥ प्रवो मुहे महिनमो भरुहमा ऊष्य ॥ श्रीः
 शवसु नायु सामं ॥ येनां नः पूर्वपितरः पदताः अर्चतोऽ अङ्गिरसो गाः १०४

अविन्दन ॥ १७ ॥ इच्छति त्वा ॥ सोमपासुः सखायः पुन्वति सोमन्दधति अ
 या एं सि ॥ तितित्तनेऽ अभिशस्ति अनाना मिन्दु त्वा कश्चुन हिष्के
 तः ॥ १८ ॥ नते ॥ हरे परमा विडजा एं स्यातु अयोहि हरि वो हरि ज्ञाम ॥
 स्त्रिरायु हस्त्रे सवना कते मा युक्ता आवाणः समिधानेऽ अग्ने ॥ १९ ॥
 अर्षा ढं शुत्सु ॥ पतना सुपत्रि एं सुर्षामप्सां हृजतं स्पगो पाम ॥ भरेयुजा
 एं सुत्ति ति ॥ सुश्च वसुं अयं त्वा मनु मदेम सोम ॥ २० ॥ सोमो धुनु म

सं० सोमो धेनुः सोमोऽर्चतमाशु सोमो वीरः कर्मस्य लब्धदाति। सा
 १०५ दुन्यं विदुष्यः सभेयं पितृश्रवणं ददाशदस्मे ॥ २१ ॥ त्वमि
 माः त्वमिमाऽर्चध्याः सामविश्वास्त्वमुपोऽञ्जनयुस्त्वङ्गाः ॥ त्वमा
 तंतन्योर्ध्वतरिहस्त्वज्ज्योतिषा दितमो ववर्त्य ॥ २२ ॥ देवेन नः देवेन
 नो मनसा देवसोमरायो भागः सहसा वनुमि युध्य ॥ मा त्वातं नदी शिं श्रीः
 षे वीर्षः स्योभये ज्ञः अर्विकित्सागविहो ॥ २३ ॥ अहो वि। अहो व्य १०५

कव्यत्कुक्रमः पृथिव्यास्त्रीधन्वयो जना सुप्तसिन्धून् ॥ हिरण्यार्क्षः स
 विता देवः आगादधुडत्क्रोनिदाश्रुषे वाय्मीणि ॥ २४ ॥ हिरण्यपाणिः स
 विता ॥ द्विचर्वणि रुभेद्या वा पृथिवीऽञ्जरीयते ॥ अपामी वा म्बाधते वि
 तिसूर्यमभिकुक्षेत्रजं साद्यामृणोति ॥ २५ ॥ हिरण्यहस्तोऽसुरः।
 सुनीयः सुमृडीकः स्ववाया त्वर्वा ॥ अपसेधं ब्रह्मसो यातुधानानस्थ्या
 देवः अतिरोषः कृणानः ॥ २६ ॥ येनो येने पन्थाः सवितः पुष्ट्या सौरेण वः

सं० सुकृताऽअन्नरिहो॥ तेभिर्नोऽब्रुह्यपथिभिः सुगेभीरक्षां च नोऽअधिव
 १०६ ब्रुहिदेव॥ २९॥ उभापिवतमः उभापिवतमश्चिनोभानुः शर्मयच्छतमः
 अविह्रियाभिरुतिभिः॥ ३०॥ अश्वस्वतीमश्चिनाः अश्वस्वतीमश्चि
 नाश्वाचं मुस्मेकृतनोदस्राह्वयणामनीषाम॥ अद्युत्येवंसेतिह्वयेवां
 ह्वयेचनोभवतंवाजंसांतो॥ ३१॥ ह्युभिरुक्ताभिः॥ ह्युभिरुक्ताभिः परि
 पातमुस्मानरिह्येभिरश्चिनासोभगिभिः॥ तन्नोमित्रोवक्षणेमामहन्ता

श्रीः

१०६

मदितिः सित्यः पृथिवीऽउतद्यौः॥ ३०॥ आकुक्षेनोऽआकुक्षेनुरजंसा
 वर्तमानोनिवेशयेन्नमृतममर्त्यश्च॥ हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयो
 तिभुवंनानिपश्येन॥ ३१॥ आरात्रिः॥ आरात्रिपार्थिवऽरजः पितुरप्रा
 यिधामभिः॥ दिवःसदाणं सिद्धहृतीद्वितिहृसुऽआत्वेषं वर्ततेतमः॥
 ३२॥ उषस्तत्॥ उषस्तच्चित्रमाभरुस्मभ्यंवाजिनीवतिनीवति॥ येन
 लोकश्चुतनयश्चुधामहे॥ ३३॥ आतरुग्निम्॥ आतरुग्निम्यातरिन्द

तै० ॥ हवामहे प्रातर्मिवाद्यहं एण प्रातरुश्विना ॥ प्रातर्ज्ञां मृषणम्बु
१७७ स्मेण स्पतिं प्रातः सोमं मुतरुद्रं देवेम ॥ ३४ ॥ प्रातर्जितं जगं म (प्रा
तर्जितं जगं मुग्रं देवेम वयं मुत्र मदिते व्यो विधुर्ता ॥ आदुश्चिद्वम
न्यमानस्तुरश्चिद्वाना विद्यं जगं मुद्रीत्पाहे ॥ ३५ ॥ भगु अणेतः । भगु
अणेतर्ज्ञं गसत्यराधो भगे मां धियमुदं वा ददं नः ॥ भगु अनो जनयुगो श्रीः
भिरव्योर्ज्ञं गु अतृभिर्नृवक्तः स्याम ॥ ३६ ॥ जते दानीम । जते दानीम १७७

गवतः स्यामो न प्रपित्वः उत मच्छेः अङ्गो म॥ ३७ ॥ उतो दिता मघवन्सूर्य्यस्य च य
 देवानां ए० सुमनो स्याम॥ ३८ ॥ भग० एव॥ भग० वारं॥ अस्तु देवास्ते न वृथ मग
 वतः स्याम॥ न त्वा भग सर्व० इज्जो हवीति स नो भग पुर० एता भवेह॥ ३९ ॥ स
 मंजु रयः॥ समंजु रयोष सो न मत्त दधिक्ता वेव शु वये पदाय॥ अर्घा चीने
 व सुविद मग नो रथ० मिवाश्वा० वाजिनः आवहन्॥ ४० ॥ अश्वा वतीर्गो म
 तीः॥ अश्वा वतीर्गो मतीर्नः॥ उषा सो वीरवतीः सदमुच्छन्नु मङ्गाः॥ ४१ ॥ एतन् दुह

सं० नाविश्वतुःप्रपीतायुयम्पातःखुस्त्रिभिःसदानः॥४०॥पुषतवा।ब्रुतेचयन
 १०८ रिष्मोमुकदावन॥स्तोतारत्तःइहस्मांसि॥४१॥पुथस्पथुःपरिपतिम।व
 चस्याकामैनकुतोऽब्रुव्यान्उर्कम्॥सनौरासबुरुधश्चद्वाग्राधियांवि
 यःसीषधातिप्रपुषा॥४२॥त्रीणिपुदा॥विवंक्रमेविलुर्गोपाऽअदायः।
 अतोधर्माणिधारयन्॥४३॥तद्विष्वाःसः।तद्विष्वाःसोविपुन्यवोतापुवा श्री
 शंसःसमिन्धते॥विल्लोय्यत्परममुदम॥४४॥वृतवन्तीभुवनामाम्।द्युत १०८

वन्तीभुवना नामभिश्चियोर्वीपृथ्वीमधुदुर्घेषुपेशासा॥द्यावापृथिवीव
 १० रुणधर्मणाविष्कमितेऽब्रुजरेक्षरिरेतसा॥४५॥येनः।सुषत्क्राऽअपुते
 भंस्त्रिद्वाग्न्यामववाधामहेतान्॥वसंवोहृद्वाऽआदित्याऽउपरिस्पृशं
 म्मोग्रश्चेत्तारमधिरुजमंक्रान्॥४६॥आतासत्पा।त्रिभिरेकाद्वोमिहेदे
 वैभिर्योतममधुपेयमश्चिना॥आयुत्तारिष्टुनीरपां॥सिमृक्षतःसेधत
 द्वेयोभवन्तःसचाभुवा॥४७॥एषवः।एषवस्तोमोमरुतऽइयङ्गोमोहाय

सं० १०९
स्पमा न्यस्पकारोः॥ एषायां सी हृत न्ये च यो विद्या मे सं ह्व जनं श्री रदा नु
म॥ ४७॥ सुहृत्सोमाः सुहृच्छदसः। सुहृत्सोमाः सुहृच्छदसः। आहृतः सुहृत्सु
माः। अथ यः सुहृदं देव्याः॥ पूर्वेषामप्यन्यामनु ह्वपुधीराः। अन्या लैभिरेरुह्यो
न रुशमीन॥ ४८॥ आयुष्यं च चर्चस्पत्मा। आयुष्यं च चर्चस्पत्मा। आयुष्यो
सुमोडिदम॥ इदं हिरण्यं च चर्चस्पत्मा। आयुष्यं च चर्चस्पत्मा। आयुष्यो
नत इदं। एतं सिनपिशाचास्तं रतिदेवानामोजः। प्रथमजं ह्येतत्॥ यो वि १०९

१०५

स्पमा न्यस्पकारोः॥ एषायांसीहृतन्वे चयांविद्यामेघं ब्रुजने श्रीरदांनु
 म॥ ४५॥ सुहृत्तोमाः सुहृच्छदसः। सुहृत्तोमाः सुहृच्छदसः। आहर्तः सुहृत्पं
 माः। अथ यः सुप्तदेष्टाः॥ पूर्वेषामन्यामनु ह्यपुधीराः। अन्वालेभिरेरुह्यो
 नरुशमीनः॥ ४६॥ आयुष्यं चर्चस्पत्मा। आयुष्यं चर्चस्पत्मा। रायस्यो
 पुमोऽद्भिदम्॥ इदं हिरण्यं चर्चस्पत्मा। आयुष्यं चर्चस्पत्मा। रायस्यो
 नतद्वत्ताणं। सिनपिशाचास्तं रत्तिदेवानामोजः। अथमजः। ल्येतत्॥ यो वि १०६

मर्तिराज्ञायणाहिरस्युत्तिदेवेषु कण्ठे दीर्घमायुः समनुष्मेत्सु कण्ठे
दीर्घमायुः ॥ ५१ ॥ यदा वेक्षमा यदा वेक्ष्वाज्ञायणाहिरस्युत्तिज्ञानी काय
सुमनुस्यमानाः ॥ तन्मः आवक्षामिशतशोरदायायुषमाभ्युदहिय्यथा
सम ॥ ५२ ॥ उत नः ॥ उत नो हिर्बुध्न्यः ॥ शृणोत्वः ॥ एकपात्पृथिवी संमुद्रः ॥
विष्णुदेवाः ॥ अतादृधो रुवा नास्तुतामत्राः ॥ कविशरत्नाः ॥ भवन्तु ॥ ५३ ॥ इ
मा गिरः ॥ इमा गिरः ॥ आदित्येभ्यो घृतस्मूः सुनाद्वाजं ज्योतुष्वात्तुहोमि

सं० शृणोतु मित्रोऽर्घ्यमाभगो न रक्तविजातो वरुणो दहोऽश्विः ॥ ४४ ॥
 ११० सुप्तऽजर्घ्यः । अतिहिताः शरीरे सप्त रक्षति सदमर्षमादम ॥ सप्ताष्टः स्व
 पतो लोकमीयुस्तत्रैता गतोऽसं प्रजो सत्र सदैव देवो ॥ ५५ ॥ उत्तिष्ठ ।
 ब्रह्मणस्पते देवयज्ञं स्वमेहे ॥ उपश्रय नुमुहतेः सुदानवः इदं प्राशुर्न
 वासवा ॥ ५६ ॥ प्रनूनम । प्रनूनं ब्रह्मणस्पतिर्मत्रं वदतुं क्ति ॥ य श्रीः
 स्मिन्निन्दो वरुणो मित्रोऽर्घ्यमाऽकीकां शेषि चकिरे ॥ ५७ ॥ ब्रह्मण ११०

दुः

स्पतो ब्रह्मणस्पते त्वमुस्पयता सुहृत्स्यं वो धित नयञ्च जिन्वा ॥ विश्व
 नहुदं द्यदवेति देवा हृहृदेम विदथे सुवीराः ॥ यऽदुमा ॥ विश्व विश्व
 कम्मयोनः पितान्नपते न स्पनो देहि ॥ ५८ ॥ ॥ इति वाजसनेयसंहिता पाठे
 चतुस्त्रिंशति मोक्षायः ॥ ॥ अपेतः । अपेतो यं नुपुण्यो सुम्ना देवपीयवः
 अस्य लोको सुतावतः । ह्युभिरहो भिरक्तुभिर्घ्नं क्तं ध्युमो ददात्यवसा
 नं मस्मे ॥ १॥ सवितातो । सविताते शरीरे ह्यः षथिष्वां लोकमिच्छत ॥ त

सं०

१११

तस्मै युत्पत्ता सुखियाः ॥ २ ॥ वायु पुनातु । सविता प्रमात्य मे भुजिंसा
सूर्य सुवर्चसा ॥ विमुञ्चता सुखियाः ॥ ३ ॥ अश्वत्थे वः । अश्वत्थे
वो निषदन मूर्णे वो वसति कृता ॥ गोभान् इक्ष्वाकु सथयत्सु नवं य
पूरुषम् ॥ ४ ॥ सुविता ते । सविता ते शरीराणि मानुरूपस्य । आवपतु ॥
तस्मै पृथिवि शन्नव ॥ ५ ॥ प्रजापतौ ह्य । देवताया मुपो दुके लोके निद
धाम्पसो ॥ अपतु शोश्रुव दुधम् ॥ ६ ॥ परम्पत्यो । परम्पत्योऽनुप

धीः

१११

रेहि पन्थां यस्मै । अन्त्या इति देव्यानां त । चतुर्धर्म ते शृण्वते ते च वी मि
मानः प्रजा एं री रिव मोत वी रान् ॥ ७ ॥ शंवातः । शंवातुः श । हिते घृणि
शतै भवत्विष्टकाः ॥ शतै भवत्सु यः पाथिवा सो मात्या भिष्टुश्च न ॥ ८ ॥
कल्पं ताते । कल्पं ताते दिशः सुभ्यः मापः शिवत मास्तु ज्ञेयं वतु सिन्ध
वः ॥ अत रितः शिवतु ज्ञेयं कल्पं ताते दिशः सर्वाः ॥ ९ ॥ अश्मन्वती
रीयते ॥ अश्मन्वती रीयते स रं भद्र मुनिष्टु प्रतरता सखायः । अत्रा

सं०

११२

जहीमो शिवायेऽ असंश्रुवा न्नयमुत्तरेमा भिवां जान् ॥१०॥ अणायम।
अणायमपेकिस्त्रिषु मपेकृत्पामपोरपः ॥ अणामार्गस्त्रिमुस्मदपंडुः
अणुचुव ॥११॥ सुमित्रियानः। सुमित्रियानऽ आपऽ अषंधयः सनुदुमि
यास्तस्मै सनुय्योस्मान्देष्टुयश्च वयद्विष्मः ॥१२॥ अनुद्वाहं। मन्वारं
भामहेसोरभेयं स्वस्तये ॥ सनऽ इन्द्रऽ इव देवेभ्यो वद्विः सत्तारणो
भव ॥१३॥ उद्दुयत्तमं सुस्पारिस्वपत्रपत्तऽ उत्तरम ॥ देवन्देवत्रासूर्यमग

श्रीः

११२

न्मत्तोतिरुत्तमम ॥१४॥ इमञ्जीवेज्यः। परिधिद्वधामिमैषानुगादपं
रोऽ अर्थमेतम् ॥ शतञ्जीवतुशरदः पुरुचीरुत्तमृत्पुम्दधताम्पर्वतेन ॥१५॥
अणुऽ आयुं पं वि। पवसऽ आयुवोर्जमिषश्चनः ॥ आरेवाधस्वदुछुनाम्
१६॥ आयुष्मानग्ने। हविषा वधुनो घृतप्रतीको घृतयो निरेधि ॥ घृतम
त्वामधुवारुगव्यामितेवं पुत्रमभिरक्षतादिमात्स्वाहा ॥१७॥ परिमे। गा
मनेषतपय्यग्निमर्हषत ॥ देवेभ्यः कृतुश्च वः कऽ इमां ॥ आदधसति ॥

सं० ॥२॥ कृष्णादमग्निम् ॥ कृष्णादमग्निम्वहिणो मिहुरंय्यमराज्यं ऊ
 ११३ छतुरिषवाहः ॥ इहेवायमितरो जातवेदादेवेभ्यो हव्यं ब्रह्म अजान
 न ॥ ११ ॥ ब्रह्मवामा ॥ ब्रह्मवामा ज्ञातवेदः पितृभ्यो यत्रेता न्वेत्यनिहि
 तान्परुके ॥ मेदसः कुक्ष्याऽउपतान्त्रवत्तुसुत्याऽएषामाशिसः सन्न
 मताऽं स्वाहा ॥ २० ॥ स्योनाष्टयिवि। नो भवानृक्षरानिवेशनी ॥ यच्छा श्रीः
 नः शर्मसुप्रथाः ॥ अपंतः शोभुवदुधम् ॥ २१ ॥ अश्ममात्वंम। अश्मा ११३

त्वमधिजातोऽसित्वदयज्ञायताम्यनः ॥ असौ सुगार्थि लोकायुस्वाहा ॥
 २२ ॥ इति वाजसनेयसंहिता षोडशविंशतिमोऽध्यायः ॥ ३५ ॥
 अवम्बावम् ॥ अवम्बावम्पद्ये मनो यजुः प्रपद्ये सामं प्राणम्पद्ये
 वजुः ॥ अत्रपद्ये ॥ द्यामो जः सहो जो मयि प्राणापानौ ॥ १ ॥ यन्मे
 छिद्वच्चक्षुषो हृदयस्य मनसो वा तितृणमृहस्पतिर्मे तदधातु ॥ २ ॥
 नो भवतु भुवनस्य स्पतिः ॥ ३ ॥ भूर्भुवः ॥ भूर्भुवः स्वः ॥ तत्सवितुर्वरे

सं० एयं गीर्वाण देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ ३ ॥ कया नः । क
 ११४ या नश्चित्रः । आभुव इती सुदा हृधः सखा ॥ कया शविष्ठया हृता ॥ ४ ॥
 कखा । सुतो मदा नाम्म । हिष्ठो मत्सुदन्धः ॥ हृढा विदा हृजे धसु
 ५ ॥ अमीषणः । अमीषणः सखी नाम विताजं रित्पुणाम् ॥ शतं प्रवा
 स्सुतिभिः ॥ ६ ॥ कया त्वम् । कया त्वनः । कृत्याभिः प्रमदसे वृषतः ॥ श्रीः
 कया रत्नोत्पुः । आभर ॥ ७ ॥ इन्द्रो विष्णुः स्य रजति ॥ शनोः । आभर ११४

द्विपदेशाश्चतुष्पदे ॥ ८ ॥ शनो मित्रः । शं वरुणः । शनो भवत्वर्षमा ॥
 शनः । इन्द्रो वृहस्पतिः । शनो विष्णु रुरुक्रमः ॥ ९ ॥ शनो वातः । पव
 ना एं शनोः सप्तपुमूर्त्यः ॥ शनः कनिष्कः । इन्द्रोः पुन्योः । अभिवर्षतु ।
 १० ॥ अहानि शमः । अहानि शमवतु नः । शः । एतः । प्रतिधीयताम् ॥
 शनः । इन्द्राग्नी भवतामवोभिः । शनः । इन्द्रा वरुणा एत हृद्या ॥ शनः । इन्द्रा
 पुषणा वाजसातोः । शमिन्द्रा सोमा सुविता यशो योः ॥ ११ ॥ शनः । शनो

सं० देवीरुभिष्टयः आपोभवन्नुपीतये ॥ शंखोरुभिस्त्रवन्नुनः ॥ १२ ॥ स्फोना
 १२५ पृथिवि। नोभवानृक्षरानिवेशन्ती ॥ यस्मान्नः शर्मसप्रथाः ॥ १३ ॥ आ
 पोहि। घामंयोभुवस्तानः कुर्जेदधातन ॥ मुहेरणांयुचक्षेस ॥ १४ ॥ यो
 वः। शिवतेमोरसस्त्रस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥ १५ ॥ तस्मा
 ऽअरंमा। तस्माऽअरंरुमामवोयस्यक्षयांयुनिन्वय ॥ आपोजुनयथाव श्रीः
 नः ॥ १६ ॥ द्यौःशान्तिः। द्यौःशान्तिरुत्तरिदृशान्तिः पृथिवीशान्तिरापःशा १२५

तिरोसंधयःशान्तिः ॥ चनस्पतयुःशान्तिर्विश्वेदेवाःशान्तिर्वस्मशान्तिः
 सर्वेदृशान्तिःशान्तिरेवशान्तिःसामाशान्तिरेधि ॥ १७ ॥ द्यौःदृष्टिह। मामिद्व
 स्पमावक्षसासर्वाणिभूतानिसमीक्षताम् ॥ मिद्वस्माहचक्षसासर्वाणि
 भूतानिसमीक्षे ॥ मिद्वस्पचक्षुषासमीक्षामहे ॥ १८ ॥ द्यौःदृष्टिह। मा ॥ ऊपो
 क्रौंसुहृदिगीघासुऽप्योक्रौंसुहृदिगीघासम् ॥ १९ ॥ नमस्ते। नमस्तेह
 रसेशोविषेनमस्तेऽअस्तुर्विषे ॥ अन्वोस्तेऽअस्मत्पनुहेतयःपावको

सं० ५ अस्मद्वाऽशिवो भव ॥ २० ॥ नमस्ते ॥ अस्तु द्विद्युते नमस्ते स नयिस्तु
 ११६ वे ॥ नमस्ते भगवन्नस्तु यतः स्वः समीहसे ॥ २१ ॥ यतो यतः समीहसे ॥ ततो
 नोऽभयं कुरु ॥ शमः कुरु प्रसादो भयनः पशुभ्यः ॥ २२ ॥ सुमित्रिया
 नः ॥ सुमित्रियानुऽआपऽर्धं धयः सनुदुर्मित्रियास्तस्मै सनुदुर्मित्रियास्तस्मा
 न्देष्टुमिच्छामि ॥ २३ ॥ तच्चक्षुः ॥ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रं श्रीः
 चरत् ॥ २४ ॥ यत्रैव मशरदः शतं श्रीवै मशरदः शतं ॥ मृगं यामशरदः शतं ॥ २५ ॥

अत्रैव मशरदः शतं मदीनाश्रयामशरदः शतं मृगं यामशरदः शतं ॥ २४ ॥
 ॥ ॥ इति वाजसनेयसंहितायां ऋषिर्वातिमोक्षायः ॥ ॥ देवस्यैवा ॥ स
 वितुः प्रसवेष्टिनोर्वाहुर्वाह्यामृहो हस्ताश्चाम् ॥ आददेनारिरति ॥ १ ॥
 युञ्जते मनः ॥ युञ्जते मनः ॥ युतयुञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य दृढतो विपु
 श्चितः ॥ विहोत्रादधेवयुना विदेकः ॥ इन्द्राही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥
 ॥ देवीद्यावापृथिवी ॥ मरुवस्य वामं धृतिरेरा ॥ मरुवस्य देवयज्ञनेष्टुधिया ॥

२५
 २०
 १५
 १०
 ५
 ०

स० ११७ मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे ॥ ३ ॥ देव्यो वम्भः । देव्यो वम्भो भूतस्य प्रथ
 मुता मुखस्य वोद्य शिरो राक्षस देवयजनेनेष्टि द्याः ॥ मुखाय त्वामुखस्य
 त्वाशीर्षे ॥ ४ ॥ शतम् १०० ॥ इत्युत्पये । इत्युत्पये । आसीन्मुखस्य तेष्ट
 शिरो राक्षस देवयजनेनेष्टि द्याः ॥ मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे ॥ ५ ॥
 इदुस्यो जः ॥ इदुस्यो जः त्वामुखस्य वोद्य शिरो राक्षस देवयजनेनेष्ट
 धि द्याः ॥ मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे । मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे । श्रीः ११७

मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे ॥ ६ ॥ प्रेतो प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः प्रदेव्ये तु सु
 नृता ॥ अस्त्रावीर नय्ये सुक्कि राधस देवाय जनेनेष्टि नः ॥ मुखाय त्वामुख
 स्य त्वाशीर्षे ॥ मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे ॥ मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे ।
 ७ ॥ मुखस्य शिरः । मुखस्य शिरो सि । मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे । मुखस्य
 शिरो सि । मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे । मुखस्य शिरो सि । मुखाय त्वामु
 खस्य त्वाशीर्षे । मुखाय त्वामुखस्य त्वाशीर्षे । मुखाय त्वामुखस्य त्वा

मखायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे॥

सं० शीर्षे। मखायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे॥ ४॥ अश्वस्यत्वा। अश्वस्यत्वा ह
११६ छः। शुक्लाधूपयामि देवयजने पृथिव्याः॥ मखायंत्वा मुखस्यत्वाशी
र्षे॥ अश्वस्यत्वा ह छः। शुक्लाधूपयामि देवयजने पृथिव्याः॥ मखा
यत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे॥ अश्वस्यत्वा ह छः। शुक्लाधूपयामि देवयजने
पृथिव्याः॥ मखायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे। मखायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे॥ श्रीः
मखायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे। मखायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे॥ ॥ अजवे ११८

मखायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे॥

त्वा। अजवेत्वा साधवेत्वा सुक्षित्वेत्वा॥ मखायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे॥ म
खायंत्वा मुखस्यत्वाशीर्षे॥ १०॥ यमायंत्वा। मखायंत्वा सूर्यस्यत्वा तप
से॥ देवस्य सविता मध्वान्तु पृथिव्याः स एष सृशस्याहि॥ अचिरं सि
शो विरसितपो सि॥ ११॥ अनाधृष्टा पुरस्तात्। अनाधृष्टा पुरस्तादग्नेरा
धिपत्यः। आयुर्मेदाः पुत्रवती दक्षिणा तः इदृस्याधिपत्ये पुत्रा मेदाः॥
सुमदा पुश्या देवस्य सवितुराधिपत्ये रायस्योष मेदाः। विधितिरुपरि

अजवेत्वा साधवेत्वा सुक्षित्वेत्वा॥

से० हृद्दुस्पातेरधिपत्युर्जोमेदाविश्व्याञ्जोमानाष्टाञ्जस्पाहिमनो
 ११९ रश्म्यासि॥१२॥ स्वाहा मरुद्भिः । स्वाहा मरुद्भिः परिश्रयीयस्वदिवः सां
 स्पृशस्पाहि॥ मधुमधुमधु॥१३॥ गङ्गादेवानां म । गङ्गादेवानां स्पि
 तामंतीनाम्पतिः प्रजानां म॥ सन्देवो देवेन सवित्रागतु सः सूर्येण
 रोचते॥१४॥ समग्निः । समग्निरुग्निनां गतु स देवेन सवित्रागतु सः श्रीः
 सूर्येण रोचते॥ स्वाहा समग्निस्त्रयसागतु स देवेन सवित्रा सः सूर्ये ११९

एण हृत्तवत॥१५॥ धर्तादिवः । धर्तादिवो विभांति तपसस्पृथि च्या न्युता
 देवो देवानां ममर्त्यस्त्रिणो जाः॥ स्वाचं मस्मे नियच्छ देवा युवम्॥१६॥ अ
 पश्यं शोपाम । अपश्यं शोपाम निपद्यमानुमावपरावपथि मिश्वरं तम
 ससुद्धीचीः सविष्ट्वीर्द्यसानु । अवरीवर्ति भुवनेष्वुतः॥१७॥ विश्व्यासा
 मुगाम । विश्व्यासा मुवाप्यते विश्वस्य मनसस्प्यते विश्वस्य घवसस्प
 तु सर्वस्य घवसस्प्यते॥ देवश्रुत्व देव घर्म देवो देवा न्यात्यु प्रावी

सै० १२० रनुवा द्वेववीतये॥ मधुमा ऋषिः मधुमा ध्रुवी ऋषिः॥ १८॥ हृदे त्वा
 हृदे त्वा मने से त्वा दिवे त्वा सूर्या यत्वा॥ ऊर्ध्वेऽत्र चरु रश्मि विदे वे सुधे
 हि॥ १९॥ पितानः॥ पितानो सि पितानो वो धिन मन्त्रेऽ अक्तु मामा हि
 ऽसीः॥ त्वष्ट्रे मन्त्र त्वा सवे म पुत्रा न्य भून्म वि धे हि पुत्रा मस्मा सुधे त्वा
 रिष्टा हृत् सह पत्न्या भूया सम॥ २०॥ अहः केतुना जुषता एं सुज्यो श्रीः
 तिज्यो तिषा त्वा हा॥ रात्रिः केतुना जुषता एं सुज्यो तिज्यो तिषा त्वा १२०

हा॥ २१॥ ॥ इति वाजसनेयसंहिता पाठे सप्तविंशति मोक्षायः॥ ॥
 देवस्य त्वा॥ सवितुः स्य संवेष्टि नो वर्धुः ऋषिः मूलो हस्ता ऋषिः॥ अ
 र्ददे दि त्पे रा त्ना सि॥ १॥ इडः एहि॥ इडः एहि॥ एहि सरस्वत्ये हि॥
 असावे त्वा सावे त्वा सावे त्वा सावे हि॥ २॥ अदि त्पे रा त्ना॥ सी द्वा ऋषिः॥ उ
 ष्ठी षः॥ पूषा सि धु म्मा यिंदी ष्व॥ ३॥ अश्वि ऋषिः मि न्वस्व॥ अश्वि
 ऋषिः पि न्वस्व सरस्वत्ये पि न्वस्व इय पि न्वस्व॥ स्वाहे न्दं वत् स्वाहे न्दं व

सै त्वाहे इवत ॥ ४ ॥ यस्त्रे ॥ यस्त्रे स्तनः ॥ शशयो यो मयो धूर्यो रत्नधा वं सुवि
 १२१ द्यो सुदत्रः ॥ येन विष्णुः प्रक्या सिवाय्या एतिसरस्वतितमि हधाते वेकः ॥
 उर्वतरिह मन्वे मि ॥ ५ ॥ गायत्र च्छुदः ॥ गायत्र च्छुदो सित्रै ह्म च्छुदो
 सिद्धावा पृथिवी न्यात्वा परिहृत्ताम्पु तरिहृणो पयच्छामि ॥ इष्टाश्चि
 नामधनः सारद्यस्य धर्मस्यांतवसवो यजतुवाद् ॥ स्वाहा सूर्यस्य सुस्म श्रीः
 येष्टुष्टि वनेये ॥ ६ ॥ समुद्राय स्वाहा ॥ समुद्राय स्वाहा तांय स्वाहा सरिराय १२१

स्वाहा तांय स्वाहा ॥ अनाधुष्मय स्वाहा तांय स्वाहा प्रतिधुष्मय स्वाहा
 तांय स्वाहा अवुस्य वे स्वाहा तांय स्वाहा शिमिदाय स्वाहा तांय स्वाहा ॥ ७ ॥
 इष्टाय स्वाहा च सुमते रुद्रवते स्वाहे द्राय स्वाहा दित्यवते स्वाहे द्राय स्वाहा मिमा
 तिग्नो स्वाहा ॥ सवित्रे स्वाहा ॥ अशुमते विभुमते द्याजवते स्वाहा च हस्यतये
 स्वाहा विष्णवे द्यावते स्वाहा ॥ ८ ॥ यमाय स्वाहा ॥ यमाय स्वाहा रस्वते पितुम
 ते स्वाहा ॥ स्वाहा धर्माय स्वाहा धर्मः पित्रे ॥ ९ ॥ विष्णुः आशाः ॥ वि

सं०

१२२

श्वाः आशादक्षिणसद्विश्वादेवानयाडिह॥ स्वाहा कृतस्य धर्मस्य
मधोः पितृतमस्विना॥ १०॥ दिविधाः दिविधाः इमं यज्ञं निमं यज्ञं दिवि
धाः॥ स्वाहा अग्रे यज्ञियां ययं यज्ञं यज्ञं॥ ११॥ अस्विनां धर्मम॥ अस्वि
नां धर्मम्यातुं हार्दतमहं दिवाभिरुतिभिः॥ तत्रायिणे नमो द्यावापृ
थिवी ज्ञांम॥ १२॥ अणतामस्विनां॥ धर्ममनु द्यावापृथिवीऽअमंसा श्रीः
ताम॥ इहे वरातयः सनु॥ १३॥ इषे पि न्वस्व॥ इषे पि न्वस्वोर्जे पि न्वस्व १२२

धर्मणे पि न्वस्व तत्राय पि न्वस्व द्यावापृथिवी ज्ञांमि न्वस्व॥ धर्मासि सु
धर्मा मे न्यस्मे नृमणा निधारय अस्मधारय तत्र न्धारय विशं न्धारय॥
॥ १४॥ स्वाहा पुष्टा॥ शरं मे स्वाहा ग्रावं ज्ञाः स्वाहा अतिरवे ज्ञाः॥ स्वाहा
पितृ ज्ञाः रुक्मि विहिं ज्ञाः धर्मपावं ज्ञाः स्वाहा द्यावापृथिवी ज्ञांमि स्वा
हा विष्णवे ज्ञाः देवे ज्ञाः॥ १५॥ स्वाहा रुद्राय॥ रुद्र हंतये स्वाहा स अंति
मां ज्ञपोतिः॥ अहंः केतुनां नृवतां सुजपोति ज्ञपोति मा स्वाहा॥

सै० रात्रिः केतुं नात्र वृणु सुज्जोतिर्ज्योतिषा स्वाहा ॥ मधुदुतमिद्वतमे
 १२३ अग्नावशपासिते देवघर्मनमस्तेऽअरक्तमामाहिंसीः ॥ १६ ॥ अभी
 मम। अभीमममहिमा दिवं द्विषो बभूव सुप्रथाः ॥ उत श्रवसा पृथि
 वीणं सः सीदस्व महार्शं ॥ असिरो वस्व देववीतमः ॥ विधुममयेऽअरु
 षमिं ये ह्यसृज प्रशस्तदशुतम् ॥ १७ ॥ याते। घर्म दिव्याशुगपागा श्रीः
 युआणं हं विद्धीते ॥ सातऽआप्यायता निष्ठा यता तस्यैते स्वाहा ॥ १२३

याते घर्मातिरिह्यशुगपा विद्वद्वाग्नीध्वे ॥ सातऽआप्यायता निष्ठा
 यता तस्यैते स्वाहा ॥ याते घर्मपृथिव्याणं शुगपा जगत्याणं सदस्या
 सातऽआप्यायता निष्ठा यता तस्यैते स्वाहा ॥ १८ ॥ सत्र स्पृह्या ॥ पर
 स्पाय द्रुह्म ए स्रन्वम्पाहि ॥ विशां ह्यधर्मणा द्रव्यमनुक्ता मामसु
 विताय न द्यसे ॥ १९ ॥ चतुःस्रिक्त्रिर्नाभिः। चतुःस्रिक्त्रिर्नाभिर्जतस्य
 सप्रथाः सतो विष्वायुः सप्रथाः सनः सव्यायुः सप्रथाः ॥ अपृद्धे सो

सं०
१२५

दत्तस्य ते सुषुम्णास्य ते सुषुम्णाग्निदुतः॥ इन्द्रपीतस्य प्रजापतिम
क्षितस्य मधुमतः उपहृतः उपहृतस्य भक्षयामि॥२४॥ ॥ इति वाज
सनेयसंहितापाठे अष्टाविंशतिमोऽध्यायः॥ ॥ स्वाहा प्राणे ज्यः।
स्वाहा प्राणे ज्यः साधिपतिके ज्यः॥ पृथिव्ये स्वाहा अग्नये स्वाहा नरि
क्षाय स्वाहा वायवे स्वाहा॥ दिवे स्वाहा सूर्य्ये स्वाहा॥१॥ दिश्वः स्वा श्रीः
हा। वज्राय स्वाहा नक्षत्रे ज्यः स्वाहा इन्द्राय स्वाहा वरुणाय स्वाहा॥ ना १२५

ज्ये स्वाहा पूताय स्वाहा॥२॥ वावे स्वाहा। प्राणाय स्वाहा आपाय स्वा
हा॥ वसुषे स्वाहा वसुषे स्वाहा अत्राय स्वाहा अत्राय स्वाहा अत्राय स्वाहा
त्राय स्वाहा॥३॥ मनसः कामसः। मनसः काममाकृतिं वाचः सत्यमग्नी
य॥ पशूनां रूपमन्नं सुरसो यशः श्रीः श्रयतां मयि स्वाहा॥४॥ प्रजा
पतिः सधियमाणः सुप्राह्म मृतो वैश्वदेवः सः सुनो धर्मः सर्वकृ
त्तेन उद्यतः॥ आश्विनः पर्यस्यानीयमाने पौष्णे धिष्यद्माने मा

स० रुतः कथं न॥ मे च शरसि सत्ताय्यमाने द्वायुद्योऽद्वियमाणः आग्नेयो
 १२६ ह्यमानो वा गद्युतः॥ ५॥ सुविता प्रथमे। हन्त्राग्निद्वितीये वायुस्त्रितीयः
 आदित्यश्चतुर्थ्ये वदमाः पंचमः। अतः षष्ठे मरुतः सप्तमे बृहस्पतिरष्टमे
 मित्रो नवमे वरुणो दशमः। इदं एकादशे विश्वे देवा द्वादशे॥ ६॥ उग्र
 श्च। भीमश्च द्वात्रिंशु धनिश्च॥ सासु ह्वांश्च। भियश्चावधि क्षिपुः स्वाहा॥ श्रीः
 ॥ ७॥ अग्निर्हृदये न। अग्निर्हृदये न। शनिर्हृदयाग्रेण पशुपतिर्हृ

त्तहृदये न भवंप्रजा॥ शर्वमतस्त्राङ्गामिधानमनुना महादेवम
 तः पराद्ये नो ग्रेन्देवं वनिष्टुना वसिष्टु हनुः शिङ्गी निकोशाङ्गाम॥ ८॥
 उग्रं लोहितेन। मित्रोऽसौ ब्रह्मेन रुद्रो ब्रह्मेनेदम्यक्तीडेन मरुतो
 बलेन साध्या अमुदा॥ भवस्य कण्ठो रुद्रस्यातः। पाश्वर्षि महादेवस्य स
 कं छर्वस्य वनिष्टुः पशुपतेः पुरीतत्॥ ९॥ लोमं अस्वाहा। लोमं अस्वाहा
 लोमं अस्वाहा। लोमं अस्वाहा। लोमं अस्वाहा। लोमं अस्वाहा। लोमं अस्वाहा।

सं० मेदोऽऽः स्वाहा मेदोऽऽः स्वाहा॥ मां० सेऽऽः स्वाहा मां० सेऽऽः स्वाहा
 १३७ स्वावोऽऽः स्वाहा स्वावोऽऽः स्वाहा स्थवोऽऽः स्वाहा स्थवोऽऽः स्वाहा मज्जोऽऽः
 स्वाहा मज्जोऽऽः स्वाहा॥ रेतो से स्वाहा पायवे स्वाहा॥ १०॥ आया साय स्वा
 हा आया साय स्वाहा संय्या साय स्वाहा विया साय स्वाहा ह्या साय स्वाहा॥
 शुचे स्वाहा शोचते स्वाहा शोचमानाय स्वाहा शोकाय स्वाहा॥ ११॥ तपसे श्रीः
 स्वाहा॥ तपति स्वाहा तप्यते स्वाहा तप्यमानाय स्वाहा तप्ताय स्वाहा दुर्मर्मा १२७

यु स्वाहा॥ निष्कृते स्वाहा प्रायश्चित्ते स्वाहा भेषजाय स्वाहा॥ १२॥ युमाय
 स्वाहा॥ युमाय स्वाहा तकाय स्वाहा मृत्यवे स्वाहा॥ सुस्मणे स्वाहा सुस्मह
 स्वाहा॥ त्वाये विष्णवे देवेभ्यो स्वाहा द्यावा पृथिवी स्वाहा॥ १३॥ ॥ इ
 ति वाजसनेयसंहिता पाठे एकोनचत्वारिंशति मोक्षायः॥ ॥ ईशावास्य
 त्स्यम॥ ईशावास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्या ज्ञातं तेन त्वं को न भुञ्जी
 श्यामा शृधः कस्य चिद्धनम्॥ १॥ कुर्वन्नेव॥ कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषे

सं० छतः समाः॥ एव ह्ययि नान्यथेतीरस्मिन् कर्म लिप्यते नरे॥ २॥ असुख्य
 २२८ नामा असुख्यतामते लोकाः अन्धेन तमसा वृताः॥ तांस्ते प्रेत्यापि गच्छन्ति
 ये केवात्मनो जनाः॥ ३॥ अने जदेकमा अने जदेकमनसो जवीयो नेन
 हेवाः आशुवन्मूर्ध्वमर्शत॥ तद्धावतो न्यानत्येति तिष्ठन्तस्मिन् पो मातरि
 ष्छादधाति॥ ४॥ तदेजति तदेजति तन्नेजति तद्दरेतदवत्तिके॥ तदतरस्य श्रीः
 सर्वस्य तदुसर्वस्यास्य वाह्यतः॥ ५॥ यस्तु सर्वणि भूता आत्मनेवानु २२८

पश्यति॥ सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न विचिंक्षति॥ ६॥ यस्मिन् सर्वणि भू
 ता आत्मैवैवाहं हि जानते॥ तत्र को मोहः कः शोकः एकत्वमनुपश्यतः॥ ७॥
 सपरि॥ सपर्यगाद्युक्तमकायमं श्रुणुमस्मा विरि॥ शुद्धमपि पविद्धम॥ क
 विर्मनापीपरिभूः स्वयन्मूर्ध्याथा तथ्यतो र्थान्वयदधाच्छाश्र्यतीत्याः समाश्च
 ॥ ८॥ अन्धतमः॥ अन्धतमः प्रविशति ये स मूर्तिमुपासते॥ ततो भूयः इव ते तमो
 यः उसन्मूर्त्या एतः॥ ९॥ अन्यदेवा अन्यदेवा हः संभवा दुन्यदो हुरसंभ

सं० वात्॥ इति शुश्रुमुधीराणां येन स हि ववसिरे॥ १०॥ समृतिश्च॥ स हि ते च
 १२९ विनाशाय स ह देवो भयं सह॥ विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सिद्ध्या मृतमश्नु
 ते॥ ११॥ अन्धतमः॥ अन्धतमः अविशति ये विद्यामुपासते॥ ततो भयं स्वते
 तमो यः उ विद्यायां एताः॥ १२॥ अन्यदेवा॥ अन्यदेवा ह विद्यायाः अन्य
 दा ह रविद्यायाः॥ इति शुश्रुमुधीराणां येन स हि ववसिरे॥ १३॥ विद्याश्च श्रीः
 विद्याश्च विद्यावय स ह देवो भयं सह॥ अविद्याया मृत्युं तीर्त्वा विद्याया मृ १२९

वायुरनिलम्
 सं० तमश्नुते॥ १४॥ वायुरनिलममृतमथेदन्नस्मात्तु शरीरम्॥ ३३॥ क्रातो
 १३० स्मर॥ क्तिवे स्मर॥ कृतं स्मर॥ १५॥ अमे नय॥ सुपथारायेऽनुस्मान्नि
 श्चानि देव द्युना नि विद्वान्॥ युयो ह्युस्मज्जु हराण मे नो धियिष्ठा ते न
 मः उक्तिश्चिधेम॥ १६॥ हिरण्मयेन पात्रेण॥ सत्यस्यापि हि तन्मुखम्॥ यो
 सा वादिह्ये पुरुषः सो सा वहम्॥ १७॥ ३३॥ खम्ब्रह्म॥ ॥ इति वा श्रीः
 जसनेयसंहिताया द्वीगर्घपाठे चत्वारिंशोऽध्यायः॥ ॥ १३०

